

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ СЛІДЧЕ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КИЇВСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ**

УЧАСТЬ СПЕЦІАЛІСТА В ОГЛЯДІ МІСЦЯ ПОДІЇ

Довідник

**Київ
2017**

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ СЛІДЧЕ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КИЇВСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ

УЧАСТЬ СПЕЦІАЛІСТА В ОГЛЯДІ МІСЦЯ ПОДІЇ

Довідник

Київ
2017

УДК 343.147
У90

Авторський колектив: Нечеснюк М.В., Білоус І.В., Полтавський А.О.,
Атаманчук В.М., Фурман Я.В.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Національної академії внутрішніх справ 21 травня 2017 року
(протокол № 3)*

Нечеснюк М.В., Білоус І.В., Полтавський А.О. та ін. Участь спеціаліста в огляді місця події [Текст] : довідник. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 128 с.

У90 У довіднику розглянуто алгоритм дій спеціаліста під час огляду місця події, особливості виявлення, фіксації, вилучення та пакування слідової інформації, тактику дій під час огляду місця події в окремих ситуаціях.

Для працівників органів досудового розслідування, експертних підрозділів, науково-педагогічного складу вищих юридичних навчальних закладів, здобувачів ступенів вищої освіти.

УДК 343.147

© Головне слідче управління Національної поліції України, 2017
© Національна академія внутрішніх справ, 2017
© Київський науково-дослідний інститут судових експертиз, 2017

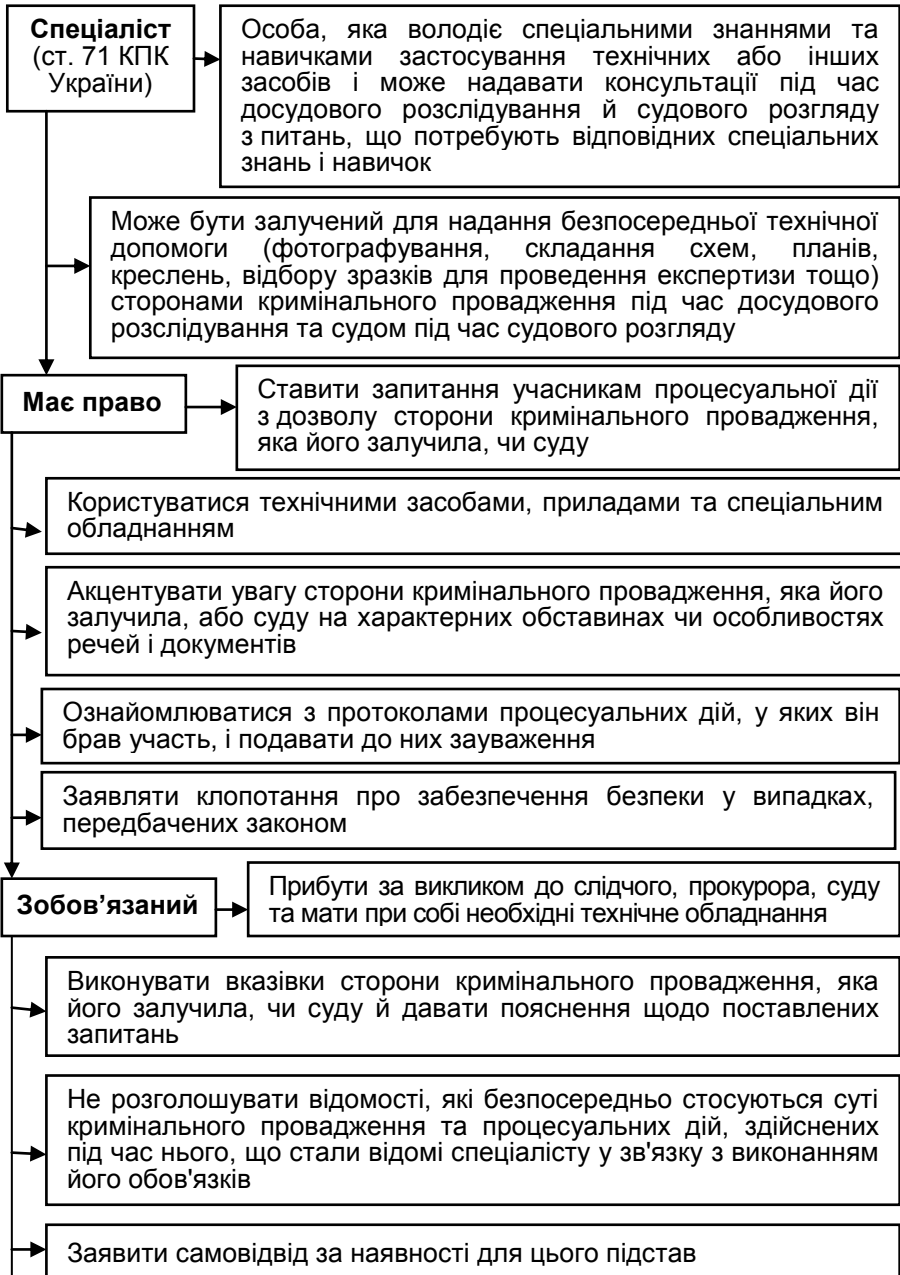
ЗМІСТ

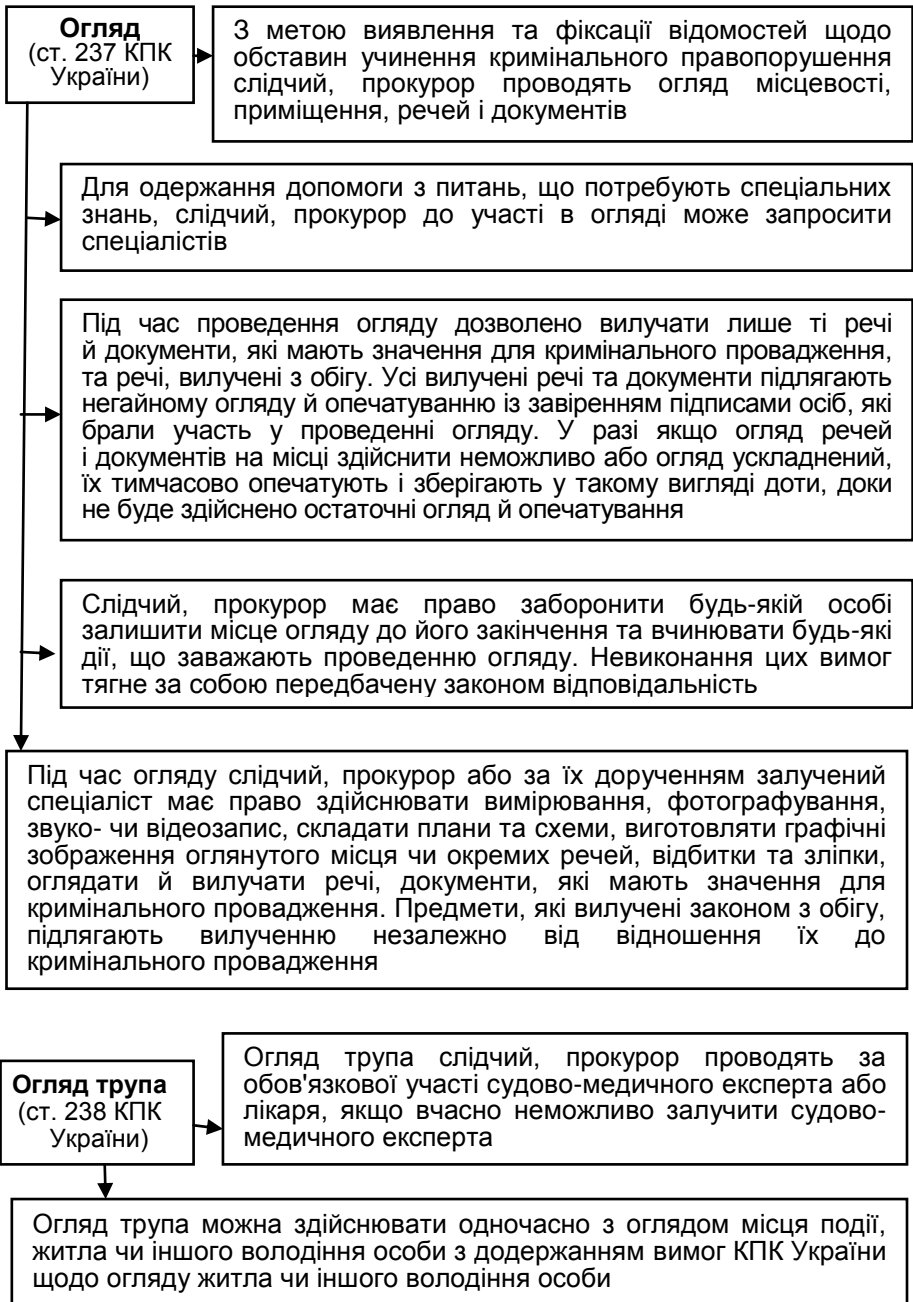
1. Правові підстави залучення спеціаліста до огляду місця події	5
2. Дії спеціаліста в разі отримання повідомлення про виїзд на місце події та безпосередньо під час огляду	8
3. Заходи особистої безпеки під час огляду місця події та правила роботи з потенційно небезпечними об'єктами.....	12
4. Науково-технічні засоби, що застосовують під час проведення огляду місця події	14
5. Правила фотографування на місці події	16
6. Особливості роботи зі слідовою інформацією	21
6.1. Сліди шкірного покриву людини	21
6.2. Пошук і виявлення слідів неруйнівними методами	22
6.3. Біологічні сліди людини	27
6.3.1. Основні правила роботи з біологічними слідами під час огляду місця події.....	27
6.3.2. Техніко-криміналістичні засоби роботи з об'єктами біологічного походження	28
6.3.3. Сліди крові	29
6.3.4. Сліди сперми	31
6.3.5. Волосся	32
6.3.6. Сліди слини.....	33
6.3.7. Сліди запаху	34
6.3.8. Частки тканин, органів, кісток.....	35
6.4. Сліди зубів людини	36
6.5. Сліди одягу та його пошкоджень.....	37
6.6. Сліди взуття	39
6.7. Сліди знарядь злочину, інструментів та агрегатів	42
6.8. Сліди транспортних засобів	45
6.8.1. Сліди шин.....	45
6.8.2. Сліди виступних і відокремлених частин транспортних засобів	46
6.8.3. Сліди паливно-мастильних і лакофарбових матеріалів	47
6.9. Сліди ґрунтомінерального походження	48
6.10. Сліди рослинного походження	49
6.11. Волокнисті та полімерні матеріали	50
6.12. Метали і сплави	51
6.13. Сліди тварин	52

6.14. Вогнепальна зброя та сліди її застосування (використання)	53
6.14.1. Вогнепальна зброя, конструктивно схожі на неї пристрої.....	53
6.14.2. Послідовність опису вогнепальної зброї	55
6.14.3. Патрони (бойові припаси) та їхні конструктивні елементи	57
6.14.4. Основні сліди пострілу	60
6.14.5. Визначення напрямку пострілу та місцеперебування особи, яка стріляла.....	62
6.14.6. Додаткові сліди пострілу	64
6.15. Холодна зброя та сліди її дії.....	67
6.15.1. Холодна зброя та конструктивно схожі на неї предмети (пристрої)	67
6.15.2. Сліди дії холодної зброї та конструктивно схожих на неї предметів (пристроїв)	69
6.16. Засоби електронного зв'язку (засоби телекомунікації)	70
7. Тактика дій під час огляду місця події в окремих ситуаціях	73
7.1. Убивство на відкритій місцевості	73
7.2. Убивство в помешканні.....	76
7.3. Безвісне зникнення особи (імітація зникнення)	80
7.4. Самогубство	82
7.5. Зґвалтування.....	84
7.6. Розбійний напад, грабіж	87
7.7. Крадіжка з приміщення	90
7.8. Крадіжка з автомобіля (незаконне заволодіння транспортним засобом)	93
7.9. Виготовлення (виробництво) та зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин.....	95
7.10. Незаконне виготовлення (виробництво) підроблених документів (цінних паперів).....	99
7.11. Злочини, спосіб учинення яких пов'язаний з використанням комп'ютерної і телекомунікаційної техніки.....	102
7.12. Тактика дій під час огляду пожежі	104
7.13. Дорожньо-транспортна пригода	107
8. Складання планів, схем	110
9. Загальні правила та приклади опису слідів у протоколі огляду	112

1. ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАЛУЧЕННЯ СПЕЦІАЛІСТА ДО ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

(витяги з нормативно-правових актів)

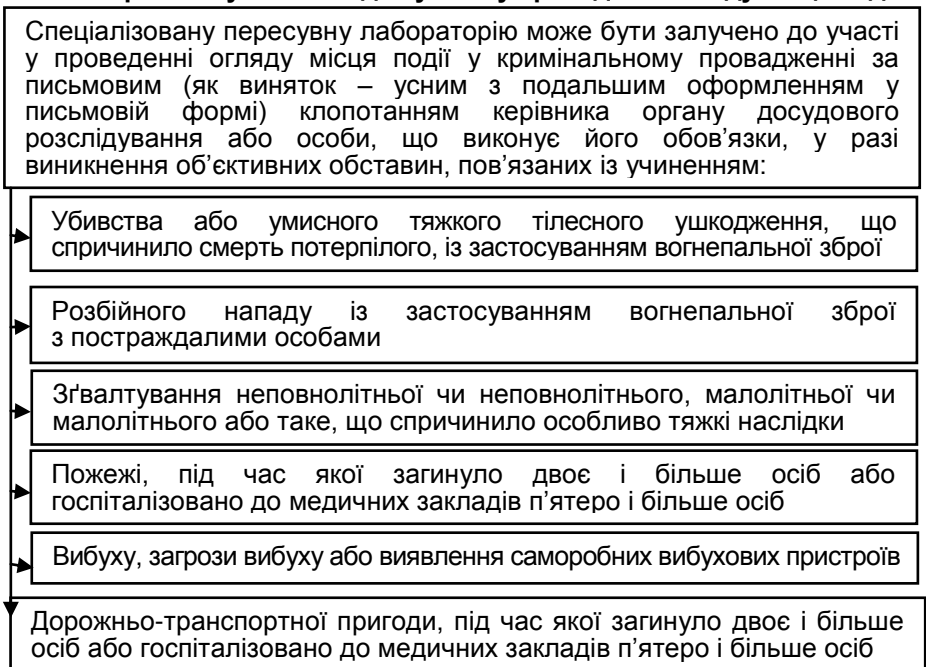
ВИТЯГ З ІНСТРУКЦІЙ

про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби МВС України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події (затверджена наказом МВС України від 3 листопада 2015 р. № 1339)

Порядок залучення інспекторів-криміналістів для участі у проведенні огляду місця події

Порядок залучення спеціалізованої пересувної лабораторії Експертної служби МВС для участі у проведенні огляду місця події

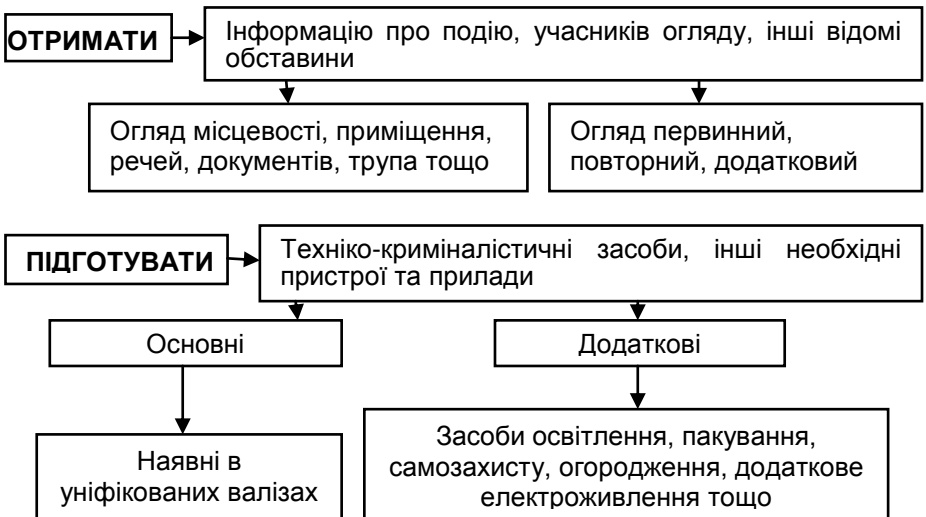
2. ДІЇ СПЕЦІАЛІСТА В РАЗІ ОТРИМАННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ВИЌЗД НА МІСЦЕ ПОДІЇ ТА БЕЗПОСЕРЕДНЬО ПІД ЧАС ОГЛЯДУ

Огляд місця події – невідкладна слідча дія, спрямована на встановлення, фіксацію і дослідження обстановки місця події, слідів злочину та злочинця й інших фактичних даних, які надають можливість у сукупності з іншими доказами дійти висновку про механізм події та інші обставини розслідуваної події.

Повідомлення про виїзд на місце події розглядають у кожному випадку окремо, відповідно до ситуації.

І. Підготовчий етап

Для охорони здоров'я та безпеки, а також унеможливлення забруднення власною слідовою інформацією об'єктів огляду, незалежно від тяжкості злочину, слід працювати в засобах індивідуального захисту (одноразові рукавички, маска для обличчя, бахіли тощо)

II. Робочий етап (загальний і детальний огляди)

Змодельовати дії ймовірного злочинця. Обгородити місце події за допомогою спеціальної стрічки з контролем доступу до нього

Визначити вихідну точку огляду (умовного центру, периферії), послідовність дій, необхідні техніко-криміналістичні засоби

III. Детальний огляд

ЗДІЙСНИТИ

Попередній огляд для встановлення наявної слідової інформації, місця її розташування (локалізації) та захисту від змін або знищення

Огляд поверхні підлоги в приміщеннях, місцевості без змін обстановки. Виявлені сліди позначити спеціальними номерками, аркушами, крейдою, за необхідності – накрити ящиками, коробками тощо

З'ясувати конкретний час або проміжок часу вчинення злочину та залежно від давності утворення слідів визначити алгоритм застосування методів виявлення (візуалізації) невидимих, ледь видимих слідів, урахувавши, що зазначені сліди можуть містити запахів, дактилоскопічну та біологічну (ДНК-профілі) інформацію

Планомірно й ретельно обстежити обстановку, усі об'єкти, що знаходяться на місці події, установити їх місцезнаходження, розташування щодо орієнтирів, форму, розміри, особливості (усе, що може мати значення для розслідування кримінального правопорушення). Об'єкти можна брати в руки, переміщати

Перед переміщенням об'єкта здійснити його вузлову та детальну фотозйомку

Застосовувати неруйнівні методи виявлення слідової інформації, а в разі недосягнення позитивного результату – руйнівні. Перед використанням руйнівних методів отримати від слідчого згоду на їх застосування та визначити пріоритет слідової інформації, яка підлягає виявленню, для подальшого проведення досліджень у лабораторних умовах

Про вжиті заходи та факти виявлення слідової інформації інформувати слідчого

За можливості сліди вилучати разом з об'єктами-носіями. У разі неможливості – здійснити їх фотографування та виготовити копії (відбитки, зліпки) цих слідів

Визначити, чи на місці огляду відбувся злочин

IV. Завершальний етап

Відобразити у протоколі огляду місця події дані про спеціаліста, технічні засоби, що були використані для виявлення слідів; способи їх виявлення та вилучення, місцезнаходження, кількість, вигляд, форму, розміри, індивідуальні особливості тощо

НАДАТИ
допомогу
слідчому

Щодо опису специфічних ознак виявлених слідів, їхньої локалізації, способу виявлення тощо

Щодо упакування об'єктів і слідів, складання схем, планів, креслень

3. ЗАХОДИ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ТА ПРАВИЛА РОБОТИ З ПОТЕНЦІЙНО НЕБЕЗПЕЧНИМИ ОБ'ЄКТАМИ

Правила застосування засобів індивідуального захисту та захисного одягу

1. Щоб не допустити забруднення засобів індивідуального захисту, їх необхідно одягати в певному порядку.
2. Одноразові рукавички слід регулярно змінювати між кожним етапом вилучення слідової інформації, а також після контакту з особистими речами (наприклад, мобільний телефон, ручка), щоб уникнути перехресного забруднення.
3. Варто уникати дотику до будь-яких поверхонь, які можуть бути джерелом небезпеки.
4. Індивідуальний захисний одяг після закінчення огляду слід утилізувати в належному порядку. Його потрібно помістити в мішок для відходів або контейнер і ніколи не залишати на місці огляду.
5. Під час повторного перебування на місці огляду слід надягнути нові засоби індивідуального захисту.
6. Засоби індивідуального захисту та захисний одяг необхідно зберігати в упаковці, що забезпечує його належний стан і захищає від забруднення.

Заходи безпеки під час роботи з об'єктами, що становлять хімічну, біологічну або радіоактивну небезпеку

Працюючи з об'єктами, що становлять хімічну, біологічну або радіоактивну небезпеку, необхідно вживати додаткових запобіжних заходів. Для цього може бути використано ширший спектр захисного одягу (наприклад, дихальна маска (респіратор), захисні окуляри, захисне гумове взуття та шолом).

Під час роботи з об'єктами, що становлять біологічну небезпеку, слід урахувати, що:

- 1) джерелом підвищеної біологічної небезпеки є об'єкти, які можуть бути потенційно інфікованими та мати контакт з інфікованим біологічним матеріалом (використаний медичний інструмент, гострі предмети (голки, шприци, скальпелі та їх леза, предметні скельця, ампули, порожні пробірки, битий скляний посуд, катетери на голці, піпетки, ланцети тощо); предмети, забруднені кров'ю або іншими біологічними рідинами);
- 2) працювати з ними слід обов'язково в захисних рукавичках, маючи при собі необхідні інструменти й матеріали (скальпель, пінцет, ножиці, сірники або запальничку);
- 3) для вилучення гострих предметів використовувати вологостійкі ємності (контейнери), що не проколюються та щільно закриваються кришками, які унеможливають їх випадкове відкриття;
- 4) у разі браку спеціального контейнера всі медичні голки, які вилучають, необхідно поміщати в пластикові пляшки, футляри, коробки (картонні, пластикові, дерев'яні).

УВАГА! Транспортування потенційно небезпечних об'єктів у відкритих ємностях заборонено. На зовнішньому боці упаковок необхідно нанести маркування червоним кольором про наявність в упаковці об'єктів, що є потенційно небезпечними.

Працюючи з об'єктами, що становлять хімічну небезпеку, необхідно:

- 1) використовувати засоби індивідуального захисту органів зору та дихання (гумові рукавички, респіратор, захисні костюми, окуляри);
- 2) під час огляду місця події при собі мати аптечку та засоби вогнегасіння.

УВАГА! Під час проведення огляду на об'єктах, пов'язаних із процесами хімічних реакцій, заборонено:

- 1) заходити до приміщення одноосібно;
- 2) без дозволу відповідного спеціаліста торкатися, переміщати предмети й відкривати ємності з хімікатами;
- 3) умикати або вимикати світло й електроприлади;
- 4) нюхати чи пробувати на смак речовини;
- 5) змішувати різні препарати й хімікати;
- 6) торкатися руками відкритих частин тіла, передусім обличчя;
- 7) залишати без нагляду увімкнені прилади або установки, газові пальники й електронагрівальні прилади;
- 8) працювати з вогнебезпечними та вибухонебезпечними речовинами, якщо запалено пальники або ввімкнено електронагрівальні прилади з відкритою спіраллю;
- 9) курити та вживати їжу під час проведення огляду.

Важливо!

1. Перед упакуванням предметів слід переконатися, що процес реакції завершився, а речовини охолонули.
2. Під час перевезення та зберігання вилучених предметів й обладнання слід пам'ятати, що кислоти та луги не мають змішуватися з іншими речовинами. Їх слід розміщувати окремо від хімічних сполук, екстрактів та інших предметів.
3. Неправильне вилучення, відбирання, збереження та пакування може змінити фізико-хімічні властивості, призвести до часткової або повної втрати об'єкта, що суттєво вплине на результати подальшого дослідження.
4. Залишки деяких речовин на різьбі скляних ємностей під час закриття або відкриття кришки можуть спричинити вибух.

Правила поводження з об'єктами, що містять ДНК-інформацію

1. З об'єктами, що містять ДНК-інформацію, слід працювати надзвичайно обережно, щоб уникнути її забруднення.
2. Під час роботи з такими слідами заборонено кашляти, чхати й розмовляти, навіть якщо вдягнута одноразова маска для обличчя.
3. Слід використовувати сухий чистий посуд й інструменти (бажано стерильні).
4. За можливості перевагу слід надавати вилученню слідів з об'єктами-носіями, які упаковують за встановленими правилами.

4. НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

1. Засоби фіксації обставин місця події

Фото- і відеотехніка

Засоби графічної фіксації для складання планів і схем до протоколів огляду місця події

Засоби лінійних вимірювань (лінійки, рулетки, кутоміри, штангенциркуль, криміналістичні масштабні лінійки, лазерні дальноміри тощо); засоби визначення географічних координат (GPS-приймачі системи глобальної космічної навігації)

2. Засоби пошуку та виявлення слідів

Уніфіковані криміналістичні валізи; спеціалізовані набори (дактилоскопічні, комплекти для роботи з біологічними слідами, мікрооб'єктами, комплекти для вилучення запахових слідів тощо)

Хімічні реагенти і прилади для пошуку та виявлення ледь видимих або видимих слідів:

– для виявлення слідів крові – розчин перекису водню, люминол, реактив Воскобойникова, реагент «Гемофан»;
– для виявлення слідів сперми – реагент «Фосфотест»;
– для виявлення латентних слідів рук – магнітні, немагнітні, люмінесцентні дактилоскопічні порошки, йодна трубка, комплект для виявлення слідів рук ціанокриловим методом (на будь-яких поверхнях), нінгідрин в аерозолі (для слідів на паперових об'єктах), спреї для виявлення слідів рук на вологих і липких поверхнях

Оптичні прилади:

криміналістичні лупи різної кратності збільшення, налобні та біноклярні лупи

Засоби освітлення:

побутові та спеціальні ліхтарі, фотоспалахи; кільцеві освітлювачі; ультрафіолетові (УФ) й інфрачервоні (ІЧ) освітлювачі, джерела експертного світла («SIRCHIE FF100», «Dacty-Light», «RUVIS»)

3. Засоби пошуку джерел випромінювання

(детектори випромінювань (прилади радіометрії, індикатори випромінювань, апарати радіоприйому)

4. Засоби пошуку об'єктів, що знаходяться в недоступних місцях

Для пошуку металевих об'єктів – пошукові магніти, металошукачі-підйомники, селективні металошукачі, магнітометри, міношукачі, ендоскопи тощо

Для пошуку об'єктів, прихованих у будівельних конструкціях, – геологолокатори (радіолокатори), тепловізори, прилади досмотрові серії «ПОШУК ОП-1»

5. Засоби хімічного пошуку

– для виявлення парів газів, що свідчать про наявність продуктів гниття трупа, – речовини-індикатори, спеціальні реагенти, газоаналізатори;
– для виявлення вибухових речовин – портативні газові хроматографи

6. Засоби копіювання та вилучення виявлених слідів

– для поверхневих слідів – дактилоплівки, липка стрічка типу «скотч» тощо;
– для вилучення рельєфних слідів – силіконові компаунди, гіпс, полімерні матеріали, пластичні пасти тощо;
– для біологічних слідів і мікрооб'єктів – марлеві та стерильні серветки, адсорбенти (відрізки чистої бавовняної тканини), плівки для вилучення мікрооб'єктів, поролонові фільтри (губки), предметні скельця, капілярні трубки, піпетки тощо;
– рідкі речовини: вода (дистильована), розчин хлориду натрію, спирт, ацетон

7. Пакувальний матеріал

(різних розмірів конверти, пакети (паперові та поліетиленові), пробірки, банки, контейнери (скляні, пластикові), картонні коробки)

8. Допоміжні засоби (слюсарний інструмент, комплекти тонкого інструменту, набори з медичними інструментами, канцелярське приладдя, огорожувальні стрічки, утримувачі для номерків і лінійок)

9. Засоби індивідуального захисту (одноразові рукавички (з поліетилену, нітрилу, латексу); костюми/комбінезони (з гладкими поверхнями, вологостійкого матеріалу); маска для обличчя (респіратор); чохол для волосся; бахіли, захисні окуляри)

5. ПРАВИЛА ФОТОГРАФУВАННЯ НА МІСЦІ ПОДІЇ

- Фотографувати обстановку необхідно в тому вигляді, у якому вона була на час прибуття на місце події слідчо-оперативної групи
- Фотографування має передувати іншим методам фіксації обстановки місця події, оскільки фотозйомка не порушує і не змінює обстановку
- Усі додані до протоколу огляду фотознімки мають відображати реальну й наочну інформацію про місце події, об'єкти та їхні ознаки, встановлені під час огляду
- Насамперед фотографують об'єкти, що можуть зазнати змін або бути знищеними
- Фотознімки різних ділянок місця події мають містити загальні елементи, що забезпечують «прив'язку» для відтворення за ними цілісної картини
- Дрібні сліди та предмети необхідно фотографувати щонайменше двічі: на першому знімку зафіксувати об'єкт разом з предметами навколишньої обстановки (вузлова зйомка), а потім здійснити його зйомку з більшим масштабом (детальна зйомка)

Під час фотографування на місці події необхідно зафіксувати:

обстановку, у якій відбувалася подія; вихідне положення і стан об'єктів, що містять інформацію про подію (фіксації підлягає все, що оточує, характеризує місцевість або приміщення, у якому діяв злочинець або виявлені наслідки події; а також положення і стан об'єктів огляду)

об'єкт, на який були спрямовані злочинні дії (предмет посягання), його розташування; стан й ознаки, що характеризують спосіб дії злочинця (сліди інших дій, пересування на місці події; наслідки злочину чи події, причину якого встановлюють; сліди, речові докази та предмети, що мають значення для уточнення та з'ясування суті події)

Фіксація в процесі огляду місця події вимагає дотримання методичної послідовності фотографування, чого досягають шляхом здійснення орієнтувальної, оглядової, вузлової та детальної фотозйомки

Відеозйомку під час огляду місця події здійснюють, якщо:

- огляд місця події розпочато до закінчення події і зміни в обстановці тривають
 - необхідно усунути наслідки події, що тягне за собою зміну початкової обстановки
- виявлення слідів злочину пов'язано зі зміною обстановки, зокрема в несприятливих умовах, і наявна небезпека втрати або пошкодження слідів злочину, що зумовлює необхідність їх невідкладної фіксації

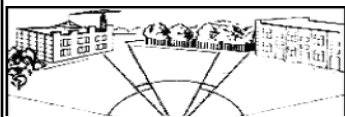
ВИДИ ПАНОРАМНОЇ ФОТОЗЙОМКИ

ЛІНІЙНА

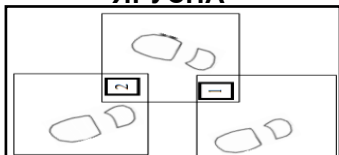
Призначена для фіксації криміналістичних об'єктів, що мають значні лінійні розміри або розташовуються вздовж певної лінії. Зйомку здійснюють уздовж певної лінії, паралельної до фронтальної площини об'єктів зйомки

КРУГОВА

Призначена для фіксації криміналістичних об'єктів, що розташовані в просторі на значній відстані. Зйомку здійснюють з однієї точки, а кожний наступний кадр виконують після повороту камери на певний кут у горизонтальній площині

ЯРУСНА

Призначена для фіксації криміналістичних об'єктів, що розташовані в просторі не по прямій лінії та не по дузі кола, а на різних рівнях або зміщені вбік один відносно іншого

Панорамні фотознімки, сполучені одним орієнтиром

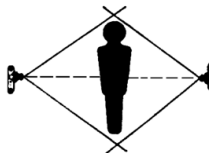
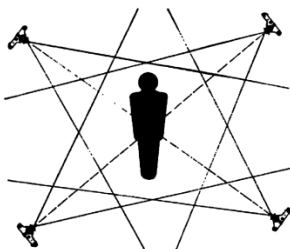

Важливо! Кожний наступний кадр має охоплювати частину об'єкта, зафіксованого на попередньому (10–15 % площі зображення)

ФОТОЗЙОМКА ТРУПА

ФОТОГРАФУВАННЯ ТРУПА НА МІСЦІ ПОДІЇ

- Загальний вигляд трупа або частин трупа разом з довколишньою обстановкою, слідами й іншими об'єктами, що можуть мати значення речових доказів
- Ушкодження і сліди на тілі трупа (рани, синці, подряпини, странгуляційна борозна тощо)
- Трупні явища (трупні плями, ознаки розкладання тощо)
- Ушкодження та забруднення одягу, а також сліди на ньому (вогнепальні ушкодження, патьоки крові, сліди волочиння тощо)

Важливо!!!

Фотографувати обстановку необхідно в тому вигляді, у якому вона була на час прибуття на місце події слідчо-оперативної групи. Найважливіша вимога до фотографування на місці огляду – повнота фіксації обстановки місця події та її елементів

ФОТОЗЙОМКА ЗА НЕСПРИЯТЛИВИХ УМОВ

Під час дощу внаслідок розсіювання світла краплями води рівень освітленості знижується. В умовах посилення зливи і на значній відстані від точки зйомки до об'єкта істотно обмежується здатність роздільно сприймати деталі предметів.

Наявність у повітрі води значно знижує контрастність знімків. Погіршується також різкість фотографічного зображення. Для одержання достатньо чіткого та контрастного зображення необхідно фотографувати з якомога коротшими витримками.

Якщо фотографувати з витримками, коротшими за $1/125$ с, краплі дощу відобразяться у вигляді точок чи змазаних коротких смужок. Якщо витримку подовжити – збільшуються розміри прокреслених краплями ліній. За тривалої витримки на знімку можуть відобразитися струмені води, що перекривають усі віддалені предмети.

Під час сильного дощу за сонячного світла не слід фотографувати у зв'язку зі значним розсіюванням світла, необхідно обрати момент, коли сонце сховається за хмарами.

Змочені дощовою водою тротуари, бруківка, стіни будинків, автомашини добре відбивають світло. Відблиски, що виникають на нерівностях об'єкта зйомки, підкреслюють його форму і структуру поверхні, проте через надмірну яскравість обмежують можливість роздільно сприймати окремі деталі предметів.

Найбільше відблисків на знімках відображається тоді, коли зйомку здійснюють проти джерела світла. Усунути їх чи послабити можна двома способами: обравши оптимальну точку зйомки або застосувавши поляризаційні світлофільтри.

Фотографуючи під час дощу, необхідно стежити за тим, щоб краплі води не потрапляли на об'єktiv камери, оскільки це істотно позначається на якості зображення. Якщо вода потрапляє на окуляр видошукача, то виникають складнощі щодо наведення різкості. Тому під час дощу фотозйомку доцільно здійснювати з якого-небудь укриття, з-під парасолі чи поліетиленової накидки, надягнувши на об'єktiv бленду. Краплі, що потрапили на об'єktiv, видаляти не слід – це може пошкодити захисне покриття проясненої оптики об'єктива. Необхідно дочекатися, поки волога випарується, і потім обережно протерти об'єktiv м'якою бавовняною тканиною.

Ускладненим є фотографування крізь серпанок і туман. За цих умов дальність видимості обмежується, оскільки в атмосфері наявна значна кількість водяного пару, часток пилу й диму, що знаходяться у зваженому стані. Шкідливий вплив повітряного серпанка нівелюють світлофільтри. Залежно від щільності туману та повітряного серпанка обирають необхідний світлофільтр – від світло-жовтого до оранжевого, а в окремих випадках – і світло-червоного.

Вплив розсіяного світла під час туману можна послабити, якщо зменшити відстань між камерою та об'єктом зйомки.

Специфічною є зйомка під час снігопаду. Навіть слабкий снігопад істотно знижує рівень освітленості та видимості предметів, передусім віддалених. Під час сильного снігопаду відстань, з якої можна бачити певні предмети, становить декілька десятків метрів. Контури зображення на знімках стають розмитими. Сніжинки, які потрапили на об'єktiv чи падають поблизу нього, відображаються на знімках у вигляді великих світлих плям. Якщо снігопад дуже сильний, то сніг, що падає, зливається з тим, що лежить на землі, деревах, і чимало деталей стають непомітними. Тому за таких умов зйомку краще відкласти до закінчення чи ослаблення снігопаду. За необхідності в сильний снігопад можна фотографувати лише об'єкти, розташовані в межах видимості, на

незначній відстані від камери. Доцільно виконувати дублювання з трьох–чотирьох кадрів на кожний об'єкт зйомки для того, щоб потім можна було обрати знімок, на якому зображення сюжетно важливих деталей не перекрито світлими плямами від сніжинок.

Низку особливостей має зйомка в умовах сонячного освітлення ділянок, покритих сніжним покривом. Високий результат можна отримати, якщо скористатися жовтим світлофільтром, який надає можливість посилити контрастність зображення, відобразити на знімках форму, розташування і напрямки слідів на снігу.

За яскравого сонячного світла фотографування об'єктів на снігу може спричинити певні складнощі. Оскільки експозиція визначається яскравістю снігу, деталі темних предметів на знімку лишаються непроробленими, тому необхідна зйомка з експозицією, визначеною для темних предметів.

Під час фотографування місця події взимку в умовах низьких температур слід зважати на можливість збоїв у роботі фотоапарата. Здебільшого це стосується механічних механізмів фотокамери, а також акумуляторних батарей. Надмірно охолоджені рухомі елементи камери можуть працювати із затримкою або взагалі припинити роботу, а акумуляторні батареї камери внаслідок зниження температури швидко втрачають енергію. Тому варто вживати заходів для утеплення камери і створення необхідних для зйомки умов. У перервах між зйомками фотоапарат слід зберігати в автомобілі чи під одягом. Також можна використовувати просту конструкцію утеплювача у вигляді спеціально зшитого з теплозахисного матеріалу чохла чи утепленого ящика. За необхідності частого фотографування в умовах низьких температур доцільно використовувати для камери утеплений бокс з пристосуванням, що надає можливість здійснювати зйомку, не виймаючи фотоапарат з утеплювача.

Для досягнення максимальної різкості зображення доцільно використовувати найкоротші витримки й не застосовувати штучних джерел освітлення, що створює умови для додаткового розсіювання світла та призводить до погіршення якості знімків.

У разі раптової зміни температури (наприклад, якщо внести холодний апарат у тепле приміщення) на об'єктиві може осісти волога. На знімках, виконаних таким потьмянілим об'єктивом, контури зображень виходять розмитими, нечіткими. Тому фотографувати камерою, внесеною в тепле приміщення з морозу, можна лише після того, як з об'єктива випарується конденсат.

6. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ЗІ СЛІДОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ

6.1. Сліди шкірного покриву людини

Сліди шкірного покриву людини поділяють на сліди: папілярних узорів рук і ніг, зовнішньої частини кистей рук, лоба, губ, вух, колін, ліктів, інших зовнішніх частин тіла.

На місці події може бути виявлено: сліди поверхневих нашарувань потожирової речовини з ділянок шкірного покриву людини на сухих твердих непоглинаючих та поглинаючих поверхнях, тілі людини, трупі; сліди поверхневих нашарувань потожирової речовини з ділянок шкірного покриву людини на вологих, охолоджених поверхнях, а також на поверхнях, забруднених липкими, жирними й іншими речовинами; сліди поверхневих нашарувань крові, фарби, мастил тощо на поверхні з ділянок шкірного покриву людини; сліди поверхневих відшарувань речовин із поверхонь, покритих пилом, липких, жирних та інших поверхонь; об'ємні (втиснені) сліди на поверхнях в'язких і пластичних (зокрема легкоплавких) матеріалів або обледенілих поверхнях.

За можливості предмети-слідоносії вилучають із місця події для дослідження в лабораторних умовах, адже застосувати повний спектр виявлення, фіксації та вилучення слідів можна лише в лабораторних умовах.

У разі неможливості вилучення предметів-слідоносіїв методи виявлення, фіксації та вилучення слідів шкірного покриву людини, зазначені нижче, застосовують, передусім, з урахуванням проведення подальших біологічних, зокрема генетичних, досліджень.

Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України підтвердив можливість проведення генетичних досліджень потожирової речовини після її обробки дактилоскопічними порошками «Сажа», «Окис цинку», а також *парами чотириоксиду рутенію*. Останній метод застосовують для виявлення слідів потожирової речовини переважно в лабораторних умовах.

Вилучення потожирової речовини, яка може містити генетичну інформацію, відбувається шляхом змивання речовини після фіксації та вилучення трасологічної (зокрема дактилоскопічної) інформації за правилами вилучення біологічної інформації неруйнівними методами.

У разі виявлення засохлих (підсохлих) слідів їх зволожують водяною парою. Зволоження слідів власним диханням додає зайву слідову інформацію (зокрема генетичну) до місця локалізації сліду та може зашкодити проведенню генетичних досліджень. Нижче наведено орієнтовні алгоритми виявлення, фіксації та вилучення слідів шкірного покриву людини. Ці засоби переважно українського виробництва, що не

виключає застосування аналогічних засобів, виготовлених, наприклад, фірмами Sirchie (США), BVDA (Нідерланди) тощо.

6.2. Пошук і виявлення слідів неруйнівними методами

Аналіз (реконструкція) дій злочинця дає змогу виявити місцезнаходження та розташування на предметах обстановки місця події слідів шкірного покриву людини. Так, сліди рук можуть бути на предметах, що пересували на місці події; сліди вух переважно виявляють у місці локалізації ключових замкових шпарин, сліди лоба утворюються внаслідок упирання, наприклад, у сейф під час висвердлювання штифтів замка тощо

Пошук і виявлення слідів здійснюють:

– візуальним методом із застосуванням збільшувальних оптичних приладів (луп, мобільних мікроскопів тощо) в умовах природного та штучного освітлення (за допомогою потужних освітлювачів, ліхтарів тощо);

– методом УФ випромінювання за допомогою мобільного приладу типу RUVIS. **Для збереження генетичної інформації (ДНК) УФ опромінювання поверхні об'єкта-слідоносія не має перевищувати п'яти секунд;**

– методом лазерної флюорографії за допомогою мобільних лазерних приладів діагностики слідів злочину типу OMNI PRINT. **Застосовуючи зазначені типи приладів, необхідно керуватися інструкціями з їх експлуатації задля збереження генетичної інформації під час лазерного випромінювання**

Фіксація

У разі виявлення візуальним методом ледь видимих і видимих слідів методами УФ випромінювання та лазерної флюорографії здійснюють їх фото- та/або відеофіксацію, опис у протоколі огляду місця події, складання планів, схем тощо

За неможливості вилучити об'єкти-слідоносії для досліджень у лабораторних умовах вживають заходів для отримання копій або зліпків слідів за наведеними нижче орієнтовними алгоритмами

Сліди потожирової речовини на твердих поверхнях

Сліди, виявлені на непоглинаючих поверхнях

Глянцевий папір (оброблений картон)

– сажа, окис цинку, окис міді, окис свинцю, порошки типу магнітний чорний, магнітний білий, магнітний люмінесцентний тощо

Сліди, виявлені на поглинаючих поверхнях

Папір (необроблений картон)

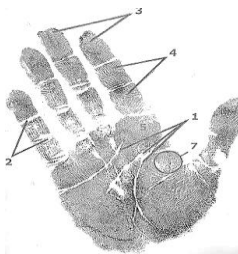
– сажа, окис міді, окис свинцю, залізо, відновлене воднем, окис цинку з каніфоллю, порошки типу магнітний чорний, магнітний білий, магнітний люмінесцентний

Оброблена шкіра (природна та штучна) – алюміній, окис міді, залізо, відновлене воднем, тощо Полімерні вироби (вироби з тканини (синтетичні), поліетиленові пакети, посуд тощо) – сажа, окис свинцю, окис міді, порошки типу магнітний чорний, магнітний білий, магнітний люмінесцентний, розчин перманганату калію тощо Фарбовані поверхні (деревина, метал, бетон тощо) – сажа, порошки типу магнітний чорний, магнітний білий, магнітний люмінесцентний тощо Скло та кераміка (порцеляна, фаянс тощо) – сажа, окис цинку, окис міді, окис свинцю, порошки типу магнітний чорний, магнітний білий, магнітний люмінесцентний тощо Метали без покриття – сажа, окис цинку, алюміній, свинцеві білила тощо	тощо Необроблена шкіра (природна та штучна) – окис міді з каніфоллю, алюміній із сажею, свинцеві білила з алюмінієм і сажею тощо Вироби з натуральних тканин – тканоль, окис міді з каніфоллю тощо Нефарбована деревина – окис міді, залізо, відновлене воднем, окис цинку з каніфоллю тощо Елементи будівельних конструкцій (цегла, штукатурка тощо) – сажа, аеросил (А380) з окисом свинцю та кристалічним йодом, аерозолі дисульфиду молібдену (чорний), двоокису титану (білий), флуоресцентний (люмінесцентний) тощо
Фіксація	
Фото- та/або відеофіксація, опис у протоколі огляду місця події, складання планів, схем тощо	
Вилучення	
Виявлені сліди вилучають на світлі й темні дактилоскопічні плівки. У разі відсутності зазначених плівок у виняткових випадках вилучення можна проводити на клейкі стрічки типу «скотч». Якщо сліди виявлено на рельєфних поверхнях, їх вилучають шляхом копіювання на спеціальні плівки, а також шляхом виготовлення зліпків за допомогою спеціальних полімерних паст	

Сліди потожирової речовини на вологих поверхнях
<i>Особливості виявлення</i>
– аерозоль дисульфиду молібдену (чорний); – аерозоль двоокису титану (білий); – аерозоль флуоресцентний (люмінесцентний)
<i>Вилучення</i>
Поверхні, на яких виявлено сліди, після обробки аерозолями мають висохнути, потім сліди вилучають на світлі й темні дактилоскопічні плівки. За браку зазначених плівок як виняток вилучення можуть проводити на клейкі стрічки типу «скотч»
Сліди потожирової речовини на поверхнях, забруднених липкими, жирними чи іншими речовинами
<i>Особливості виявлення</i>
– аерозоль дисульфиду молібдену (чорний); – аерозоль двоокису титану (білий); – аерозоль флуоресцентний (люмінесцентний)
<i>Вилучення</i>
Сліди рук, які виявлені суриком свинцевим, вилучають за допомогою дактилоскопічних плівок із неодноразовим копіюванням слідів на плівку до отримання якісного їх відображення. Поверхні, на яких виявлено сліди, після обробки аерозолями мають висохнути. Після цього їх потрібно вилучити на дактилоскопічні плівки
Сліди потожирової речовини на охолоджених поверхнях
<i>Особливості виявлення та вилучення</i>
Щоб запобігти утворенню конденсату на поверхнях охолоджених предметів, якими можуть бути уламки скла з місця проникнення, знаряддя злочину (ніж, сокира, лом тощо), температуру зазначених предметів потрібно поступово довести до 0°C з подальшим їх перенесенням до приміщення з кімнатною температурою. Коли предмети набувають кімнатної температури, здійснюють виявлення, фіксацію та вилучення слідів за вказаними алгоритмами відповідно до типів поверхонь
Сліди крові
<i>Особливості виявлення та вилучення</i>
Для виявлення слідів папілярних узорів, залишених кров'ю на світлих поверхнях, застосовують реактив Amido Black, який вступає в реакцію з білками крові. Сліди забарвлюються в темно-синій колір на світло-синьому тлі. Застосовують один із двох розчинів – метаноловий або

водний
Сліди відшарувань з поверхонь на ділянках шкірного покриву (пил, кров, фарба, мастило тощо)
<i>Особливості вилучення</i>
Сліди відшарувань пилу з поверхонь об'єктів-слідоносіїв вилучають на світлі або темні дактилоскопічні плівки залежно від кольору пилу, щільності його нашарування на поверхні тощо. Сліди відшарувань крові, фарби, мастил за потреби перед виготовленням зліпків слідів необхідно підсушити, після чого обробити їх порошками залежно від складу речовини нашарування. Вилучення слідів здійснюють за допомогою дактилоскопічних плівок або виготовлення зліпків за допомогою спеціальних полімерних паст
Об'ємні (втиснені) сліди на поверхнях в'язких і пластичних (зокрема легкоплавких) матеріалів
<i>Особливості вилучення</i>
Об'ємні сліди на легкоплавких матеріалах (масло, шоколад тощо) вміщують до холодильника (холодильного контейнера). Вилучення об'ємних слідів здійснюють за допомогою спеціальних плівок для вилучення об'ємних слідів або шляхом виготовлення зліпків зі спеціальних полімерних паст. Під час виготовлення зліпків з матеріалів, які тримали в холодильнику, температура наповнювача, за допомогою якого виготовляють зліпки, не має бути вищою за температуру матеріалу предмета-слідоносія
Об'ємні (втиснені) сліди на обледенілих поверхнях
<i>Особливості вилучення</i>
З об'ємних слідів на обледенілих поверхнях виготовляють зліпки за допомогою водного розчину гіпсу, полімерних паст тощо, охолоджених до 0°C. Перед заливанням слід опилують сухим порошком гіпсу (шар гіпсу повинен бути таким, щоб не перешкоджав відображенню дрібних окремих деталей сліду)

Узори на внутрішній поверхні долоні

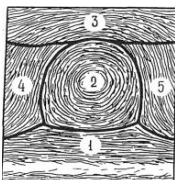
- 1 – флексорні лінії долоні;
- 2 – флексорні лінії пальців;
- 3 – папілярні лінії нігтьових фаланг;
- 4 – папілярні лінії середніх та основних фаланг;
- 5, 6 – папілярні лінії окремих ділянок долоні;
- 7 – білі лінії, дрібні складки шкіри – зморшки

Ділянки поверхні кисті руки

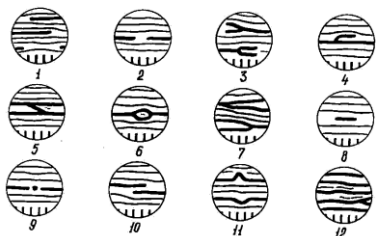
- 1–5 – нігтьові фаланги;
- 6–9 – середні фаланги;
- 10–14 – основні фаланги;
- 15 – тенар;
- 16–18 – підпальцеві ділянки;
- 19 – гіпотенар

Структурні зони папілярного узору нігтьової фаланги

- 1 – базисна;
- 2 – центральна;
- 3 – дистальна;
- 4 – ліва латеральна;
- 5 – права латеральна

Окремі ознаки папілярного узору

- 1 – початок і закінчення папілярної лінії;
- 2 – розрив папілярної лінії;
- 3 – вилка; 4 – гачок; 5 – місток;
- 6 – вічко (острівцець);
- 7 – розгалуження і злиття папілярних ліній;
- 8 – коротка папілярна лінія;
- 9 – крапка (точка); 10 – зустрічне положення папілярних ліній;
- 11 – злом і вигин папілярної лінії;
- 12 – тонка лінія

6.3. Біологічні сліди людини

Кров,
сперма,
слина

Волосся,
тканини
та кістки

Сліди
запаху

6.3.1. Основні правила роботи з біологічними слідами під час огляду місця події

1. Для запобігання внесенню власної слідової інформації на місці огляду необхідно працювати у спеціальному захисному одязі (бахіли, маска, гумові рукавиці тощо), використовувати сухий чистий посуд й інструменти (бажано стерильні).

2. Вилучення будь-яких об'єктів здійснюють лише після їх фото- та (або) відеофіксації, опису в протоколі слідчої дії.

3. До вилучення необхідно приступати в якомога стисліші строки з моменту утворення слідів.

4. Вилучати сліди необхідно разом із предметом, на якому їх виявлено (змиви робити тільки в тих випадках, коли інший спосіб вилучення неможливий).

5. Під час відокремлення частини предмета зі слідами крові обов'язково слід вилучати й сусідні частини, що не містять слідів, – для контрольних досліджень.

6. Вологі сліди та контрольні зразки завжди просушують виключно за кімнатної температури в затемненому приміщенні, сліди необхідно захищати від дії прямих сонячних променів, високої температури, вологи, забруднень, тертя тощо.

7. Після закінчення роботи з кожним об'єктом інструменти протирають ватним тампоном, змоченим 70 % розчином спирту, а потім сухим тампоном для запобігання перенесенню мікрочасток з одного об'єкта на інший.

8. Кожен вилучений об'єкт упаковують окремо в паперові пакети. Не можна використовувати синтетичні матеріали (полімерні пакети, плівки тощо), які перешкоджають циркуляції повітря.

9. Усі об'єкти (сліди) мають бути упаковані так, щоб їх не можна було вилучити без порушення упаковки.

10. Вилучення слідів біологічного походження на клейку стрічку типу «скотч» **НЕПРИПУСТИМО!**

6.3.2. Техніко-криміналістичні засоби роботи з об'єктами біологічного походження

ЗАСОБИ для:		
виявлення та фіксації	вилучення	пакування
– лупа криміналістична; – джерела штучного світла; – УФ освітлювач; – набір світлофільтрів; – реагенти для попереднього тестування крові: індикаторні тест-смужки «Гемофан», 1 % розчин бензидина в етанолі, перекис водню (5% розчин); – люмінал; – фотокамера; – криміналістична лінійка; – набір номерків	– гумові рукавички; – розчин для дезінфекції рук та інструментів; – ножиці; – набір слюсарних інструментів; – скальпель (2 шт.); – препарувальні голки Для роботи зі змивами слідів крові, сперми тощо: – пінцет без захисних браншів; – марлеві серветки, бинт, ватні палички (в індивідуальному упакованні); – флакон з дистильованою водою (натрій хлоридом); – піпетка; – пластина з оргскла 20x10 см (для просушування змивів);	– картонні коробки; – паперові конверти, папір; – скляні та пластикові ємності (банки, пробірки, контейнери); – канцелярське приладдя (ліпка стрічка, клей, нитки тощо)

	– стеклограф (маркер) Для роботи з об'єктами волокнистої структури: – пінцет, бранші якого мають гумові накладки Для роботи зі слідами запаху: – розпилювач; – серветки із чистої бавовняної тканини (марлі); – фольга харчова алюмінієва; – шприци одноразові 5, 10 мл	
--	---	--

ВАЖЛИВО! Роботу з біологічними слідами необхідно виконувати в засобах індивідуального захисту (захисному комбінезоні, бахілах, гумових рукавичках, масці (респіраторі), захисних окулярах)

6.3.3. Сліди крові

Огляд предметів і слідів в умовах природного та штучного освітлення у кососпрямованих променях за допомогою луп

Упродовж перших хвилин утворення слідів кров'яна пляма має червоний колір. Через декілька годин пляма стає темно-червоною, а потім бурю. Через 2–3 дні пляма набуває червонувато-бурого забарвлення. На 9–10-й день червонуваті відтінки стають малопомітними, дедалі чіткіше починають виявлятися бурі відтінки. Через 3 тижні після утворення плями стають цілком бурими. Під час гниття кров'яні плями стають зеленуватими і навіть зеленими

**ПОШУК І
ВИЯВЛЕННЯ**

Застосування
хімічних
реактивів

3 % розчин перекису водню, реактив Воскобойникова, «Бензидин», тест «Гемофан» тощо (це руйнівні методи, їх використовують, якщо сліди великі, лише на краю плями)

конверт, упакувати. Аналогічно відбирають зразки чистого ґрунту для контрольних досліджень. Усі проби ґрунту упаковують окремо);

– **калюжі крові**

(у скляний флакон відібрати не менше ніж 10 мл рідини або просочити кількома шматками марлі; зробити контрольні змиви з поверхні поблизу калюжі. Вилучена рідина підлягає зберіганню в холодильнику не довше ніж протягом двох діб);

– **снігу**

(сліди потрібно вилучити з якомога меншою кількістю снігу, помістити на марлю (серветку), покласти на чистий скляний посуд і висушити. Так само вилучити контрольний зразок снігу. Після висушування марлю та контрольний зразок упаковати окремо в паперові конверти);

– **рідини**

(за наявності крові в рідині просочити цією рідиною шматок марлі,

В УФ променях сліди мають білувато-голубу люмінесценцію

просушити й упакувати його за загальними правилами. Контрольний зразок марлі упакувати в окремий паперовий конверт. Посуд, у якому була рідина, очистити, просушити та вилучити)

6.3.4. Сліди сперми

Виявлені під час огляду місця події сліди сперми надають можливість установити спосіб учинення злочину, місце безпосереднього вчинення, відомості про особу злочинця, дії злочинця щодо приховання злочину.

Огляд предметів і слідів за умов природного та штучного освітлення в кососпрямованих променях за допомогою криміналістичних луп

**ПОШУК І
ВИЯВЛЕННЯ**

За допомогою
УФ освітлювачів
**!Для збереження ДНК
освітлювати не довше
ніж протягом п'яти секунд**

Колір на світлих тканинах – сіруватий чи жовтуватий, найінтенсивніший у периферійних частинах (краї цих слідів нерівні), на темних тканинах – білуватий, матовий. Просочена спермою тканина цупка на дотик. На предметах із поверхнею, що не вбирає вологу, сперма утворює білувато-сіруваті, жовтуваті шкірочки. Плями сперми на шкірі трупа часто блищать, ніби покриті лаком

ФІКСАЦІЯ

Фотозйомка (оглядова, вузлова, детальна)

Опис у протоколі із зазначенням місця розташування сліду, характеристик об'єкта-носія та способів виявлення

ВИЛУЧЕННЯ

Разом із предметом-носієм або його частиною

Під час вилучення ділянки зі слідами сперми бажано прикрити папером або тканиною для запобігання перенесенню об'єктів унаслідок транспортування. Потім кожен предмет загортають плямою всередину й окремо упаковують у папір

Шляхом зішкрібання

Гострою частиною скальпеля знімають сухі частинки та кірку, поміщують їх у паперовий пакет. Потім зішкрібанням знімають залишок сліду з якомога меншою частиною предмета-носія

Шляхом змиву

На фрагмент марлі, змочений дистильованою водою, тримаючи пінцетом, протирають слід різними його сторонами, намагаючись зняти весь матеріал сліду. **Важливо!** Змив сперми – це крайній захід, оскільки внаслідок проведення його втрачається частина біологічної інформації

ПАКУВАННЯ

Об'єкти зі слідами сперми упаковують окремо в паперові конверти, пакети, коробки (передусім – контрольні зразки)

Вилучене під час огляду місця події волосся після експертного дослідження дає змогу встановити: кому воно належить (тварині чи людині), стать, з якої воно ділянки тіла, подібність зі зразками волосся конкретної людини, механізм видалення, факт штучного забарвлення, факт впливу високої температури.

ПОШУК І ВИЯВЛЕННЯ

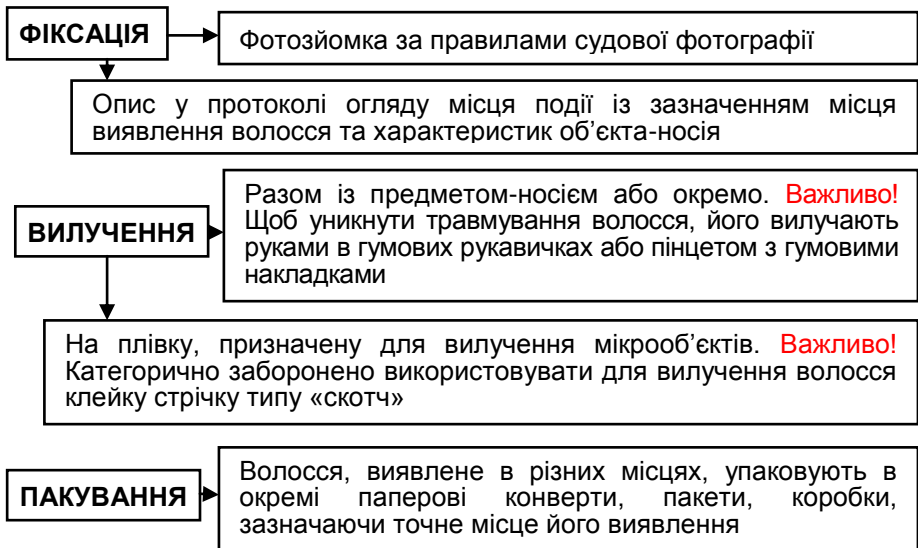
Огляд предметів в умовах природного освітлення, штучного освітлення в кососпрямованих променях за допомогою криміналістичних луп

У разі вбивства або завдання тілесних ушкоджень на злочинцеві може залишитися волосся потерпілого.

У разі вчинення ставевих злочинів у процесі огляду трупа або огляду живої особи слід ретельно оглянути: ділянку навколо піхви, ділянку ануса, ротову порожнину. Розчесати лобкове волосся підозрюваних осіб (за наявності), вилучити вичесане волосся. Ретельно оглянути спідню білизну.

Унаслідок дорожньо-транспортної пригоди волосся може залишитися на деталях транспортного засобу, а в разі перевезення потерпілого або трупа – у кузові автомобіля.

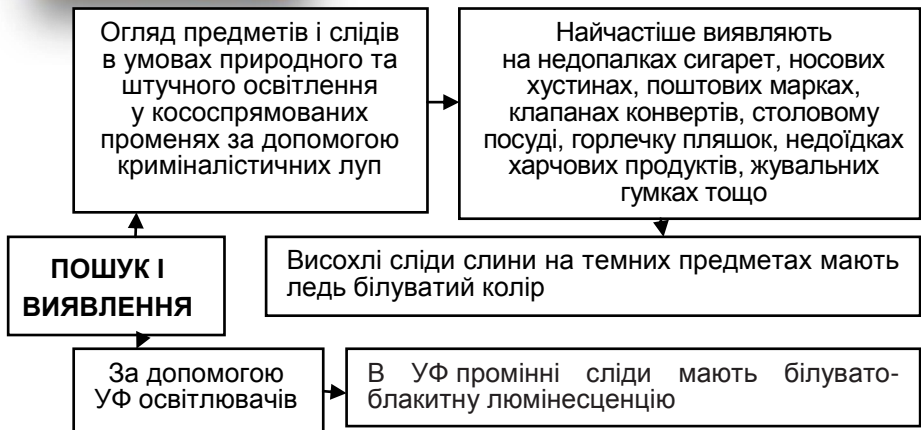
Доцільно оглядати поверхні предметів на шляху проникнення та відходу злочинця з місця події (фрамуги вікна, краї лазу тощо). За наявності слідів боротьби або в разі можливого контакту потерпілого зі злочинцем волосся може бути на одязі, у руках або під нігтями. Волосся часто виявляють на стінах і предметах обстановки. Воно

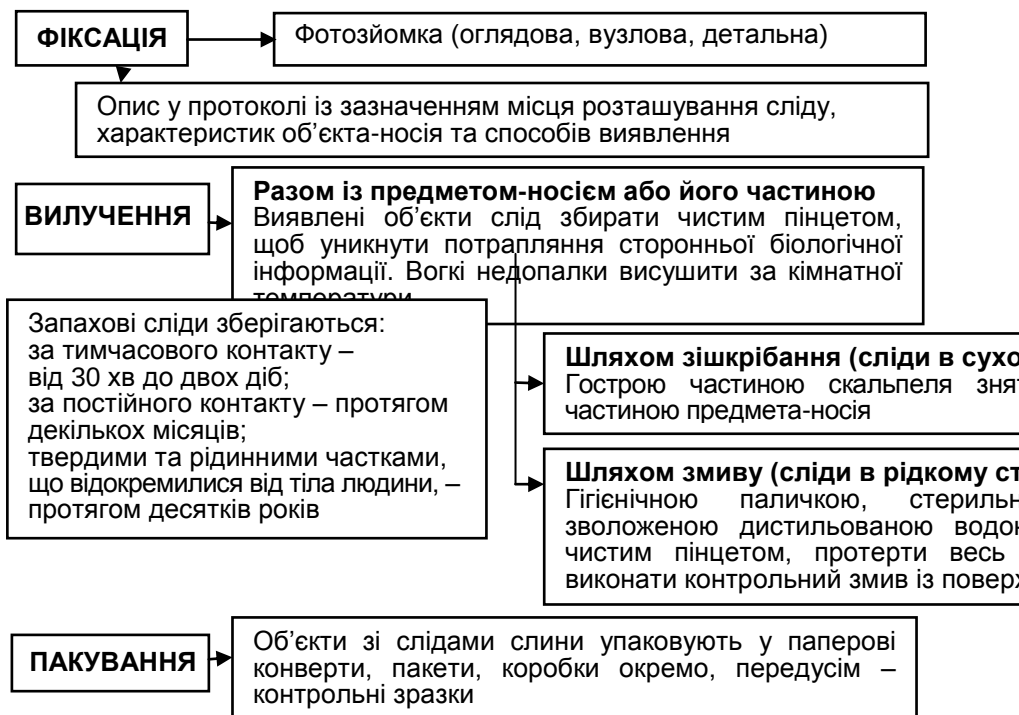

6.3.6. Сліди слини

Криміналістичне значення слідів слини пов'язане з можливістю встановлення антигенів системи АВО, а також проведенням ДНК-аналізу. Сліди слини дають змогу також визначити механізм учинення злочину (зокрема, локалізацію слідів у місцях очікування жертви тощо).

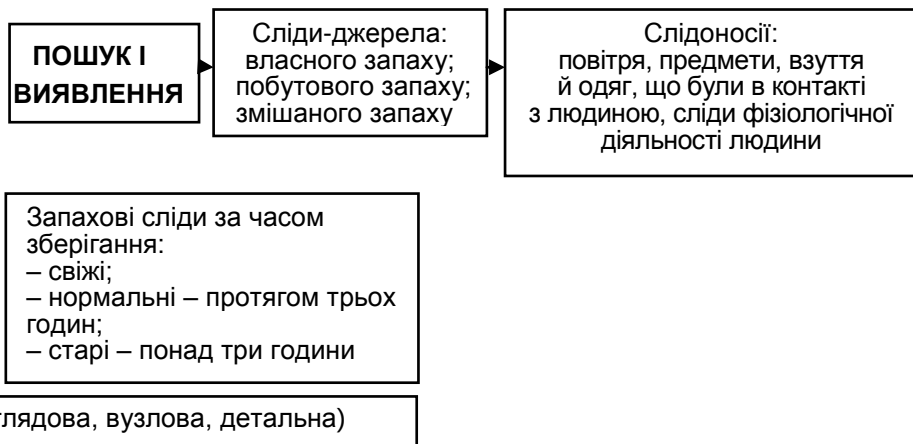

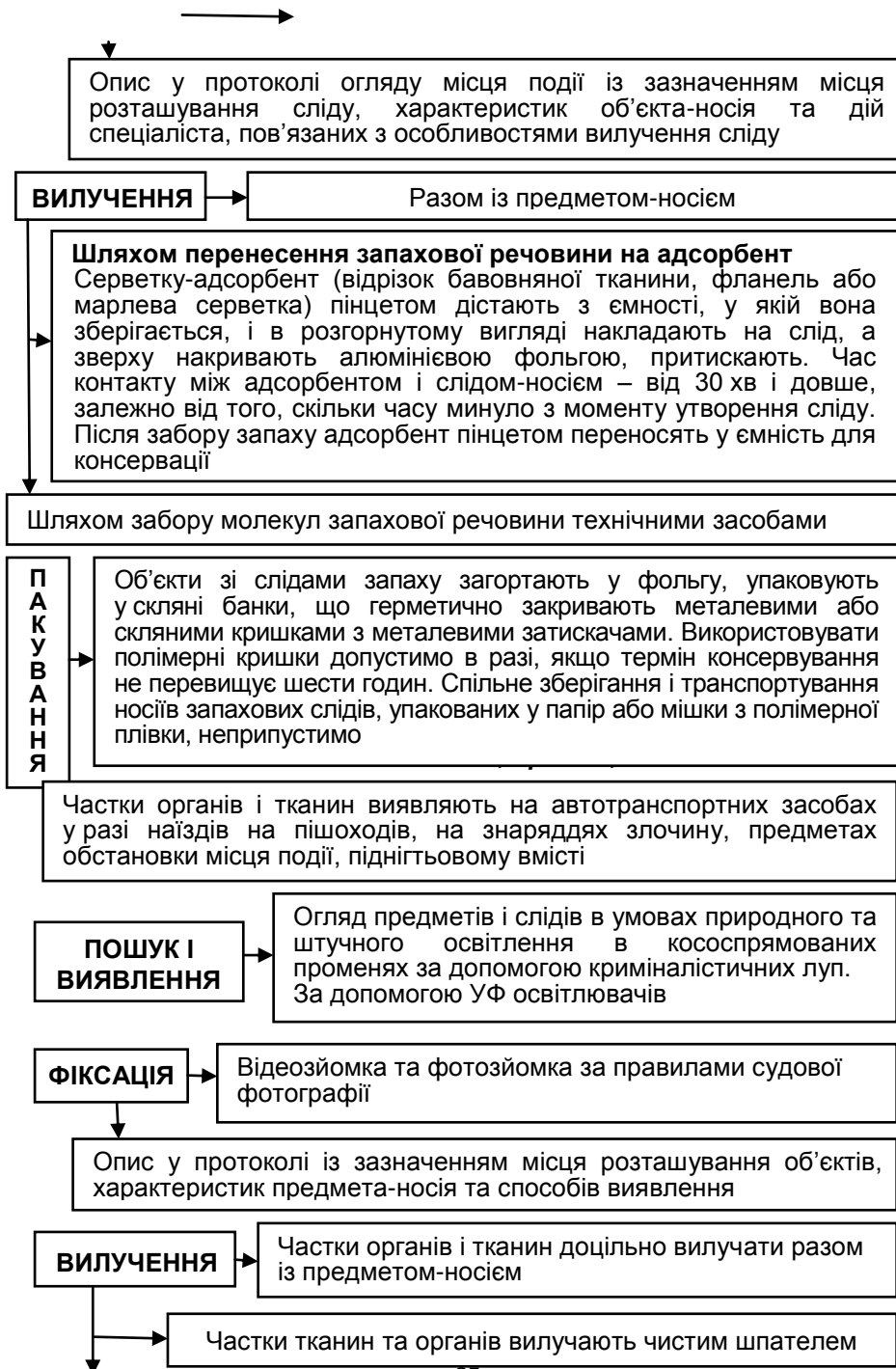

6.3.7. Сліди запаху

Запах – своєрідний невидимий слід у вигляді частинок (молекул), що виділяють у навколишнє середовище предмети й речовини – носії запаху, викликаючи в живих організмів специфічні подразнення нервових закінчень органів нюху.

Передбачувані знаряддя завдання травми вилучають навіть без видимих нашарувань мікрочастинок тканин та органів

Судово-медичний експерт здійснює вилучення піднігтьового вмісту. Для цього з кожного пальця почергово роблять зрізи відрощеної частини нігтьових пластин (зрізи виконують якомога ближче до шкіри) і запаковують окремо в паперові конверти

ПАКУВАННЯ

Кісткові залишки скелетованих і згорілих трупів загортають у папір і вміщують у чистий фанерний чи картонний ящик

Залишки пошкоджених тіл, частини трупного матеріалу (м'язи, шматочки шкіри, кістки) вилучають у контейнер (герметичні скляні або пластикові банки, пробірки). Такий біологічний матеріал підлягає зберіганню за температури від -20°C до -70°C (за браку низькотемпературної морозильної камери – у морозильній камері побутового холодильника, але не довше ніж протягом трьох діб) і якомога швидше доставляють у лабораторію

Вилучені частки тканин та органів уміщують у чисті скляні банки. Якщо немає можливості направити об'єкти на дослідження протягом доби з часу їх вилучення, то їх необхідно висушити за кімнатної температури

6.4. Сліди зубів людини

За слідами зубів установлюють, залишені вони зубами людини чи тварини, зубами верхньої або нижньої щелепи, визначають характеристику зубного ряду (або окремих зубів), а також інші особливості, які дають змогу ідентифікувати зуби конкретної людини.

Сліди зубів можуть бути виявлені на продуктах харчування, шкірі людини, мундштуках цигарок і фільтрах сигарет, металевих кришках горілчаних і пивних пляшок, навісних пломбах тощо.

За способом відображення ознак сліди зубів поділяють на статичні й динамічні, об'ємні – сліди надкусування, поверхневі – сліди відкусування

ПОШУК І ВИЯВЛЕННЯ

Огляд предметів-слідоносців і слідів в умовах природного та штучного освітлення в кососпрямованих променях за допомогою криміналістичних луп

ФІКСАЦІЯ

За правилами судової фотографії способом масштабної фотозйомки

У протоколі слід зазначити: об'єкт, на якому виявлено сліди; локалізацію сліду на об'єкті; вид сліду, кількість зубів, що відобразилися; форму зубного ряду; форму і розміри відтиску окремих зубів, особливості розташування відображень окремих зубів (відхилення від лінії зубного ряду), характеристики об'єкта-носія, способи виявлення та фіксації, складання малюнків і схем

ВИЛУЧЕННЯ

Разом з об'єктами-слідоносіями

Виготовлення зліпків

ПАКУВАННЯ

Продукти харчування зі слідами зубів слід загорнути у фольгу та зберігати в холодильнику. Продукти, що швидко псуються, помістити в скляний посуд так, щоб їх знерухомити і місце зі слідами було ізольовано, накрити кришкою та зберігати в холодильнику. Під час транспортування використовувати ємність із «сухим льодом».

Овочі та фрукти зі слідами зубів обгорнути чистою текстильною тканиною або декількома аркушами тонкого паперу, помістити в посуд із 40 % розчином спирту, 0,5 % розчином формаліну чи принаймні з водою так, щоб запобігти їх переміщенню.

Недопалки упаковують кожен окремо в чистий аркуш паперу, потім – у коробку

6.5. Сліди одягу та його пошкоджень

**ПОШУК І
ВИЯВЛЕННЯ**

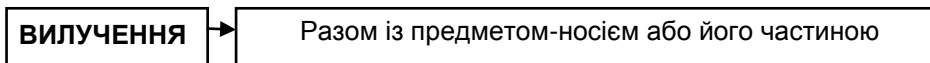
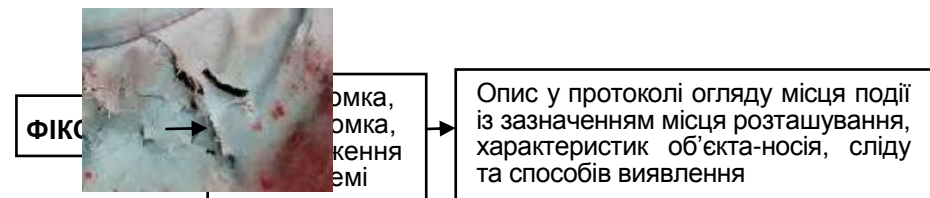
Огляд предметів в умовах природного та штучного освітлення в кососпрямованих променях за допомогою криміналістичних луп

Застосування магнітних і немагнітних порошків, кіптяви

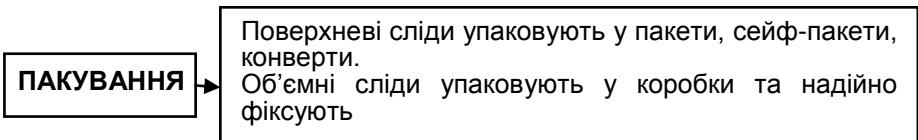
Застосування хімічних реактивів

За допомогою
УФ освітлювачів

Якщо тканина (рукавички) контактувала раніше з об'єктами рослинного, мінерального та синтетичного походження: рослинні й тваринні жири світяться голубуватим кольором незначної інтенсивності; технічні мастильні матеріали інтенсивно світяться синім, фіолетовим, блакитним, оранжевим, жовтим кольорами

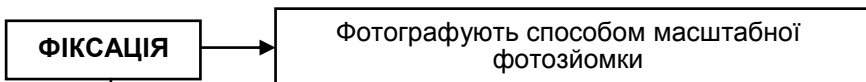
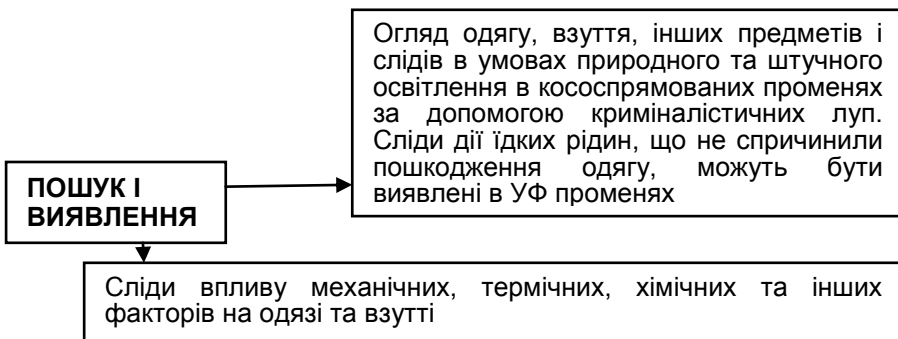

Поверхневих слідів – шляхом копіювання на слідокопіювальні плівки (типу «скотч», дактилоскопічна плівка тощо). Об'ємних слідів – шляхом виготовлення зліпків (паста «К», полімерні матеріали, гіпс).
Якщо сліди сформовані недостатньо міцними матеріалами (крейда, сажа, пил), їх укріплюють на об'єкті лаковими препаратами (лак для волосся)

Якщо сліди рукавичок виявлено на пластиліні, шоколаді та схожих об'єктах, необхідно вжити заходів для запобігання впливу на них тепла

Сліди пошкоджень одягу

Опис у протоколі із зазначенням місця розташування слідів, опис пошкоджень (розмір, загальна форма, особливості країв і кінців, напрямок пошкодження відносно вертикальної або горизонтальної осі предмета одягу, наявність або відсутність у пошкодженні дефекту тканини, характеристик об'єкта-носія, способів виявлення та фіксації, складання малюнків і схем

Одяг і взуття зі слідами впливу механічних, термічних, хімічних та інших факторів

Одяг і взуття трупа вилучають після проведення судової медичної експертизи

ПАКУВАННЯ

Кожний предмет одягу слід поміщати в окремий поліетиленовий або паперовий пакет з відповідним маркуванням об'єктів. Ділянки ушкоджень з наявними вкрапленнями й нашаруваннями, що мають важливе значення, для збереження їх та запобігання контакту з іншими ділянками одягу перед пакуванням необхідно прикрити клаптем щільної білої текстильної тканини, краї якої прошивають. Вологі предмети одягу перед пакуванням слід висушити

6.6. Сліди взуття

ПОШУК І ВИЯВЛЕННЯ

Здійснюють на всій території місця події, а також за результатами моделювання події злочину – на прилеглих ділянках місцевості й будівель

Огляд предметів і слідів в умовах природного та штучного освітлення в кососпрямованих променях за допомогою криміналістичних луп, джерел експертного світла

ФІКСАЦІЯ

Фотографують у максимально великому масштабі, обов'язково способом масштабної фотозйомки. Об'ємні сліди висвітлюють основним світлом і додатковим тіньовим

Опис у протоколі із зазначенням місця розташування слідів на плані, характеристик об'єкта-носія, розміру, виду сліду, сторонніх речовин або предметів, що знаходилися в сліді, способів виявлення та фіксації, складання малюнків і схем

ВИЛУЧЕННЯ

Разом із предметом-слідоносієм або його частиною

З рельєфних слідів виготовляють зліпки за допомогою гіпсу, полімерних матеріалів, силіконових компаундів і пластичних мас

Поверхневі сліди взуття або ледь видимі обробляють дактопорошками, хімічними реагентами для виявлення слідів, копіюють на дактилоскопічну плівку, плівку з желатиновим шаром. Пилові сліди на пористих поверхнях можна вилучити за допомогою електростатичного пристрою. Сліди, виявлені на пористих поверхнях, також закріплюють шляхом їх обробки парами йоду

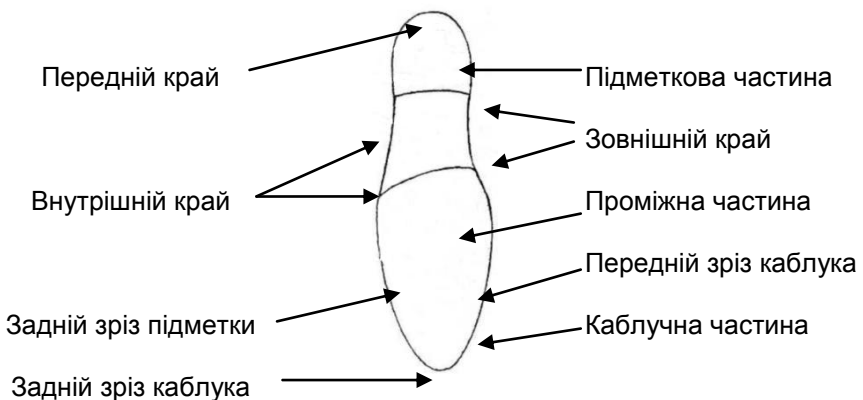
ПАКУВАННЯ

Об'єкти зі слідами взуття упаковують у паперові конверти, пакети

Зліпки слідів упаковують у картонні коробки, дно яких доцільно вкрити м'яким матеріалом або тирсою, їх надійно фіксують для запобігання пошкодженню.

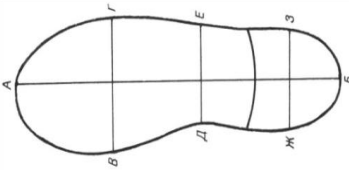
УВАГА! Зліпок перед пакуванням необхідно ретельно висушити

Аспекти роботи зі слідами взуття

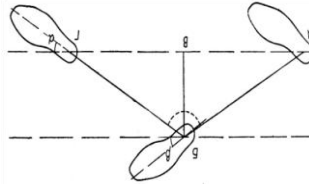
Вимірювання слідів взуття

Одиничний слід взуття

АВ – довжина сліду;
ВГ – ширина підметкової частини сліду;
ДЕ – ширина проміжної частини сліду;
ЖЗ – ширина каблучної частини сліду

Доріжка слідів взуття

АБГ – лінія ходьби;
АВ – довжина кроку лівої ноги;
БГ – довжина кроку правої ноги;
БВ – ширина кроку;
АБГ – довжина кроку;
 α – кут розгортання кроку правої ноги;
 φ – кут розгортання кроку лівої ноги

Порядок виготовлення зліпка наливним способом

(застосовують для вилучення слідів на ґрунті):

- 1) зі сліду видалити сторонні предмети;
- 2) приготувати розчин гіпсової маси (сухий гіпс змішати з водою у співвідношенні 1:1, рівномірно перемішуючи до утворення сметаноподібної маси);
- 3) заповнити слід половиною розчину;
- 4) уздовж і впоперек сліду розмістити зміцнювальний каркас (металеву сітку, змочені водою дерев'яні палички), до якого прив'язати кінці мотузки з биркою;
- 5) долити на каркас решту розчину;
- 6) вилучити зліпок після його затвердіння. Невдовзі після вилучення зліпок промивають водою та висушують.

Увага! Для вилучення сліду на сипкому ґрунті його попередньо необхідно обробити закріплювальною рідиною (6–10 % розчин перхлорвінілу в ацетоні, лак для волосся, акриловий засіб для зняття слідів на сипкому та піщаному ґрунті), розпилюючи її над слідом, намагаючись не пошкодити слід.

Порядок виготовлення зліпка насипним способом

(застосовують у разі, якщо сліди цілком або частково покриті незначним пластом води):

1) сухий гіпс просіяти крізь сітку, покрити дно сліду шаром порошку товщиною 1 см; 2) на поверхню порошку покласти змочені каркасні палички з прив'язаною биркою; 3) слід засипати другим шаром порошку товщиною близько 1,5 см; 4) навколо сліду виставити бар'єр так, щоб він виступав над поверхнею засипаного порошку; 5) у центральній частині насипаного гіпсу в незначне заглиблення через марлю залити воду, доки вона почне затримуватися на поверхні зліпка, а з гіпсу припиниться виділення бульбашок повітря. За 15–20 хв зліпок можна витягувати.

Порядок виготовлення зліпка комбінованим способом

(використовують для копіювання слідів на снігу та похилих поверхнях):

1) навколо сліду виставити бар'єр і на слід крізь сито (сітку) розпорошити гіпс товщиною близько 2 мм, який зволожити водою за допомогою пульверизатора для того, щоб гіпс міг осісти; 2) після затвердіння першого пласту (за 7–8 хв після змочування) в такий спосіб наносять другий пласт, згодом – третій, причому черговий пласт гіпсу наносять лише за умови осідання попереднього; 3) застосувати наливний спосіб, який описано вище. Для виготовлення зліпка комбінованим способом потрібно близько години. **Увага!** Під час вилучення слідів на снігу гіпс і гіпсову суміш необхідно попередньо охолодити до температури навколишнього середовища. За можливості поверхню попередньо обробляють аерозолем для фіксації слідів на снігу Snow Impression.

Порядок виготовлення зліпків

за допомогою двокомпонентних силіконових компаундів:

1) силіконову пасту змішати з наповнювачем залежно від забарвлення сліду; 2) додати каталізатор, ретельно перемішати; 3) одержаним компаундом заповнити слід і витримати час полімеризації.

6.7. Сліди знарядь злому, інструментів та агрегатів

Сліди знарядь злому

Сліди тиску, віджиму, удару

Утворюються внаслідок тиску (удару) знаряддя злому на поверхню перешкоди (слідосприймальну поверхню). Якщо вона досить тверда, то залишається поверхневий слід. Якщо ж поверхня м'яка – утворюється втиснутий (об'ємний) слід – вм'ятина. Глибина сліду залежить від сили натиску (удару). Форма сліду вм'ятини повторює конфігурацію контактної частини знаряддя злому та відображає її розміри, які свідчать про форму й розмір знаряддя, що залишило слід

Сліди розрізу, розрубів, розпили, свердління

ПАКУВАННЯ

Сліди знарядь злому упаковують, обв'язують й опечатують

Під час транспортування зліпки для збереження обгортають тонким папером, ватою і поміщають у картонні коробки або дерев'яні ящики

У разі **злому дверей** огляд потрібно починати з місця розташування замка, акцентуючи увагу на одвірках, дверній коробці, прилеглих і протилежних стінах. Ретельно оглядають торцеву частину обв'язки полотна дверей і ділянку дверної поверхні навколо замка. Збільшення щільності між дверима та коробкою свідчить про те, що було здійснено віджим, а не вибивання дверей

У разі **злому вікон** злочинці відділяють обв'язування рами від віконної коробки шляхом віджиму за допомогою викруток, стамесок, металевих стержнів. Унаслідок цього утворюються сліди тиску, ковзання, а також сліди нашарування та відшаровування на частинах вікна. Сліди локалізуються в місцях розміщення віконних шпінгалетів, на квартирці.

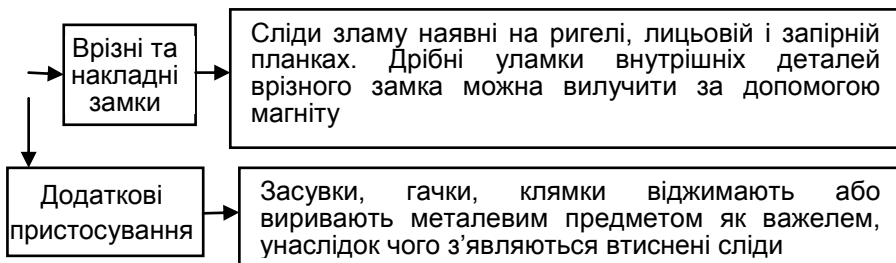
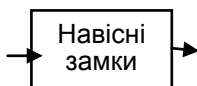
Злом пластикових вікон здійснюють шляхом висвердлювання за допомогою акумуляторної дрелі-шуруповерта ділянок пластика в місцях розміщення замкових ручок з подальшим їх відкриттям шляхом віджиму стулки вікна за допомогою сокири, викрутки тощо. У разі розбиття або видавлювання скла можуть залишитися сліди інструмента на елементах віконної рами

Злом металевих сховищ, сейфів, ящиків, скринь здійснюють за допомогою ножівкових полотен, напилків. Ними перерізають осі дверних петель, зрізають кути сейфа. Злом також здійснюють шляхом висвердлювання. Основними слідами свердління є наскрізні та ненаскрізні отвори

Увагу слід акцентувати на пошуку та виявленні **знарядь злому**, які залишили сліди. Пошук здійснюють на підставі попереднього вивчення наявних слідів, їх конфігурації, розмірів, механізму слідоутворення. Кожен виявлений предмет розглядають як можливе знаряддя злому. Під час пошуку знарядь злому слід активно долучати працівників поліції. Межі пошуку необхідно розширити вздовж імовірного шляху відходу злочинця

Пошук і виявлення слідів злому запірних пристроїв

Наявні сліди вибивання, перепилювання або перекусування дужок. Для вибивання застосовують лом. Важіль, який використовують для вибивання або руйнування дужки, зазвичай залишає втиснені сліди безпосередньо на замку чи деталях дверей. На дужці замка можна виявити сліди перебивання, ножівкою або напилком. На

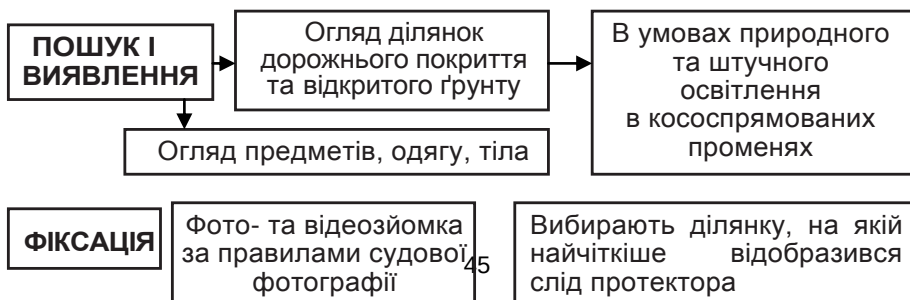
Якщо на деталях дверей і запірних пристроях немає жодних слідів стороннього впливу, а проникнення в приміщення могли здійснити лише через двері, припускають, що замок відчиняли підібраними ключами або відмичкою

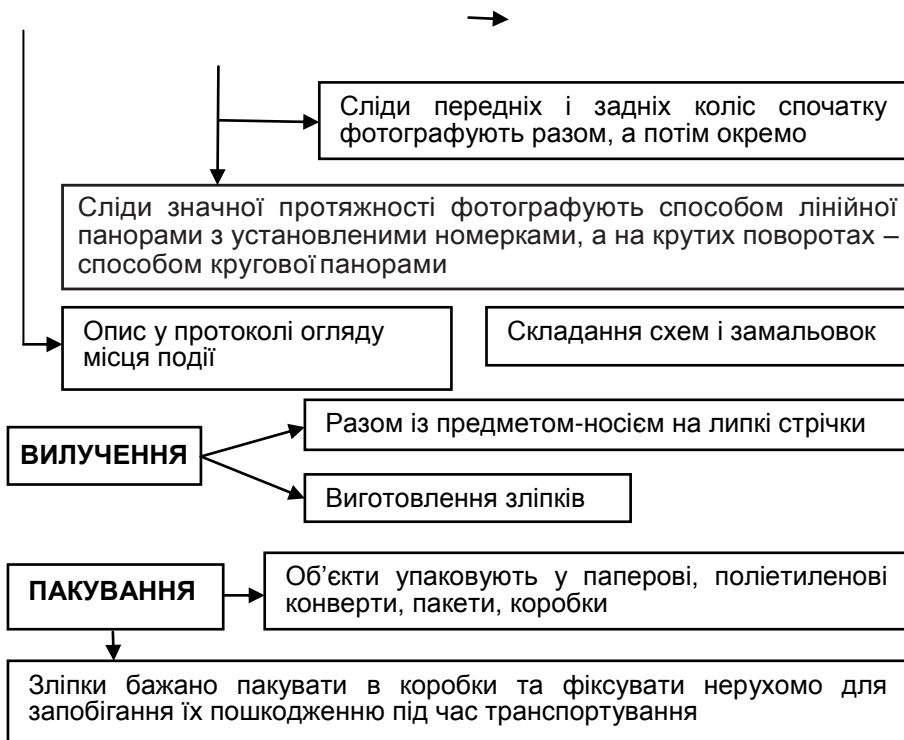
6.8. Сліди транспортних засобів

6.8.1. Сліди шин

Сліди транспортних засобів стають об'єктами криміналістичного дослідження тоді, коли транспорт використовували як предмет посягання, засіб учинення злочину або пересування, пов'язаного з учиненням злочину, переміщення злочинців, потерпілих, трупів і коли автотранспортом учинили кримінальну дорожньо-транспортну пригоду.

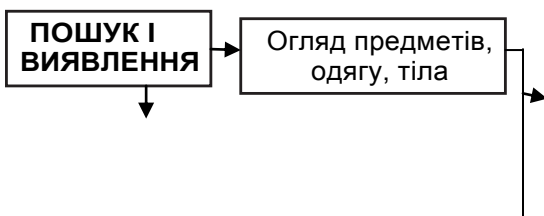

6.8.2. Сліди виступних і відокремлених частин транспортних засобів

Сліди виступних, відокремлених частин транспортних засобів стають об'єктами криміналістичного дослідження для визначення групової (тип, вид засобу) й індивідуальної належності до конкретного транспортного засобу; встановлення механізму події (визначення напрямку та режиму руху, місця, кута й лінії зіткнення/наїзду), інших важливих обставин дорожньо-транспортної пригоди.

6.9. Сліди ґрунтомінерального походження

ПОШУК ТА ВИЯВЛЕННЯ

Виявляють на шляхах руху злочинця, залишених знаряддях злочину, кинутих предметах, що належать злочинцю, на одязі й тілі потерпілих, предметах обстановки місця події, у салоні викрадених автомобілів, поруч із сидінням водія тощо

ФІКСАЦІЯ

Фотозйомка за правилами судової фотографії

Опис у протоколі огляду місця події із зазначенням характеристик ландшафту місцевості, місця виявлення сліду та властивостей об'єкта-носія. Складання докладної схеми розташування та розмірів місця події, прилеглих до нього ділянок місцевості, рослинності й точок забору порівняльних і контрольних зразків ґрунту

ВИЛУЧЕННЯ

Разом із предметом-носієм

З предметів-носіїв, що не можуть бути вилучені, сліди-нашарування ґрунтів збирають за допомогою пензлика або ножа. Не можна змішувати ґрунти, вилучені з різних ділянок предмета-носія та різних об'єктів

Вилучення на дактилоплівку поверхневих слідів частинок ґрунту, виявлених у слідах взуття, транспортних засобів, здійснюють так, щоб забезпечити збереження цих слідів

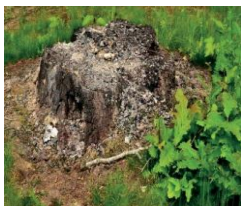
Порівняльні зразки забирають із декількох місць у радіусі 1, 5, 10 м від центра місця події загальною масою до 1 кг. Маса ґрунтових зразків має становити 50–200 г кожний. Контрольні зразки забирають за межами локалізованої ділянки: на відстані 2–5 м (якщо межі ділянки штучні), 20 м (якщо межі ділянки природні) або 25–200 м за сторонами світу (коли ускладнено є локалізація)

ПАКУВАННЯ

Шматочки сухого ґрунту слід пакувати в невеликі коробки (сірникові), перекладаючи папером із прошарками вати для запобігання можливому руйнуванню під час транспортування. Кожен вилучений об'єкт упаковують окремо.

Важливо! Вогкий ґрунт не рекомендовано герметично упаковувати в поліетиленові пакети

6.10. Сліди рослинного походження

Сліди рослинного походження виявляють на місці події, коли йдеться про вбивства, тілесні ушкодження, зґвалтування, крадіжки, дорожньо-транспортні пригоди й інші злочини. За цими слідами можна встановити факти присутності людини або транспортного засобу в конкретному місці, контактної взаємодії підозрюваного та знаряддя злочину.

До об'єктів рослинного походження належать: деревина, кора, деревне вугілля, стружки, листя дерев і трав'янистих рослин, квіти, коріння, стебла, кореневища, плоди, насіння, а також їхні частини, пилок,

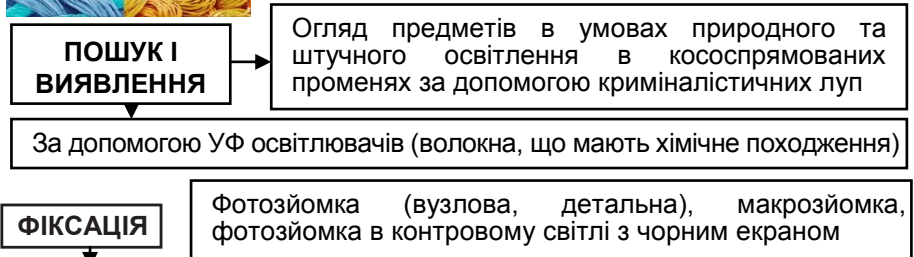
подрібнені рослини (тютюн, махорка), зерно та продукти його переробки (борошно, дерть, комбікорм). Окрему групу становлять волокна рослинного походження (наприклад, бавовна, льон, вовна). Слідами продуктів життєдіяльності рослин є смола, живиця, ефірні олії тощо.

6.1.1. Волокнисті та полімерні матеріали

Об'єктами вилучення є волокнисті матеріали та вироби з них, тобто текстильні волокна й нитки, пряжа, тканини, вата, трикотаж, повсть, ватин, мотузки тощо.

Опис у протоколі огляду місця події із зазначенням місця розташування

ВИЛУЧЕННЯ

Руками в рукавичках або пінцетом. Іноді робочі кінці інструментів доцільно змочувати водою, щоб запобігти втраті волокон

Адгезійним методом (прилипання мікрооб'єктів до зволоженої поверхні). Для вилучення волокон з великих за площею поверхонь (підвіконня, двері) рекомендують змочити водою поролонову губку, віджати, провести нею по поверхні об'єкта-носія, скласти робочою поверхнею всередину та помістити в пакет

За допомогою клейких стрічок (картографічної, дактилоскопічної або типу «ПВХ», «ліпофоль»)

Пневматичним методом (відокремлення матеріалів потоком стиснутого повітря (аспіраторами зі спеціальною касетою), пилососами (звичайні чи мікропилососи) з умонтованими фільтрувальними касетами). Це дає змогу вилучити сліди з великих за площею поверхонь (підлога, сходи, одяг), важкодоступних ділянок місця події (щілин підлоги, стін, дверей)

Електростатичним методом. Діелектричну паличку зі скла, ебоніту, каучуку натирають шматком тканини (вовна, фланель) і проводять нею вздовж поверхні, на якій локалізуються волокна. Потім їх обережно знімають пінцетом або зчищають скальпелем на засоби пакування

ПАКУВАННЯ

Волокна поміщають у первинну упаковку (конверт із кальки), а потім – у пакет. Перевагу надають паперовій упаковці

6.12. Метали і сплави

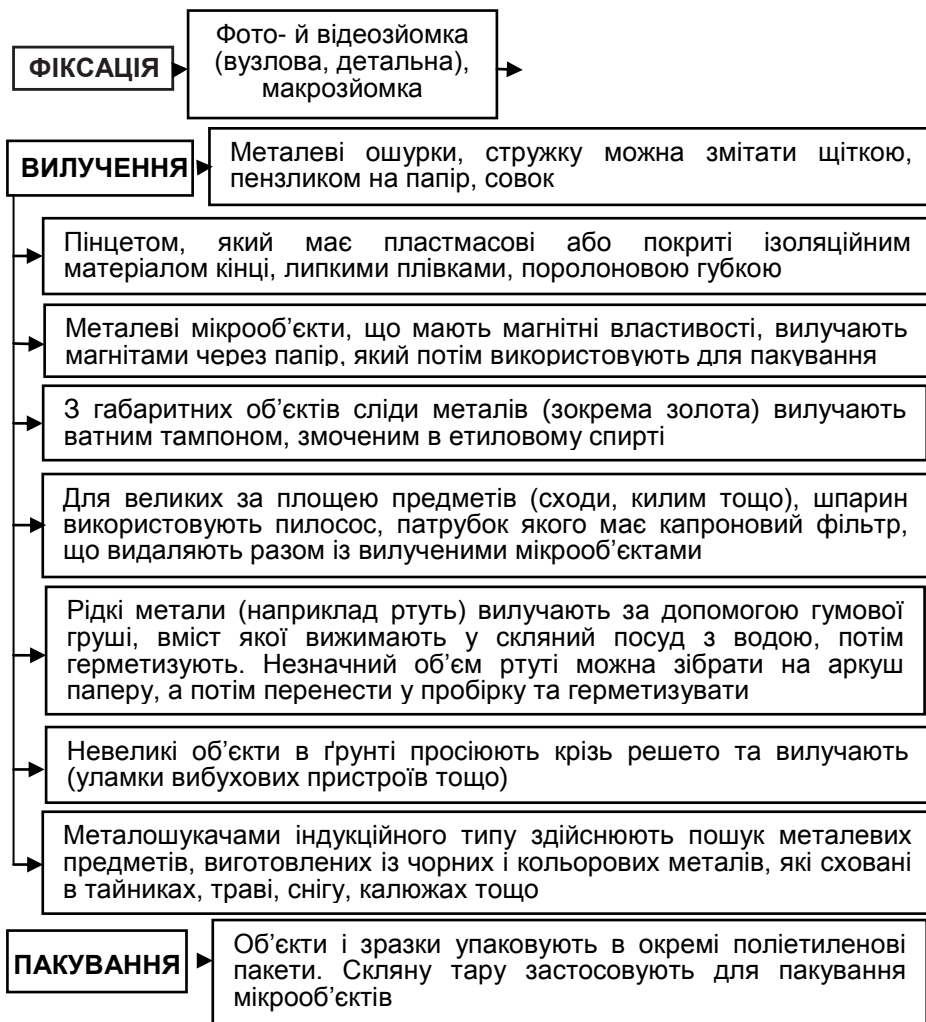
В умовах природного та штучного освітлення в кососпрямованих променях за допомогою криміналістичних луп (за характерним блиском)

ПОШУК І ВИЯВЛЕННЯ

За допомогою ІЧ освітлювачів

Постійними магнітами й електромагнітами, потоком стиснутого повітря (аспіраторами зі спеціальною касетою), пилососами (мікропилососами) з умонтованими фільтрувальними касетами

Опис у протоколі характеристик об'єкта-носія та місця розташування і способів виявлення

6.13. Сліди тварин

Під час огляду місця події може бути виявлено:

- сліди ніг тварин, зокрема однокопитних (наприклад, коней, віслуків), які можуть залишати сліди непідкованих і підкованих копит, парнокопитних (корів, овець, свиней, кіз, оленів), сліди лап пальцеходячих та стопоходячих (собак, кішок, вовків, лисиць, ведмедів);
- сліди зубів тварин;

– об'єкти тваринного походження (наприклад, хутро тварин, пір'я і пух птахів, луска риби) тощо.

Одиничні екземпляри волосся й інші мікрооб'єкти пакують за групами відповідно до їх локалізації.

Кістки, хрящі, інші фрагменти тіла тварин і вологі об'єкти слід висушити за кімнатної температури.

Комах під час тривалого транспортування доцільно зберігати в скляних ємностях із формаліном.

Великі об'єкти (шкіра тварин, фрагменти їх тіла) потрібно пакувати окремо.

Мікрочастинки тваринного походження упаковують так само, як і мікрочастинки інших видів об'єктів.

Зліпки упаковують за загальними правилами

Пістолет **Револьвер**

Карабін

Пневматична гвинтівка

Пістолет-кулемет

Мисливська рушниця

Автомат (штурмова гвинтівка)

Бойова (військова) зброя

Гладкоствольна ВЗ типу «Булпап»

Спеціальний засіб КС-23М «Дрозд»

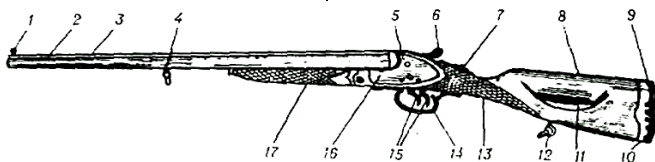

Схема будови гладкоствольної мисливської рушниці (безкуркової):

1 – мушка; 2 – ствол; 3 – прицільна планка; 4 – антабка ствольна; 5 – короб

(колодка) рушниці; 6 – важіль затвора; 7 – кнопка запобіжника; 8 – ложе з прикладом; 9 – потиличник прикладу; 10 – носок прикладу; 11 – виступ під щоку; 12 – антабка ложа; 13 – шийка ложа; 14 – спускова скоба; 15 – спускові гачки; 16 – замкова дошка; 17 – ців'є

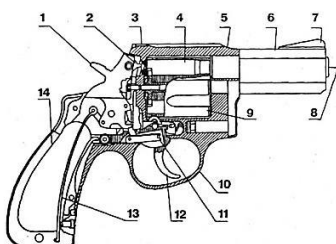

Схема будови пістолета Макарова:

1 – ударник; 2 – шептало; 3 – затвор;
4 – пружина викидача; 5 – викидач;
6 – ствол; 7 – зворотна пружина;
8 – магазин; 9 – спускова скоба;
10 – рамка; 11 – рукоятка;
12 – бойова пружина; 13 – спускова
тяги; 14 – спусковий гачок;
15 – курок; 16 – важіль взводу

Схема будови револьвера:

1 – курок; 2 – ударник; 3 – цілик;
4 – патрон; 5 – рамка револьвера;
6 – ствол; 7 – мушка; 8 – дуловий зріз;
9 – барабан; 10 – спускова скоба;
11 – штифт спускового гачка;
12 – спусковий гачок; 13 – пружина
ударника; 14 – рукоятка револьвера

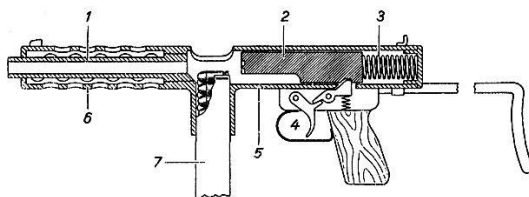

Схема будови пістолета-кулемета з вільним затвором:

1 – ствол; 2 – затвор; 3 – зворотно-бойова пружина; 4 – спусковий механізм;
5 – кожух; 6 – ствольна коробка; 7 – магазин

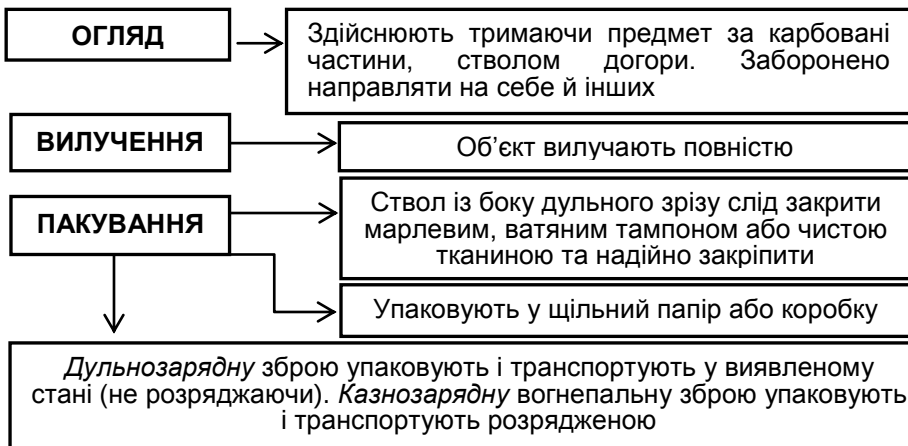
6.14.2. Послідовність опису вогнепальної зброї

Місцевість, місце, де виявлено вогнепальну зброю	у приміщенні, на підлозі, на землі тощо
Вид зброї	пістолет, револьвер, автомат, гвинтівка, карабін, мисливська рушниця, обріз тощо

За призначенням	<i>бойова, мисливська, спортивна</i>
За способом виготовлення	<i>промислова, кустарна, перероблена, саморобна (за наявністю заводських маркувань, матеріалу й обробки деталей зброї)</i>
За способом заряджання	<i>дульнозарядна, казнозарядна</i>
За будовою каналу ствола	<i>нарізна, гладкоствольна, комбінована</i>
За кількістю стволів	<i>одноствольна, двоствольна, багатоствольна</i>
За довжиною стволів	<i>довгоствольна (від 450 до 850 мм), середньоствольна (від 201 до 449 мм), короткоствольна (від 50 до 200 мм)</i>
За снарядами, які застосовують	<i>куля, дріб (шрот), картеч</i>
За кількістю зарядів	<i>однзарядна, двозарядна, багатозарядна</i>
За принципом дії ударно-спускового механізму	<i>автоматична, неавтоматична, самозарядна</i>
За калібром	<i>малого (від 4,5 до 6,5 мм), середнього (від 6,5 до 9 мм), великого (понад 9 мм)</i>

А також:

- система і модель зброї;
- наявність або відсутність на зброї видимих слідів, забруднень та інших нашарувань;
- стан зброї (наявність або відсутність видимих пошкоджень);
- положення деталей ударно-спускового механізму (положення курків, кожуха затвора тощо);
- маркувальні й інші позначки на зброї;
- наявність або відсутність патрона в патроннику, патронів у магазині, барабані (револьвера);
- маркувальні позначки на патронах або їхніх елементах;
- використані під час огляду техніко-криміналістичні засоби та методи;
- засоби, методи і прийоми фотозйомки;
- спосіб фіксації, упакування зброї та бойових припасів, їхніх елементів

ВАЖЛИВО! Перед тим як упаковувати зброю, необхідно перевірити, чи заряджена вона, й обов'язково розрядити

На вимогу слідчого та за можливості технічного забезпечення виконання таких вимог **як виняток** допускають транспортування вогнепальної зброї (коли патрон у патроннику), поставивши її на запобіжник або заблокувавши несанкціоновану дію (активацію) ударного механізму.

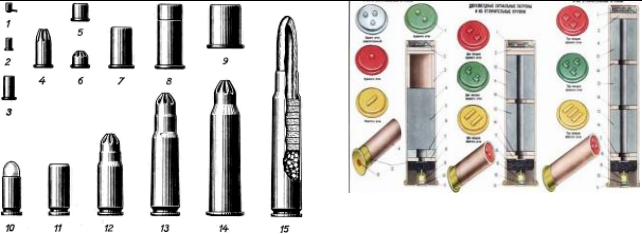
Залежно від типу та виду ударно-спускових механізмів **блокувальну пластину** (зі щільного полімеру, деревини тощо), яка перешкоджатиме удару бойка по капсулю, розташовують:

- а) **курковий ударний механізм** – між капсулем й ударником курка (револьвери, пістолети Манліхера, Шварцлозе);
- б) **ударниковий** – між капсулем та ударником (7,65 мм пістолет Браунінга, 9-мм пістолет Глок-17 тощо);
- в) **курково-ударниковий** – між капсулем і бойком ударника курка (більшість пістолетів);
- г) **затворний ударний механізм** (роль ударника виконує затвор, на який діє спусковий механізм) – між капсулем і бойком затвора. Такий механізм мають більшість пістолетів-кулеметів

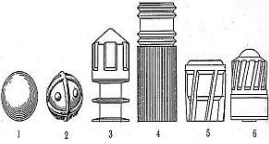
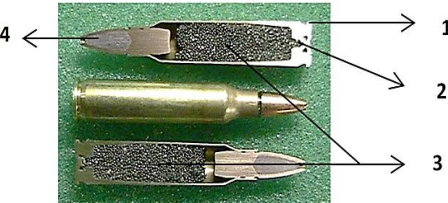
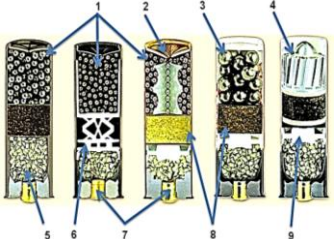
У разі виявлення вогнепальної зброї, що знаходиться в заклиненому стані (обмерзлому, фрагментарно заіржавленому тощо), але патрон у ній у патроннику, а сама зброя – на бойовому зводі, слід викликати фахівця з НДЕКЦ, який має вирішити питання щодо можливості транспортування зброї в зазначеному стані. За інших обставин ударно-спусковий механізм блокують так само, як у справній зброї

6.14.3. Патрони (бойові припаси) та їхні конструктивні елементи

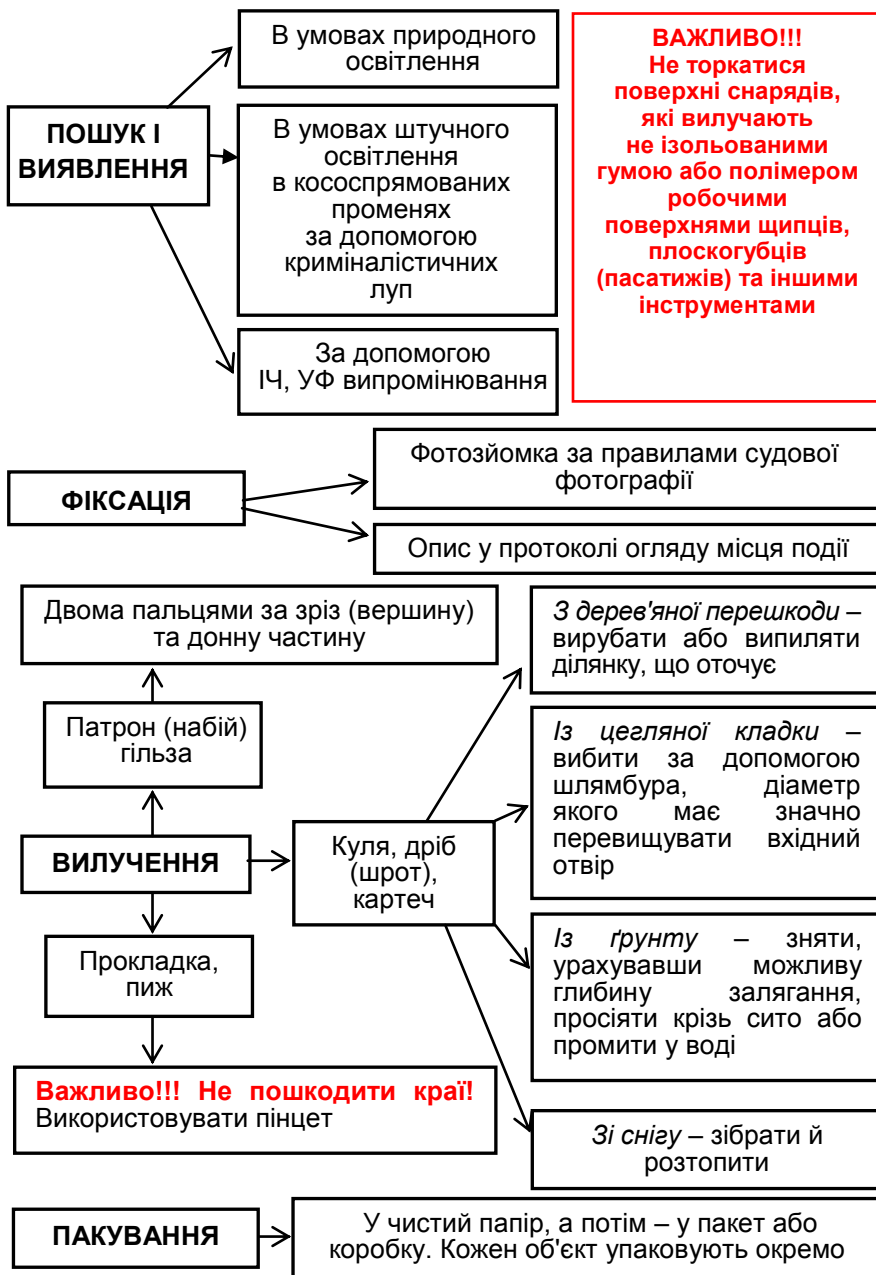
Патрони (штатні)

До нарізної вогнепальної зброї			
До гладкоствольної мисливської (спортивної) вогнепальної зброї			
До газової зброї: 5,6 (6 мм); 7,62, 7,63, 7,65 (8 мм); 9 мм; 44 (11,0 мм); 45 (11,43 мм)			
До пристроїв, призначених для відстрілу патронів, споряджених гумовою (або іншою) кулею несмертельної дії	 5,6 (6 мм); 7,62, 7,63, 7,65 (8 мм); 9 мм		
До сигнальних пристроїв звукової (шумової), світлової (освітлювальної) дії 5,6 (6 мм); 7,62, 7,63, 7,65 (8 мм); 9 мм; 44 (11,0 мм); 45 (11,43 мм); 26 мм			
До пневматичної зброї: 4,5 мм; 5,5 мм			
До будівельно- монтажних пристроїв (приладів)		Набої «Флобер»: 4 мм	

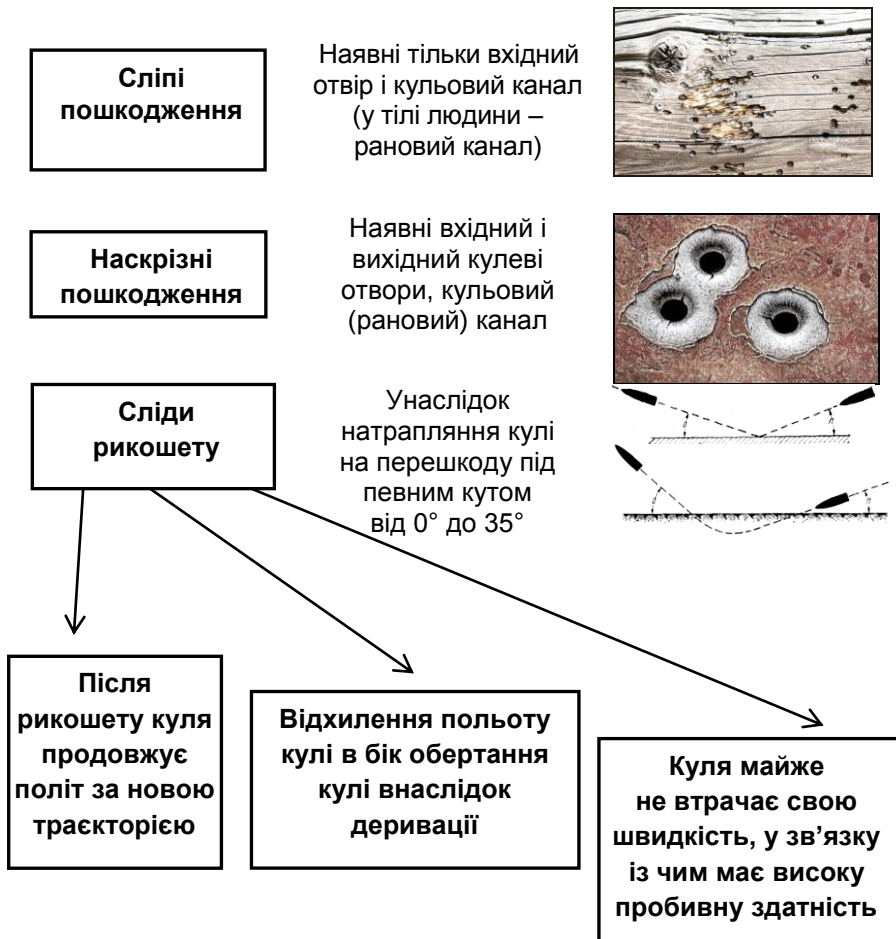
Конструктивні елементи

Снаряд до нарізної вогнепальної зброї: ▪ куля	
Снаряд до гладкоствольної вогнепальної зброї (ГВЗ): ▪ дріб (шрот) ▪ картеч ▪ куля	 <i>А – кулі для гладкоствольних рушниць</i> <i>В – пижі, контейнери як елементи набоїв до ГВЗ</i>
Патрон (у розрізі) до нарізної вогнепальної зброї: 1 – корпус; 2 – капсуль; 3 – пороховий заряд; 4 – куля	
Патрон (у розрізі) до гладкоствольної вогнепальної зброї	 <i>1 – дріб різних номерів; 2 – гільза; 3 – картеч; 4 – куля; 5 – пороховий заряд; 6 – полімерний пиж-контейнер; 7 – капсуль; 8 – повстяні пижі; 9 – прокладка на пороховий заряд</i>

ВАЖЛИВО!!! Перед тим як упаковувати зброю, треба перевірити, чи заряджена вона, й обов'язково розрядити

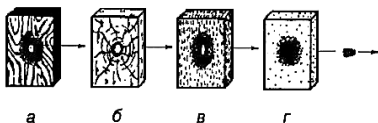
6.14.4. Основні сліди пострілу

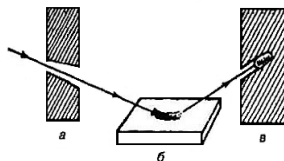
ВАЖЛИВО!!! До чинників, що впливають на утворення вихідного отвору, належать швидкість, калібр, форма і вага кулі, а також характер перешкоди. Розмір вихідного отвору відрізняється від вхідного, на що впливає товщина перепони, яку прострілюють

Типові ушкодження внаслідок дії снарядів на перешкодах із різних матеріалів

Деревина	У сухій деревині ушкодження мають вигляд округлих отворів. Діаметри отворів майже відповідають діаметрам (калібрам) куль. У вологій деревині кульовий канал набуває овальної форми. Для визначення калібру вимірюють не кульовий канал, а поясок обтирання за його зовнішнім ободком
Еластичні перепони (матеріали одягу)	Вхідний отвір, зазвичай, менший за діаметр (калібр) кулі або дефект майже не помітний (гумові або схожі за властивостями матеріали), оскільки еластична перепона розтягується під час удару, пропускає кулю, а потім отвір знову стискається, утворюючи мінімальне точкове пошкодження
Метал	Отвори з нерівними, зубчастими краями, вигнутими в напрямку польоту кулі. Діаметр вхідного отвору майже дорівнює діаметру кулі. ВАЖЛИВО!!! Унаслідок стрільби в щільний метал свинцевими кулями (з малокаліберної гвинтівки тощо) утворюється отвір значно більший за діаметром, ніж її калібр (діаметр)
Крихкі тверді перепони (цегла, бетон, скло)	Кульове пошкодження у склі має форму усіченого конуса, більша основа якого відповідає вихідному отвору, а менша – вхідному, оскільки з просуванням кулі у склі кульовий канал розширюється
Штукатурка	Округлі отвори, діаметри яких майже відповідають діаметрам снарядів (куль, дріб, картеч). ВАЖЛИВО!!! Щоб пробоїни від снарядів не сплутати з отворами, що утворилися від товстих цвяхів, необхідно виявити снаряд або його фрагменти в товщі стіни, стелі, підлоги

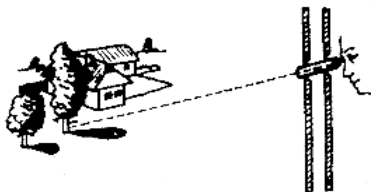

Наскрізні вогнепальні пошкодження:
а – деревина; б – скло;
в – гума; г – тканина

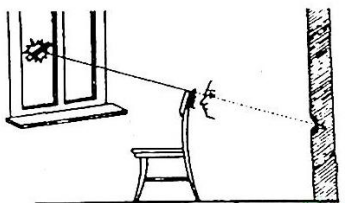

Слиди дії кулі на перепону:
а – наскрізний; б – рикошет;
в – сліпий

6.14.5. Визначення напрямку пострілу та місцеперебування особи, яка стріляла

Візування з використанням паперової трубки

Візування з використанням шпагату, опори або лазерно-оптичних систем

Через дві наскрізні або одну наскрізну глибоку пробоїну візувати можна без пристосувань або за допомогою паперової трубки. Її проштвують через дві пробоїни або одну глибоку, потім ведуть спостереження вздовж її уявної осі

За наявності значної відстані між пробоїнами або якщо одне пошкодження наскрізне, а друге – сліпе, їх з'єднують натягнутим шпагатом, міцною ниткою або лазерним променем цілеспрямовувача, до якого підводять фотоштатив або тверду опору, після чого шпагат опускають, а через точку дотику цієї опори з натягнутим шпагатом і через пробоїну здійснюють візування

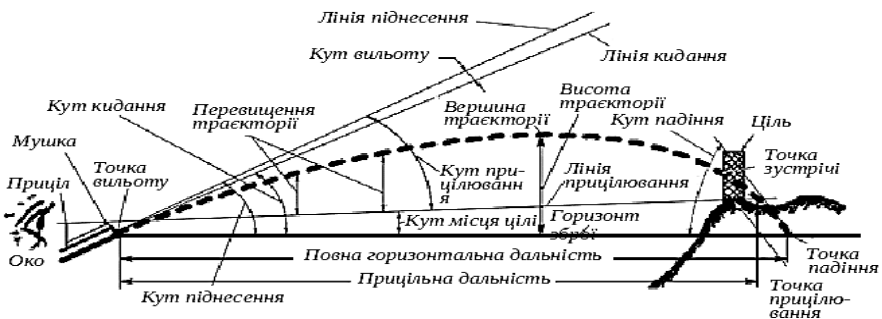
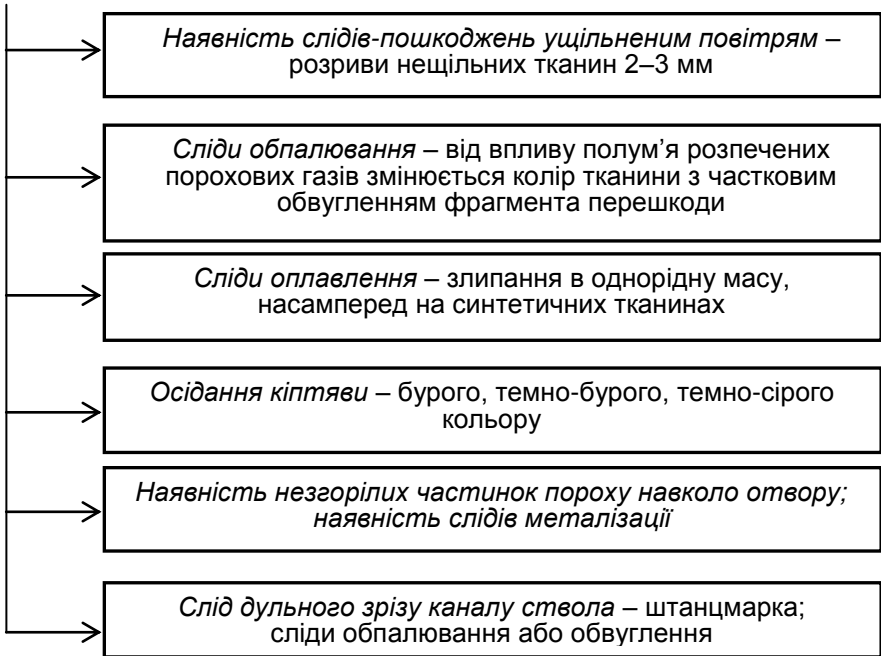

Схема визначення осі візування в разі сліпого пошкодження з використанням лазерного цілеспрямовувача

6.14.6. Додаткові сліди пострілу

1. На перешкодах

Траєкторія польоту кулі та її елементи

2. На частинах патронів (боєприпасів) – стріляних кулях, гільзах

Під час опису *кулі* зазначають її розмірні характеристики, матеріал, конструкцію, спосіб кріплення кулі з гільзою, наявність деформації, а також індивідуальні ознаки, наявність або відсутність сторонніх нашарувань на поверхні кулі

Під час опису *гільзи* зазначають її розмірні характеристики, матеріал, конструкцію, наявність деформації, індивідуальні ознаки, також увагу слід акцентувати на виявленні та правильній фіксації видимих слідів пальців рук, кіптяви, нашарувань, сторонніх речовин

3. На тілі людини

ЗА ХАРАКТЕРОМ УШКОДЖУВАЛЬНОГО ФАКТОРА:
кульові (оболонкові, безоболонкові); дробові (шротові), картечні; від куль спеціального призначення та нетипових (нештатних); від вторинних та інших снарядів – складових патрона; унаслідок дії продуктів пострілу, шумового (холостого, звукового, стартового), газового, освітлювального патрона

ЗА ЗОНОЮ УРАЖЕННЯ:
голова, шия, грудна клітина, живіт, таз, кінцівки

ЗА КІЛЬКІСТЮ УШКОДЖЕНЬ: одиничні, множинні

ЗА ДИСТАНЦІЮ ПОСТРІЛУ:
уприцуг – за наявності штанцмарки на перешкоді або без неї;
з близької відстані – залежно від виду зброї та особливостей набоїв (відстань 5–10 см)
з неблизької відстані (понад 100–150 см)

ЗА ХАРАКТЕРОМ УШКОДЖЕНЬ ТКАНИН Й ОРГАНІВ: зі значними ушкодженнями м'яких тканин; з переломами кісток; з ушкодженнями внутрішніх органів; з ушкодженням магістральних судин; з ушкодженням магістральних нервових стволів

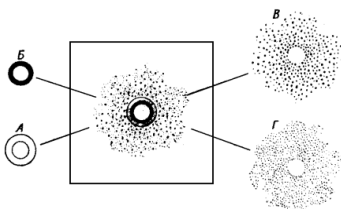
ВАЖЛИВО!!! *Сліди пострілу* вилучають разом із предметом-носієм або з частиною перешкоди; кіптяву з громіздких предметів зішкрібають; роблять змив на марлевий тампон, зволожений ацетоном або дистильованою водою.
Окремі зерна порошу вилучають за допомогою препарувальної голки, скальпеля або на плівки для мікрооб'єктів

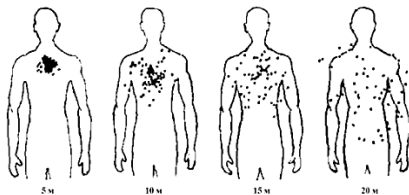
Механізм утворення штанцмарки

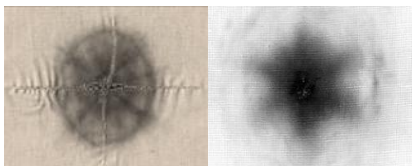
Види упору дульного зрізу зброї:
а – щільний, б – частковий,
в – боковий

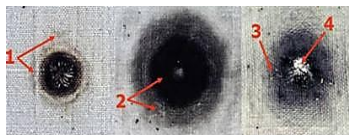
Схематичне зображення слідів,
що утворюються внаслідок
близького пострілу:
А – поясок осадження;
Б – поясок обтирання;
В – відкладання порошків;
Г – відкладення кіптяви пострілу

Розсіювання дробу (шроту) за різних
дистанцій пострілу на контурах
тіла людини

Характер відкладення нальоту
кіптяви пострілу навколо вхідного
отвору

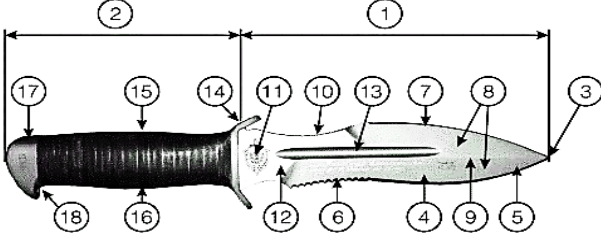
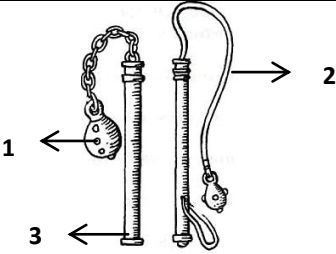

1 – слід мушки та дульного зрізу
стволова револьвера (штанцмарка);
2 – відкладення кіптяви; 3 –
відкладення незгорілих порошків;
4 – відсутність частини матеріалу
(«мінус тканини»)

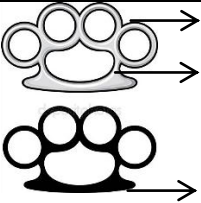
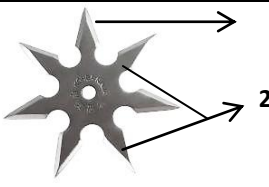
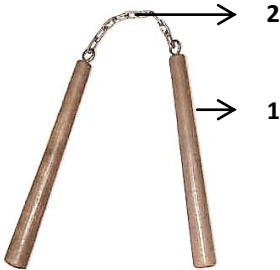
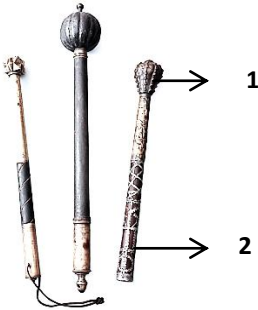
ВАЖЛИВО!!! Одяг, просочений кров'ю, необхідно акуратно розкласти та висушити за кімнатної температури. Ділянки з пошкодженнями слід обшити білим матеріалом розміром не менше ніж 25х25 см; одяг скласти обшитою частиною всередину

6.15. Холодна зброя та сліди її дії

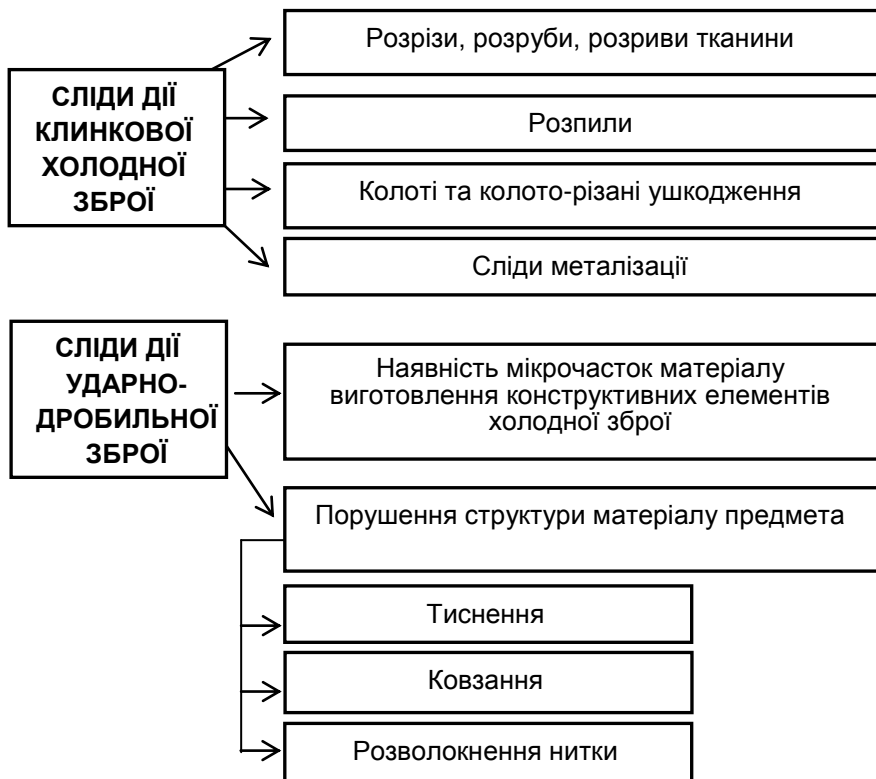
6.15.1. Холодна зброя та конструктивно схожі на неї предмети (пристрої)

НІЖ	
	
1 – клинок; 2 – руків'я; 3 – вістря клинка; 4 – лезо; 5 – гладка заточка; 6 – серейторна заточка; 7 – лезо; 8 – спуски; 9 – ребро жорсткості; 10 – обух; 11 – п'ята клинка; 12 – голоміль (боковина клинка); 13 – дол; 14 – обмежувач; 15 – спинка руків'я; 16 – черевце руків'я; 17 – наверхня; 18 – отвір для темляка	
КИСТЕНЬ	БИТА
	
1 – бойова частина (у вигляді ударної ваги); 2 – підвіс; 3 – руків'я з темляком чи петлею	1 – бияк; 2 – держак; 3 – утик
КОМБІНОВАНА	
	

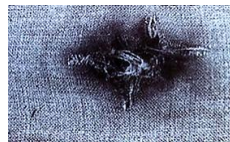
КАСТЕТ	СЮРИКЕН
1	1

	
1 – основа кастета; 2 – стійка кастета; 3 – утик	1 – промені (клинки) з вістрями; 2 – база
НУНЧАКУ	БУЛАВА
	
1 – два і більше стрижнів; 2 – гнучке з'єднання	1 – бойова частина (у вигляді бияка кулеподібної форми); 2 – ратище
МЕТАЛЬНІ НОЖІ	
	
1 – клинок; 2 – хвостовик	

6.15.2. Сліди дії холодної зброї та конструктивно схожих на неї предметів (пристроїв)

ВАЖЛИВО!!! Розмір ушкодження та форма країв рани свідчать про вид зброї (рубляча, різальна, колюча, ударно-дробильна). Форма колотої рани характеризує будову зброї, а глибина та розміри «сліпого» ранового каналу повторює форму клинка

6.16. Засоби електронного зв'язку (засоби телекомунікації)

Під час огляду місця події вилучають також **мобільні телефони** – засоби електронного зв'язку (або засоби телекомунікації) – обладнання, за допомогою якого після його під'єднання до телекомунікаційної системи (мережі) можна передавати інформацію на відстані (стільникові, супутникові телефони, радіотелефони, апарати магістрального зв'язку тощо).

Виявляють мобільні телефони, здебільшого, унаслідок візуального пошуку під час огляду місця події, а також за допомогою технічних засобів. Зокрема, за допомогою ноутбука, 4-G модему та спеціального програмного забезпечення на місці події можна встановити місцезнаходження мобільного телефона шляхом пеленгування сигналу, який він випромінює. Детальна інформація щодо застосування зазначених технічних засобів і програмного забезпечення міститься в інструкціях користувачів.

Зображення ноутбука з 4-G модемом і 4-G модема

Спочатку (статичний етап огляду) здійснюють фото- та/або відеофіксацію виявленого телефона. На динамічній стадії огляду обов'язково використовують рукавички та маски-респіратори, щоб запобігти внесенню власних (зайвих) слідів (що не стосуються вчиненого злочину), а також пошкодженню або знищенню наявної слідової інформації, за допомогою якої можна ідентифікувати користувача (користувачів) телефона. До такої інформації належать, передусім, сліди запаху, шкірного покриву (рук, вух) і виділень людини (потожирової речовини, слини тощо). Також на телефоні можуть бути виявлені сліди нашарувань різних матеріалів і речовин, зокрема мікрорівня (волокон різного походження, косметичних засобів тощо).

Алгоритм подальших дій передбачає декілька варіантів:

1. Після фіксації у протоколі огляду факту виявлення телефона (опису місця локалізації, опису власне телефона, його особливостей, видимих слідів певного походження тощо) його необхідно упакувати так, щоб не ушкодити наявну на ньому слідову інформацію. У разі якщо на телефоні встановлено код безпеки, однак пристрій знаходиться в розблокованому стані, з метою запобігання блокуванню до телефона

під'єднують емулятор мишки (детальна інформація щодо застосування цього пристрою міститься в інструкції користувача).

Зображення емулятора мишки (вигляд з обох боків)

Зображення під'єданого до телефона емулятора мишки

Після пакування телефон необхідно якомога швидше (наприклад, до закінчення заряду акумуляторної батареї, після чого телефон вимикається, а ввімкнення потребує знання коду безпеки) направити для проведення лабораторних досліджень, виконання експертних завдань щодо встановлення інформації, яка може міститися в його пам'яті.

2. У виняткових випадках (наприклад, для розкриття злочину «за гарячими слідами» у зв'язку з його особливою тяжкістю) спеціаліст-криміналіст (а в разі його відсутності – слідчий) після внесення події до Єдиного реєстру досудових розслідувань та отримання номеру кримінального провадження на місці події має визначити алгоритм дій щодо виявлення всієї слідової інформації, яку телефон може містити на своїх зовнішніх частинах, у порядку пріоритетності та черговості (орієнтовний алгоритм і порядок виявлення, вилучення, фіксації та пакування слідової інформації розглянуто на початку цього розділу). Наприклад:

- після дослідження поверхні телефона за допомогою збільшувальних приладів вилучають нашарування наявних різних матеріалів і речовин, зокрема й на мікрорівні (волокон різного походження, залишків косметичних засобів тощо);

- вилучивши ці матеріали та речовини, поверхню телефона обробляють дактилоскопічним порошком «Сажа» (після якого можна проводити генетичні дослідження); виявлені сліди будови шкірного покриву людини (сліди папілярних узорів рук, сліди вух тощо) вилучають на дактилоскопічну плівку;

- потім здійснюють змиви виділень людини (потожирової речовини, слини тощо), починаючи з отворів у місцях локалізації динаміка й мікрофона.

Кожну з описаних дій необхідно проводити так, щоб не ушкодити слідову інформацію, яка може знаходитися на зовнішній поверхні

телефона, послідовно фіксуючи в протоколі огляду, шляхом фото- та/або відеозйомки, складання планів, схем тощо.

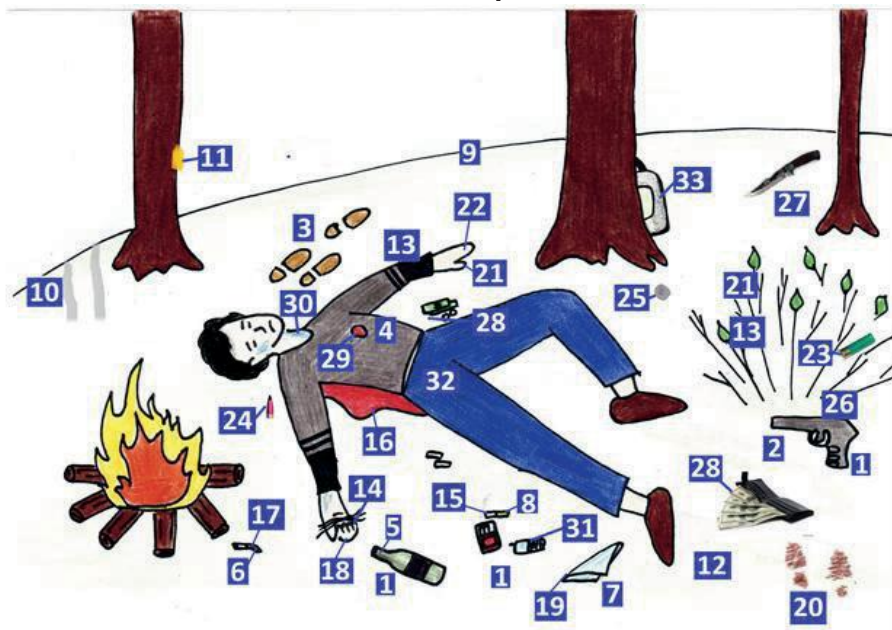
3. Посилених заходів безпеки потребує робота з виявленими мобільними телефонами на місцях подій, пов'язаних із застосуванням вибухових речовин і пристроїв. У таких випадках місце події передусім досліджують працівники вибухотехнічної служби Національної поліції України (спеціалісти-вибухотехніки) на предмет виявлення вибухових речовин та/або пристроїв, які не вибухнули або є додатковими та призначеними для ураження тих, хто буде оглядати місце події після першого вибуху. Мобільний телефон може бути одним з елементів ініціювання так званих радіокерованих вибухових пристроїв. З метою перешкоджання спрацюванню цих пристроїв, одночасно із застосуванням генератора радіоперешкод (генератор «білого шуму»), який є на озброєнні вибухотехнічної служби Національної поліції України, також використовують сумку (пакет) Фарадея. Мобільний телефон, поміщений у неї, не потрібно вимикати, оскільки сумка запобігає проникненню ззовні або зсередини (з телефона) електромагнітних сигналів. Процес пакування має передбачати заходи із запобігання ушкодженню слідової інформації, яка може знаходитися на зовнішній поверхні телефона. Після цього пристрій терміново доставляють для лабораторних досліджень до експертної установи.

Зображення сумки (пакета) Фарадея та мобільного телефона

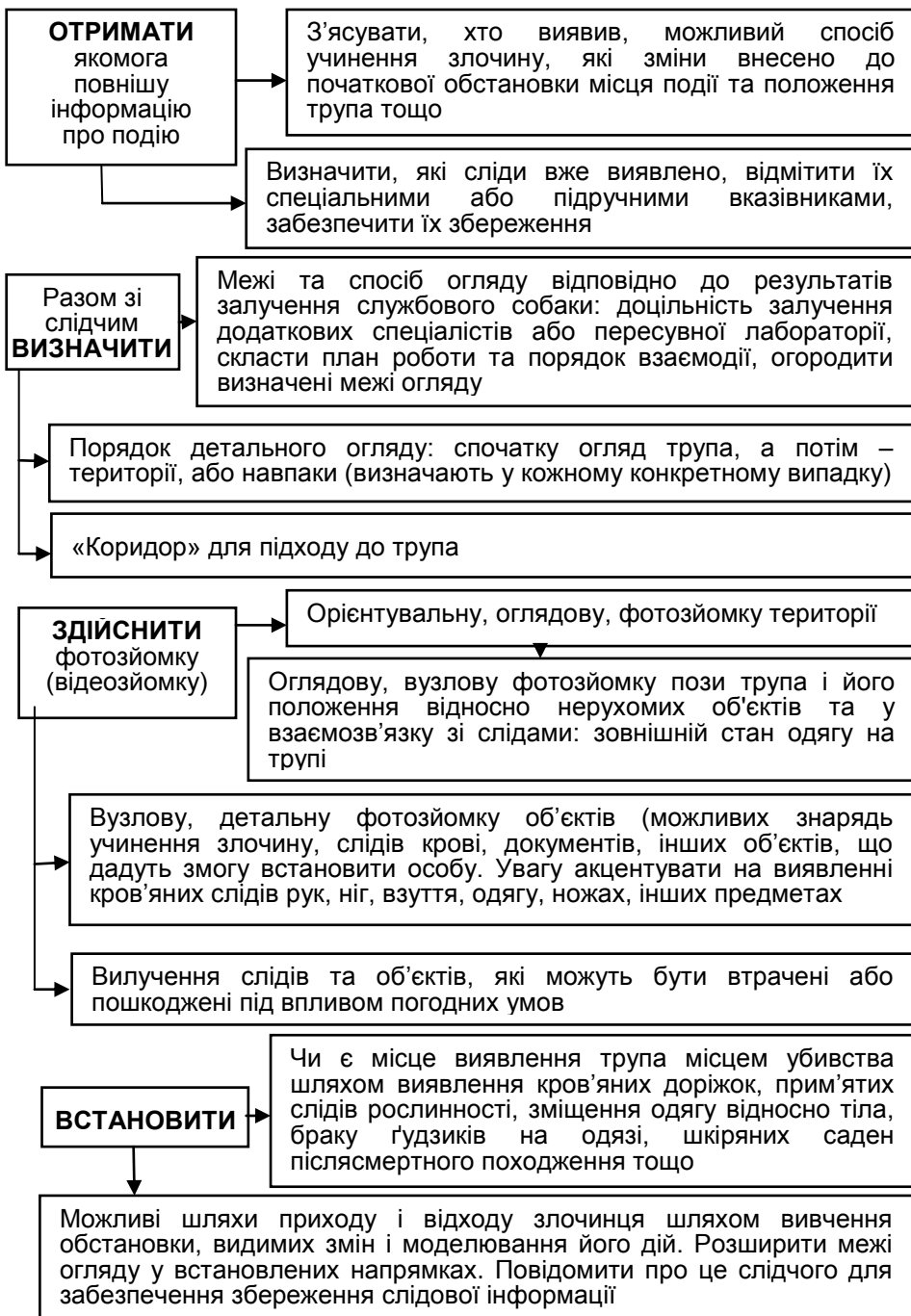
7. ТАКТИКА ДІЙ ПІД ЧАС ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ В ОКРЕМИХ СИТУАЦІЯХ

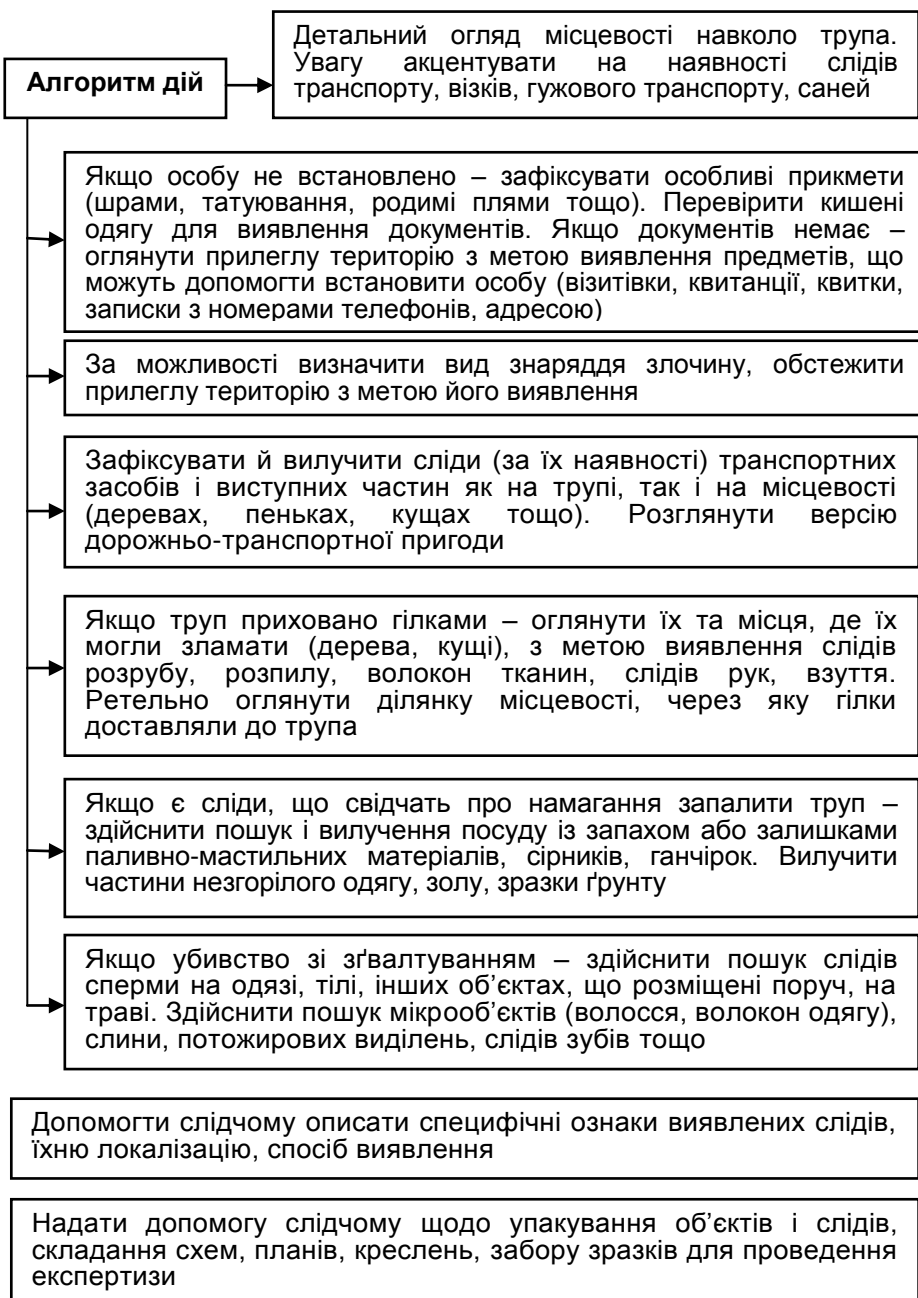
7.1. Убивство на відкритій місцевості

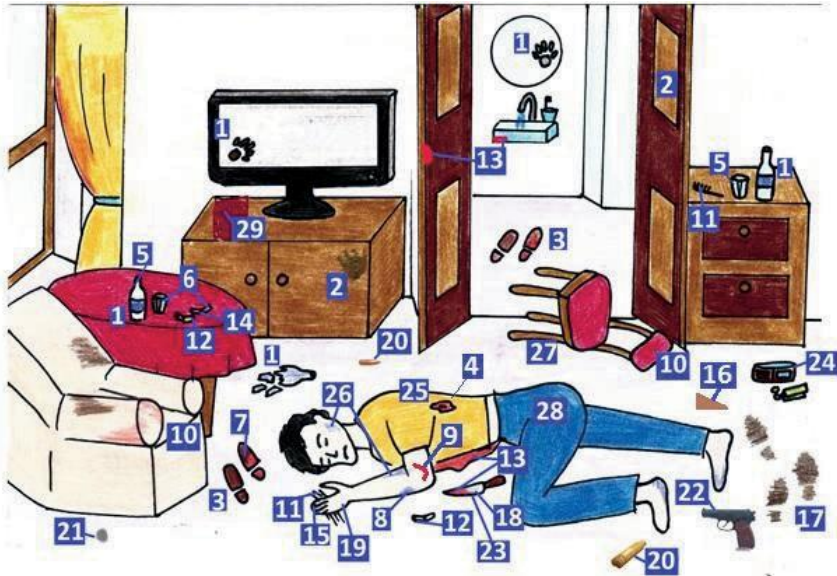
Типові сліди й об'єкти:

1 – сліди рук; 2 – сліди рукавичок; 3 – сліди взуття; 4 – сліди пострілу; 5 – сліди губ; 6 – сліди губної помади; 7 – сліди запахів людини; 8 – сліди зубів; 9 – сліди шин, виступних і відокремлених частин транспорту; 10 – сліди саней, возиків, велосипеда, гужового транспорту; 11 – сліди лакофарбового покриття, паливно-мастильних матеріалів; 12 – сліди волочіння; 13 – волокна тканини й інші матеріали; 14 – волосся; 15 – недопалки; 16 – кров; 17 – слина; 18 – піднігтьовий вміст; 19 – піт; 20 – ґрунт; 21 – частини тканин та органів; 22 – змиви з рук; 23 – гільза; 24 – куля; 25 – пиж; 26 – вогнепальна зброя; 27 – холодна зброя; 28 – документи, гроші; 29 – ушкодження одягу; 30 – ушкодження на тілі; 31 – речі (телефон, записники, квитанції, запальнички тощо); 32 – труп; 33 – предмети, імовірно залишені злочинцем

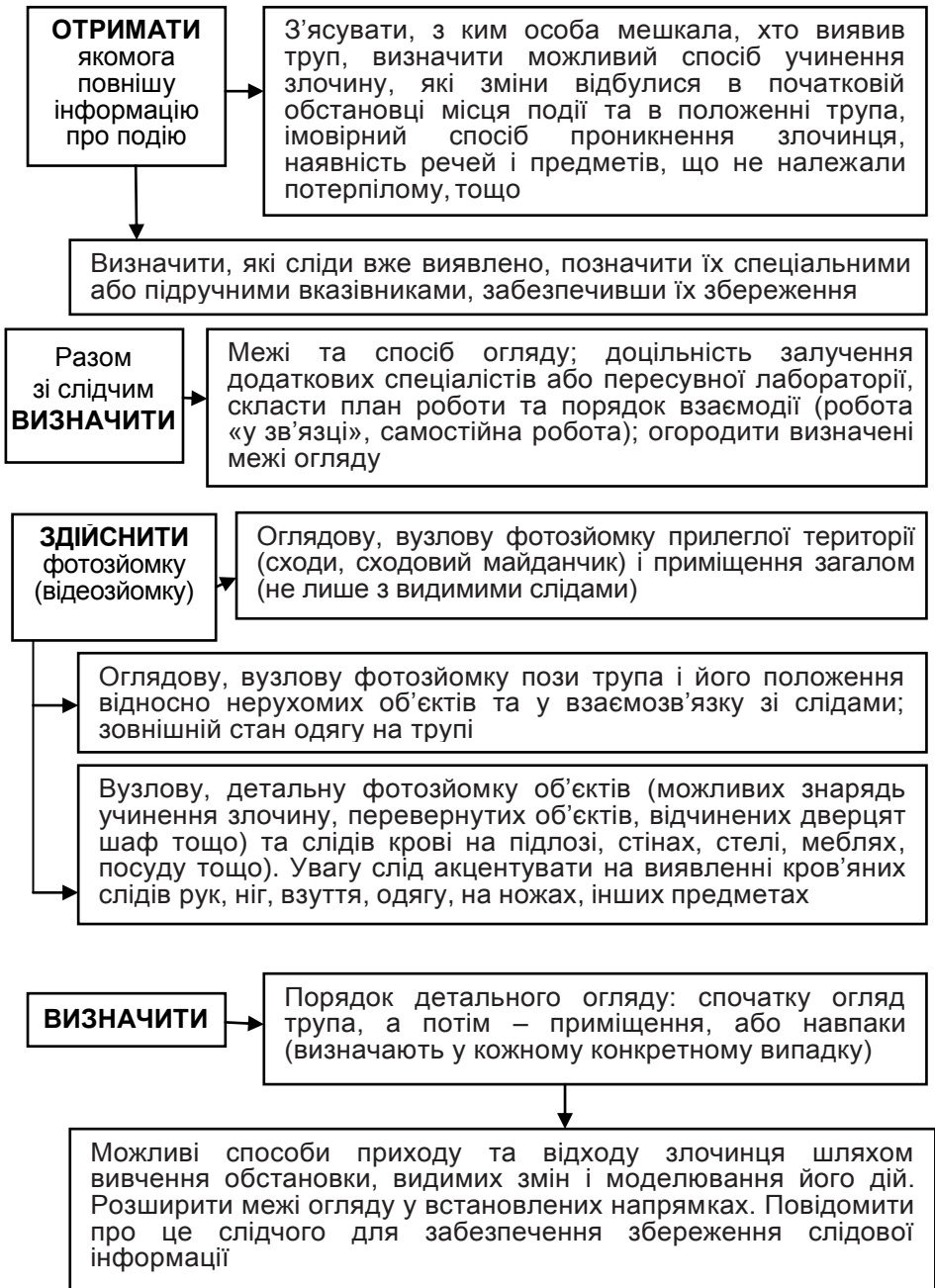

7.2. Убивство в помешканні

Типові сліди й об'єкти:

1 – сліди рук; 2 – сліди рукавичок; 3 – сліди взуття; 4 – сліди пострілу; 5 – сліди губ; 6 – сліди губної помади; 7 – сліди запахів людини; 8 – сліди зубів; 9 – сліди холодної зброї; 10 – волокна тканини й інші матеріали; 11 – волосся; 12 – недопалки; 13 – кров; 14 – слина; 15 – піднігтьовий вміст; 16 – піт; 17 – ґрунт; 18 – частини тканин та органів; 19 – змиви з рук; 20 – гільза, куля; 21 – пиж; 22 – зброя вогнепальна; 23 – зброя холодна; 24 – документи, гроші; 25 – ушкодження одягу; 26 – ушкодження на тілі; 27 – пошкодження предметів обстановки; 28 – труп; 29 – предмети, імовірно залишені злочинцем

ОГЛЯД ТРУПА

→ З'ясувати наявність слідів переміщення трупа шляхом виявлення кров'яних доріжок, слідів взуття, зміщення одягу відносно тіла, браку ґудзиків на одязі, шкіряних саден післясмертного походження тощо

→ З'ясувати наявність слідів боротьби загиблого

→ Сконцентруватися на огляді підлоги з метою виявлення слідів взуття, мікрочастин, інших об'єктів, що можуть бути речовими доказами

→ Оглянути одяг і взуття трупа з метою виявлення, фіксації слідів пошкоджень, здійснити першочергове вилучення слідів, які можуть бути втрачені або пошкоджені, поінформувати про це слідчого. Зафіксувати шляхом детальної фотозйомки

→ Оглянути відкриті ділянки тіла з метою встановлення пошкоджень, ран, саден. Детально оглянути руки трупа для виявлення волосся злочинця, волокон його одягу, фрагментів тканин, інших мікрооб'єктів. З'ясувати розміщення трупних плям та їх відповідність позі трупа. Зафіксувати шляхом фотозйомки

→ Продовжити фіксацію ушкоджень відповідно до етапів огляду трупа судово-медичним експертом

→ Якщо особу не встановлено – зафіксувати особливі прикмети (шрами, наколки, родимі плями тощо). Перевірити кишені одягу з метою виявлення документів

→ Зафіксувати ознаки, на підставі яких може бути отримано дані про час учинення злочину

→ Якщо можливо визначити вид знаряддя злочину – обстежити приміщення, прилеглу територію з метою його виявлення

→ Детально вивчити ложе трупа. Сфотографувати його, ретельно оглянути з метою виявлення речових доказів. Увагу акцентувати на калюжі крові, її згустках (там може бути знайдено відірвані ґудзики, частини одягу, лінзи від окулярів тощо)

ДЕТАЛЬНИЙ ОГЛЯД ПРИМІЩЕННЯ

У багатоквартирних будинках оглянути сходовий майданчик і вхідні двері сусідніх квартир щодо наявності у дверних вічках шматочків паперу, жувальної гумки, інших предметів, якими можна їх заклеїти. У разі наявності вилучити їх

Детально оглянути вхідні двері. Визначити, у який спосіб злочинець проник до приміщення (злом, підбір ключа, двері були відчинені, їх відчинив потерпілий). Зафіксувати стан усіх запірних пристроїв у тому положенні, у якому вони були на момент огляду. За необхідності можна вилучити замок з усіма ключами

Здійснити детальний огляд приміщення з метою виявлення всього комплексу слідів, які можуть бути залишені на місці вбивства. Якщо місцем проникнення в приміщення є не двері, а вікно або балкон, найретельніше досліджують ці вузли

Про всі виявлені сліди повідомити слідчому та продемонструвати їх понятим

Визначити, які речовини, мікрооб'єкти могли залишитися на тілі, одязі та взутті злочинця. Вилучити зразки (забруднення з підлоги, волокна з килимового покриття, оббивки диванів і стільців). Визначити можливу наявність слідів крові потерпілого на тілі й одязі злочинця

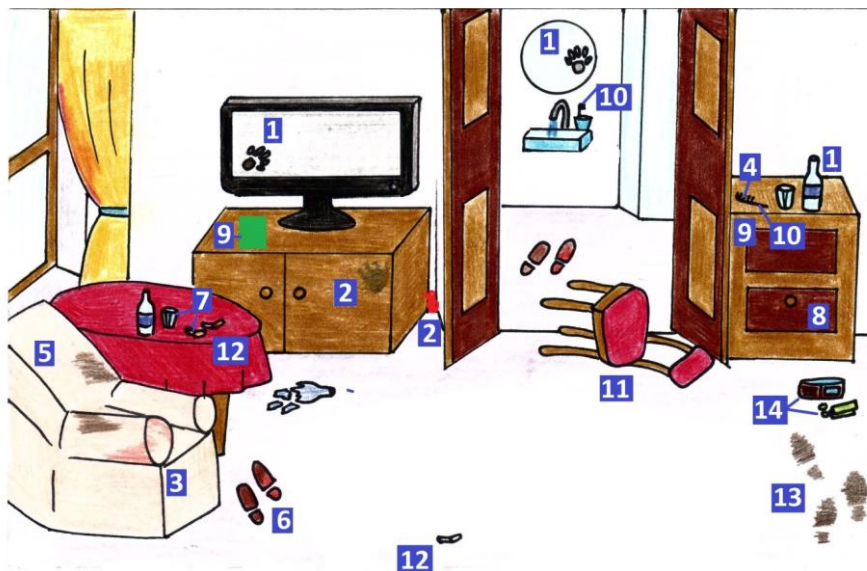
Якщо вбивство вчинено із застосуванням вогнепальної зброї – потрібно відшукати стріляні кулі, гільзи, пижі, дробини, зафіксувати основні та додаткові сліди пострілу, встановити місцеперебування стрільця

Здійснити детальний огляд прилеглої території з метою відшукування слідів крові, взуття, транспорту, недопалків, знарядь злочину, мікрооб'єктів тощо

Перед використанням руйнівних методів пошуку слідів необхідно отримати від слідчого згоду на їх застосування та визначити пріоритетність слідової інформації

Надати допомогу слідчому щодо опису специфічних ознак виявлених слідів, їхньої локалізації, способу виявлення, пакування слідів та об'єктів, складання схем, планів, креслень, забору зразків для проведення експертизи

7.3. Безвісне зникнення особи (імітація зникнення)

Типові сліди й об'єкти:

1 – сліди рук; 2 – сліди крові; 3 – частини тканин та органів; 4 – волосся; 5 – волокна тканини й інші матеріали; 6 – сліди запаху людини; 7 – сліди губ, слини; 8 – сліди пострілу; 9 – фотографія, документи, записники; 10 – засоби особистої гігієни (зубна щітка, бритва, гребінець тощо); 11 – одяг, ушкодження одягу; 12 – пошкодження предметів обстановки; 13 – ґрунт; 14 – предмети (мобільні телефони, зовнішні накопичувачі інформації)

ОТРИМАТИ
якомога повнішу
інформацію
про подію

З ким особа мешкала, останнє відоме місце та час її перебування, обставини, що передували її зникненню, найчастіші місця перебування, наявність особистих речей, документів тощо

Відомості про безвісне зникнення особи до ЄРДР вносять за попередньою кваліфікацією як умисне вбивство

Разом зі
слідчим
ВИЗНАЧИТИ

Межі та спосіб огляду; порядок взаємодії відповідно до складеного плану роботи

ЗДІЙСНИТИ
фотозйомку
(відеозйомку)

Оглядову, вузлову фотозйомку приміщення (квартири, домоволодіння, гаража, автомобіля), а за потреби – прилеглої території

Вузлову, детальну фотозйомку особистих речей, виявлених слідів та об'єктів, що стосуються мети огляду. Задokumentувати сліди нещодавно проведеного ремонту

ПРОВЕСТИ огляд квартири (будинку) як можливого місця вбивства

Увагу слідчого акцентувати на фактичних даних, що мають значення для розслідування обставин кримінального правопорушення (зняття інформації з комп'ютерів, відеокамер тощо; вилучення носіїв інформації (мобільні телефони, зовнішні накопичувачі інформації)

ЗДІЙСНИТИ

Пошук і вилучення слідів рук, імовірно залишених безвісно зниклою особою, предметів гігієни, дослідження яких дасть змогу ідентифікувати особу

Пошук частин органів (уламків кісток, шматочків тканин тощо), волосся, слідів крові у приміщенні (на стелі, стінах, внутрішньому боці покриття підлоги, матрацах тощо), на предметах обстановки, у щілинах підлоги, між кахлями та в інших важкодоступних місцях, а також на одязі, взутті. Увагу акцентувати на випраному або відкладеному для прання одягу, браку на ньому певних фрагментів (гудзиків, застібок тощо)

Пошук зброї та слідів її застосування (стріляні кулі, гільзи, дріб тощо), а також вибухових, отруйних речовин. У домоволодіннях оглянути інструменти (сокира, лопата, візок), що могли бути знаряддям злочину або засобом його приховування

Якщо особа мешкала одна – оглянути входні двері, зафіксувати стан усіх запірних пристроїв, наявність слідів боротьби. У разі підтвердження версії кримінального злочину огляд потрібно здійснювати за відповідним алгоритмом

7.4. Самогубство

ОТРИМАТИ
якогого повнішу
інформацію
про подію

З'ясувати, з ким мешкала особа, чи перебувала в приміщенні одна, хто її виявив, вивчити стан замків у дверях, наявність ключів та їх місцезнаходження, передсмертної записки тощо

ЗДІЙСНИТИ оглядову, вузлову фотозйомку приміщення
(або відеозйомку)

ЗАФІКСУВАТИ
шляхом
фотографування,
відеозйомки
й описати в
протоколі огляду

Характер висіння тіла
(повне, неповне)

Наявність і
розташування підставки
на момент огляду

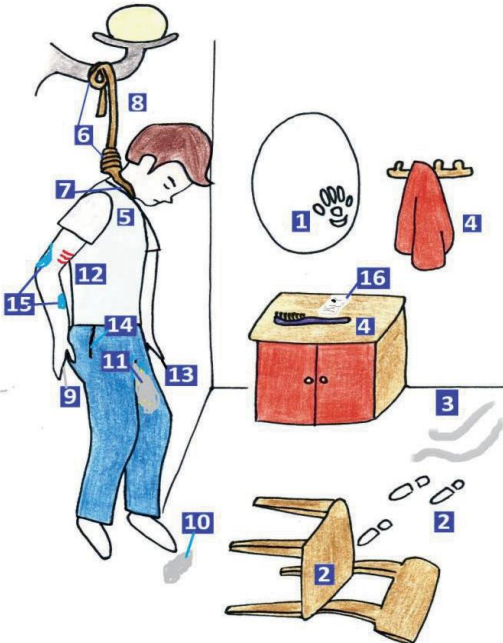
Ознаки боротьби,
ушкодження на одягу
й тілі трупа

Характер локалізації
трупних плям (нижні
кінцівки), наявність
мимовільних виділень

Особливості
кріплення петлі
на опорі, місце
кріплення

Петлю на трупі,
її довжину й тип
(змінна,
нерухома)

Наявність і товщину вузлів, їх
характер й особливості,
розташування відносно шиї
трупа, матеріал петлі

Типові сліди й об'єкти:

1 – сліди рук; 2 – сліди взуття;
3 – сліди волочіння; 4 – запахів
сліди людини; 5 – петля;
6 – вузол; 7 – борозна
странгуляційна; 8 – мотузка;
9 – волокна тканини й інші
матеріали; 10 – слина, блювотні
маси; 11 – сеча; 12 – сліди нігтів;
13 – піднігтьовий вміст; 14 –
пошкодження одягу; 15 – синці,
садна; 16 – передсмертна
записка, телефон, записники тощо

ВИВЧИТИ

Розташування ворсинок на матеріалі петлі й опори, стан рук, долонь (повинні бути речовини з місця кріплення мотузки), стан підшви труп (наявні забруднення)

ВИЛУЧИТИ

На клейку стрічку сліди накладення з рук (долонь), мікрочастки з предмета, що слугував підставкою, відповідні зразки пилю, побілу тощо

ВАЖЛИВО!

Вузол петлі на шиї труп і вузол, за допомогою якого мотузку прикріплено до опори, не мають розв'язуватися. Мотузку знімають, розрізавши її в місці, протилежному вузлу, а потім розрізані кінці скріплюють нитками. Якщо петля затягується – ручкою або олівцем позначають положення вузла, послаблюють петлю, знімають її через голову, вузол фіксують

Після зняття мотузки
фотографувати й описати в протоколі странгуляційну борозну

Зовнішній вигляд (одиначна чи подвійна, замкнута або переривчаста)

Наявність відгалуження, слідів від вузла, матеріалів петлі

Наявність на странгуляційній борозні сторонніх речовин (крові, ворсинок тощо)

Порівняти рельєф странгуляційної борозни зі слідами, які має залишати матеріал петлі

Колір і щільність борозни

Напрямок борозни (висхідна або горизонтальна)

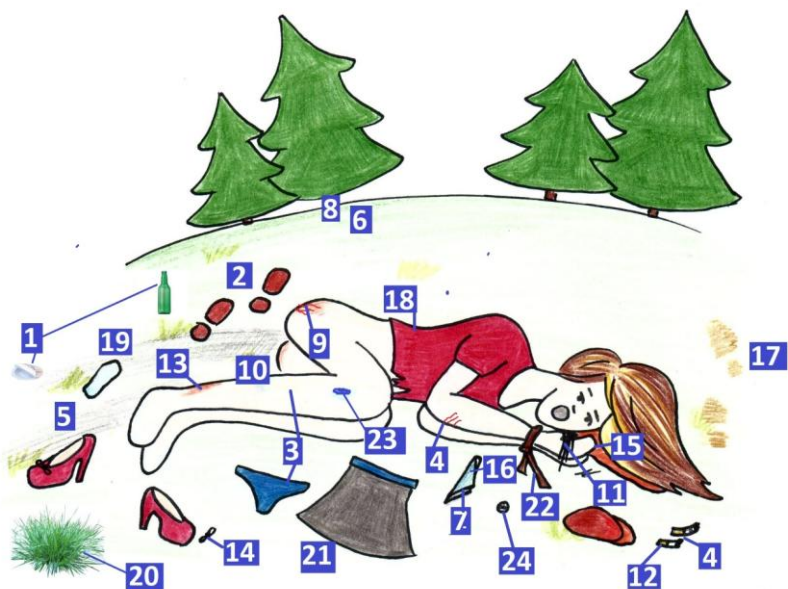
ВАЖЛИВО!

До моменту проведення судово-медичної експертизи труп странгуляційна борозна в деяких випадках може зникнути. Тому її відображення в протоколі огляду й додатках має бути здійснене обов'язково з вичерпною повнотою

Обов'язково перевірити версію вбивства з інсценуванням самогубства

Помістити петлю в пакувальний пакет і вилучити

7.5. Зґвалтування

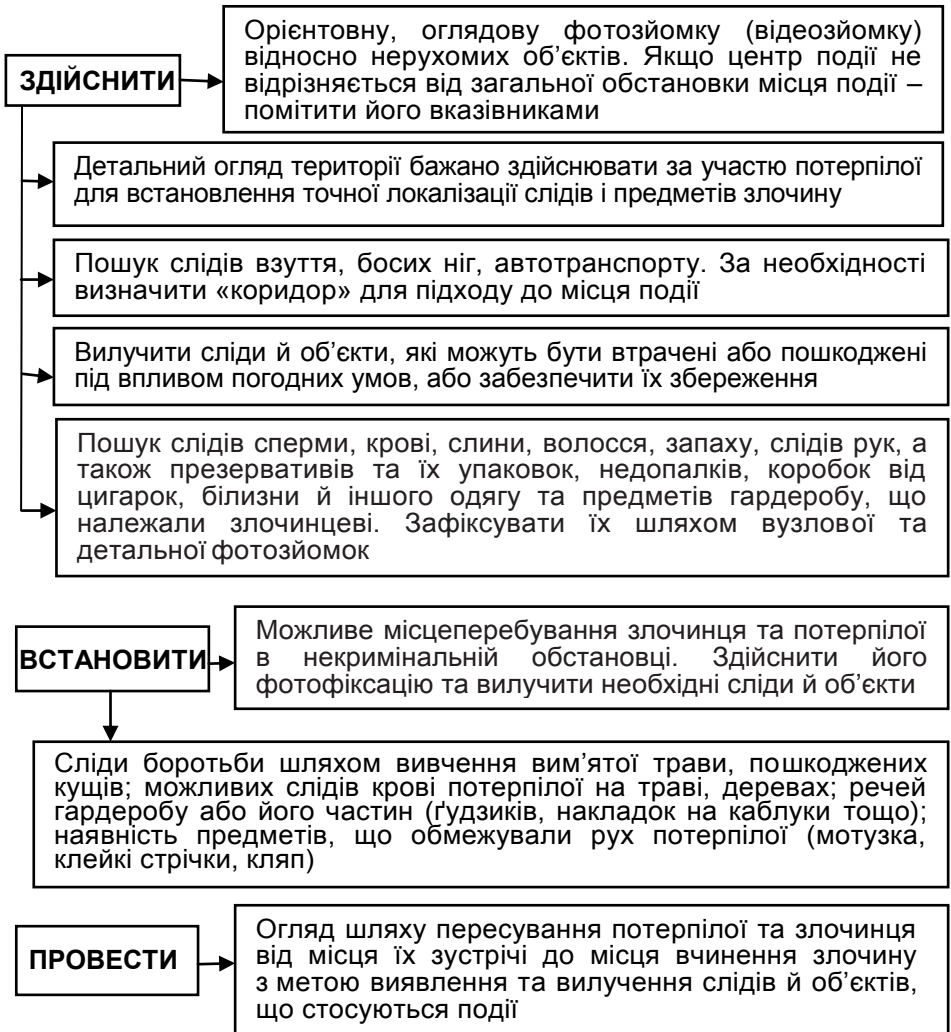

Типові сліди й об'єкти:

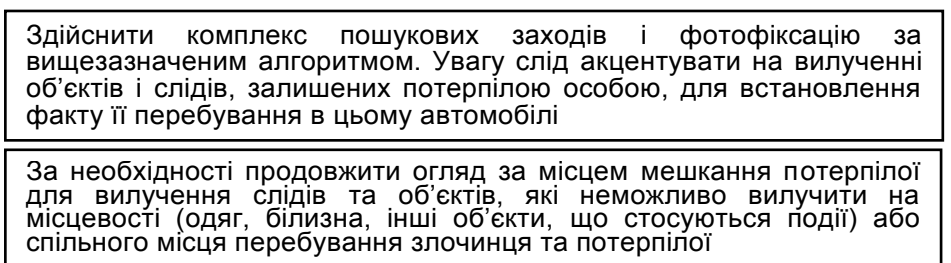
1 – сліди рук; 2 – сліди взуття; 3 – сліди сперми; 4 – сліди зубів; 5 – сліди волочіння; 6 – сліди шин, виступних і відокремлених частин транспорту; 7 – сліди запахів людини; 8 – сліди лакофарбового покриття та паливно-мастильних матеріалів; 9 – сліди нігтів; 10 – вагінальний вміст; 11 – волосся; 12 – недопалки; 13 – кров; 14 – слина; 15 – піднігтьовий вміст; 16 – піт; 17 – ґрунт; 18 – волокна тканини й інші матеріали; 19 – презерватив й упаковка; 20 – частки рослин; 21 – одяг, частини одягу, ушкодження одягу; 22 – кляп, мотузка; 23 – ушкодження на тілі; 24 – предмети, імовірно залишені злочинцем

Для події на відкритій місцевості:

Для події в автомобілі:

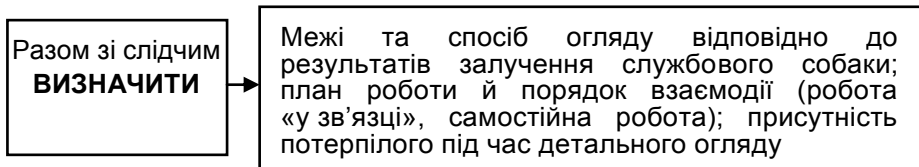
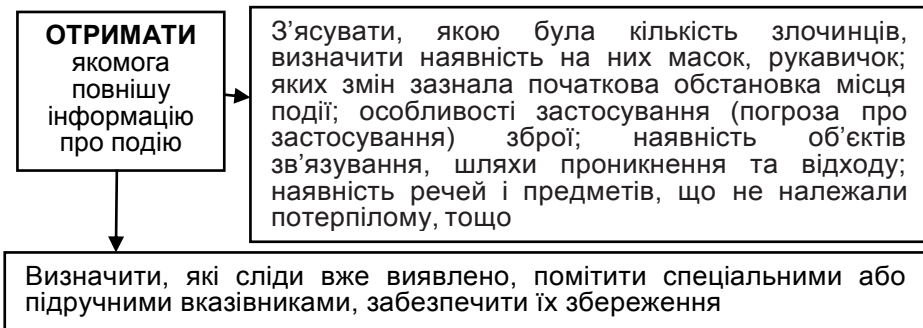

7.6. Розбійний напад, грабіж

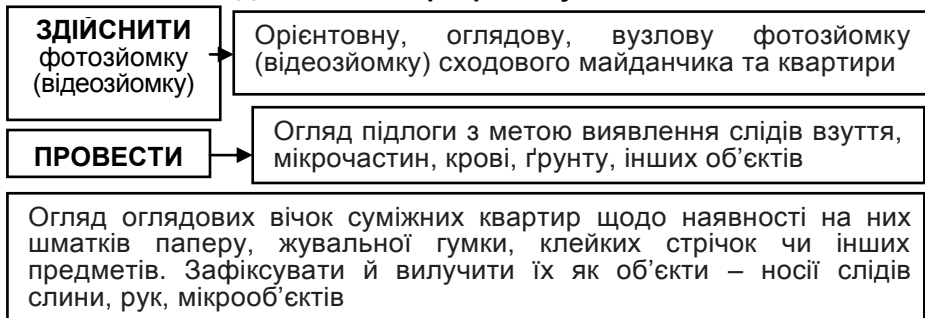

Типові сліди й об'єкти:

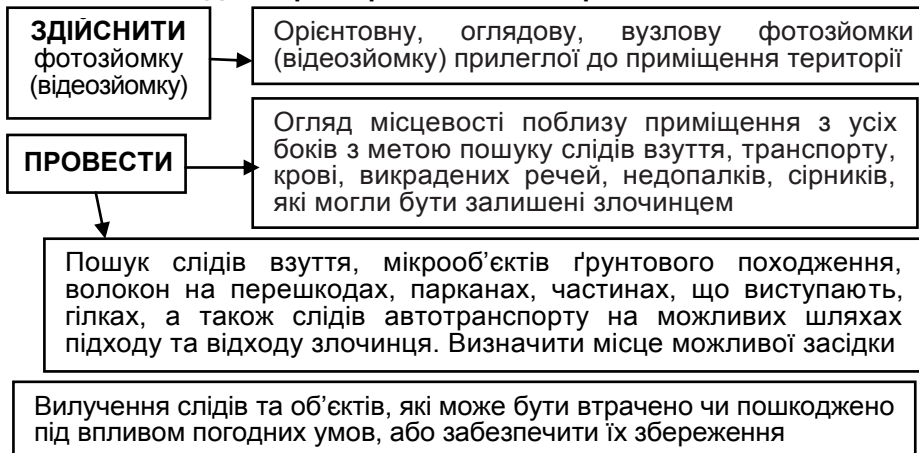
1 – сліди рук; 2 – сліди рукавичок, панчох тощо; 3 – сліди взуття; 4 – сліди зубів; 5 – сліди губ; 6 – сліди злому дверей; 7 – сліди запахів людини; 8 – сліди пострілу; 9 – сліди холодної зброї; 10 – піт; 11 – жувальна гумка, мастика, пластилін; 12 – волокна, тканини й інші матеріали; 13 – волосся; 14 – недопалки; 15 – кров; 16 – слина; 17 – піднігтьовий вміст; 18 – ґрунт; 19 – частини тканин та органів; 20 – гільза, куля, пиж; 21 – зброя вогнепальна; 22 – зброя холодна; 23 – ушкодження одягу; 24 – ушкодження на тілі; 25 – пошкодження предметів обстановки; 26 – клейкі стрічки, лейкопластир, мотузка; 27 – предмети, імовірно залишені злочинцем

Для багатоквартирних будинків:

Для окремо розташованих приміщень:

Детальний огляд приміщення (квартири):

ЗДІЙСНИТИ
фотозйомку
(відеозйомку)

Оглядову, вузлову, детальну фотозйомку (відеозйомку) приміщення та об'єктів. Зафіксувати сліди нападу й оборони

Огляд підлоги приміщення з метою виявлення слідів взуття, мікрочастин, крові, ґрунту, інших об'єктів

Огляд місця контакту злочинців з об'єктами та речами. Здійснити на них пошук слідів рук, рукавиць, взуття на стільцях та інших підставках, мікрооб'єктів. Якщо здійснювали злом сейфа (інших сховищ) – вивчити й вилучити сліди злomu

Пошук слідів у всьому приміщенні (якщо місця контакту злочинців з об'єктами та речами невідомі)

Огляд слідів боротьби шляхом вивчення зрушених або перевернутих меблів, обірваних штор, пошкоджень на одязі потерпілого, предметів, що обмежували рух потерпілого (мотузка, клейкі стрічки, кляп), можливі сліди крові, волосся злочинця на речах та об'єктах тощо. Розглянути версію інсценування злочину

Огляд речей або їх частин, що могли відокремитися від злочинця в процесі боротьби, та вилучити їх

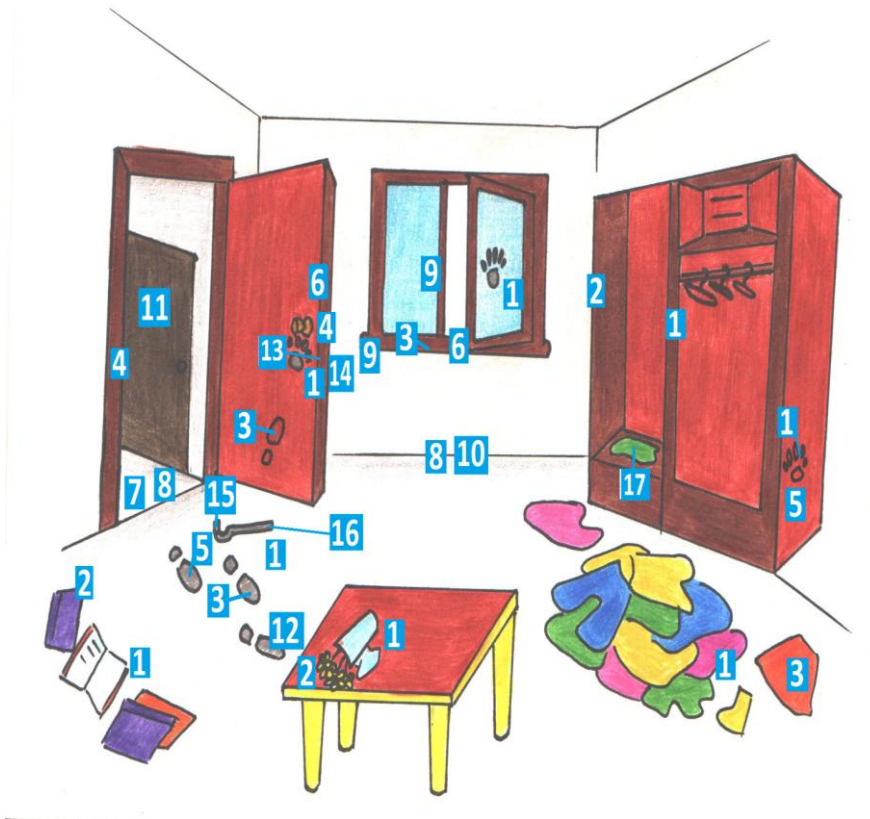
Пошук стріляних куль, гільз, пижів, дробин (якщо було застосовано вогнепальну зброю). Зафіксувати основні й додаткові сліди пострілу, встановити місцеперебування стрільця

Якщо було застосовано холодну зброю – зафіксувати та вивчити сліди пошкоджень. Одяг бажано вилучати цілком

Увагу акцентувати на фактах вживання злочинцем напоїв, прийому їжі. Знайти сліди рук, губ, губної помади, зубів, слини, волосся, сірників, недопалків

Надати допомогу слідчому щодо опису специфічних ознак виявлених слідів, їхньої локалізації, способу виявлення, упакування слідів та об'єктів, складання схем, планів, забору зразків для проведення експертизи

7.7. Крадіжка з приміщення

Типові сліди й об'єкти:

1 – сліди рук; 2 – сліди рукавичок; 3 – сліди взуття; 4 – сліди злому дверей, замка; 5 – сліди запахів людини; 6 – волокна тканини й інші матеріали; 7 – волосся; 8 – недопалки; 9 – кров; 10 – слина; 11 – жувальна гумка, мастика, пластилін; 12 – ґрунт; 13 – замок, його частини; 14 – ключі, відмички; 15 – частки фарби; 16 – знаряддя злому; 17 – предмети, імовірно залишені злочинцем

ОТРИМАТИ
якомога
повнішу
інформацію
про подію

З'ясувати можливий спосіб учинення злочину, визначити, яких змін зазнала початкова обстановка місця події, імовірний спосіб проникнення злочинця, наявність речей і предметів, що не належали потерпілому, тощо

З'ясувати, які сліди вже виявлено, відмітити спеціальними або підручними вказівниками, забезпечити їх збереження

Разом зі
слідчим
ВИЗНАЧИТИ

Межі та спосіб огляду; порядок взаємодії відповідно до складеного плану роботи (робота «у зв'язці», самотійна робота); огородити визначені межі огляду

Для багатоквартирних будинків:

ЗДІЙСНИТИ
фотозйомку
(відеозйомку)

Орієнтовну, оглядову, вузлову фотозйомку (відеозйомку) прилеглої до входних дверей території (сходи) та квартири

ПРОВЕСТИ

Огляд підлоги з метою виявлення слідів взуття, мікрочастин, ґрунту, інших об'єктів

Огляд оглядових вічок суміжних квартир щодо наявності на них шматків паперу, жувальної гумки, клейких стрічок чи інших предметів. Зафіксувати та вилучити їх як об'єкти – носії слідів слини, рук, мікрооб'єктів. Виявити та зафіксувати сліди використання інших засобів (вставлені у дверні щілини сірники, шматки паперу)

Для окремо розташованих приміщень:

ЗДІЙСНИТИ
фотозйомку
(відеозйомку)

Орієнтовну, оглядову, вузлову фотозйомку прилеглої до приміщення території

ПРОВЕСТИ

Огляд місцевості біля приміщення з усіх боків з метою пошуку слідів взуття, знарядь злому, транспорту, крові, викрадених речей, недопалків, сірників, які міг залишити злочинець

Пошук слідів взуття, волокон, мікрооб'єктів ґрунтового походження на перешкодах, парканах, частинах, що виступають, гілках тощо, а також слідів автотранспорту в напрямках можливих шляхів підходу та відходу злочинця

Вилучення слідів та об'єктів, які можуть бути втрачено чи пошкоджено під впливом погодних умов, або забезпечити їх збереження

ЗДІЙСНИТИ
фотозйомку
(відеозйомку)

Орієнтовну оглядову вузлову (відеозйомку) місця проникнення та приміщення

Огляд підлоги з метою виявлення слідів взуття, мікрочастин, ґрунту й інших об'єктів

ПРОВЕСТИ детальний огляд місця проникнення та приміщення

За наявності ознак злому дверей або циліндрового механізму замка ретельно вивчити сліди злому, зафіксувати їх локалізацію, розміри, особливості, наявність мікрооб'єктів-нашарувань. Визначити вид знаряддя злому. Вирішити питання про вилучення слідів злому разом з об'єктом-носієм

Якщо двері в приміщення вибиті плечем чи ногою – виявити сліди взуття на її поверхні, зафіксувати їх розташування, розміри, малюнок підошви, здійснити фотозйомку, замальовку, скопіювати сліди взуття разом із мікрооб'єктами ґрунтового походження. У разі відсутності слідів взуття на дверях здійснити (на висоті 130–160 см від підлоги) пошук слідів плеча, тканини верхнього одягу, текстильних волокон

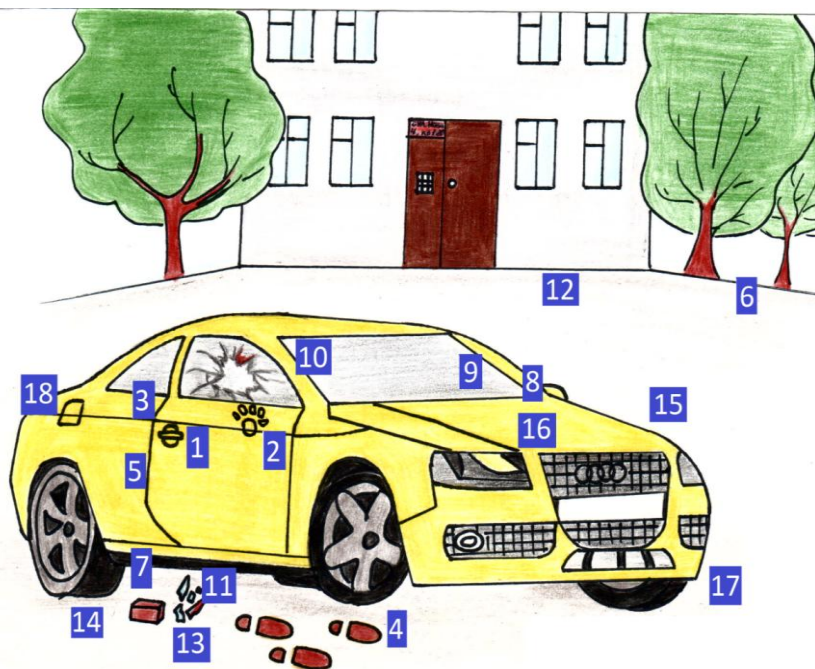
Якщо злодій проник у квартиру через вікно чи балкон – вивчити спосіб подолання перешкоди, зафіксувати сліди зламу квартирки, рами вікна, дверей балкону, ознаки витягування скла, спосіб його розбиття, виявити сліди склоріза, зафіксувати шматки лейкопластиру, клейкої плівки. Усе зафіксувати, описати та вилучити. Сліди викрутки, стамески, сліди розрізу, розрубу на частинах рами вікна вилучити разом з об'єктом-слідоносієм

Оглянути стіни, драбини, підставки, дерева, стічні й газові труби, огорожі балкона, краї віконних просвітів, підвіконня для виявлення слідів рук, взуття, крові, волокон, волосся, об'єктів ґрунтового та рослинного походження. Перевірити версію відходу злочинця через двері

Провести детальний огляд приміщення для виявлення комплексу слідів. Увагу акцентувати на місцях можливого контактування злочинця з меблями, викинутими речами, посудом. З'ясувати факт вживання злочинцем спиртних напоїв, прийому їжі. Виявити сліди рук, губ, губної помади, зубів, слини, волосся, сірників, недопалків

Надати допомогу слідчому щодо описування специфічних ознак виявлених слідів, їхньої локалізації, способу виявлення, упакування слідів та об'єктів, складання схем, планів, забору зразків для проведення експертизи

7.8. Крадіжка з автомобіля (незаконне заволодіння транспортним засобом)

Типові сліди й об'єкти:

1 – сліди рук; 2 – сліди рукавичок; 3 – сліди верхнього одягу; 4 – сліди взуття; 5 – сліди злому, розрізування; 6 – сліди автотранспорту; 7 – сліди домкрата; 8 – текстильні волокна й інші мікрооб'єкти; 9 – сліди слини; 10 – волосся; 11 – сліди запаху; 12 – об'єкти ґрунтового та рослинного походження, їхні зразки; 13 – недопалки; 14 – жувальна гумка; 15 – знаряддя злому й інші предмети, які належать злочинцю; 16 – дроти; 17 – чохла із сидінь; 18 – зразки забруднень із поверхні кузова й інших речовин

ОТРИМАТИ
повну
інформацію
про подію

Можливий спосіб учинення злочину, які зміни внесено до початкової обстановки місця події, спосіб проникнення злочинця, наявність речей і предметів, що не належали потерпілому, тощо

З'ясувати, які сліди вже виявлено, відмітити спеціальними або підручними вказівниками, забезпечити їх збереження

Разом зі
слідчим
ВИЗНАЧИТИ

Межі та спосіб огляду; порядок взаємодії зі слідчим відповідно до складеного плану роботи; огородити визначені межі огляду

ЗДІЙСНИТИ
фотозйомку
(відеозйомку)

Орієнтовну, оглядову, прилеглої території навколо автомобіля

ПРОВЕСТИ

Огляд місцевості поблизу автомобіля з усіх боків з метою пошуку слідів взуття, транспорту, біологічних слідів людини, викрадених речей, недопалків тощо, які могли бути залишені злочинцем

Визначення шляхів підходу і відходу злочинця, здійснити на цих напрямках пошук слідів взуття, волокон, мікрооб'єктів ґрунтового походження на перешкодах, частинах, що виступають, гілках тощо; здійснити пошук слідів автотранспорту

Вилучити сліди, які можуть бути втрачені або пошкоджені під впливом погодних умов, або забезпечити їх збереження

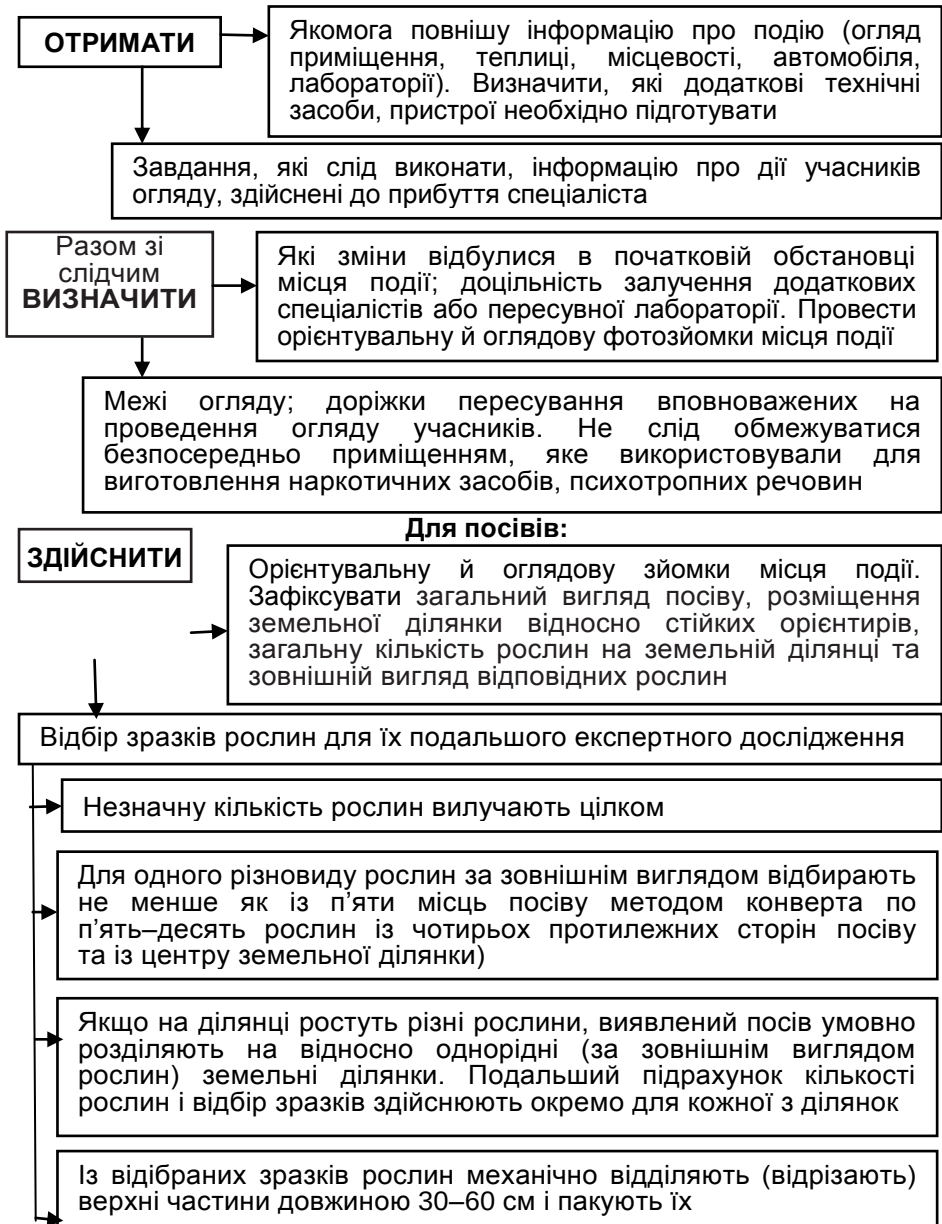
Якщо крадіжку вчинено із салону автомобіля – вивчити спосіб проникнення, зафіксувати сліди злому дверей (капота, дверей багажного відділення), рами вікна, ознаки розбиття скла. За наявності зафіксувати та вилучити шматки лейкопластиру, клейкої плівки, крові на уламках скла

Детальний огляд салону автомобіля для виявлення комплексу слідів, наявності сторонніх предметів, за допомогою яких було розбито скло

Якщо вчинено крадіжку коліс – зафіксувати та вилучити сторонні об'єкти, які використовували для фіксування автомобіля, сліди застосування домкрата, можливого котіння коліс. Зафіксувати рисунок протектора шин (за наявності аналогічних)

Надати допомогу слідчому щодо опису специфічних ознак виявлених слідів, їхньої локалізації, способу виявлення, упакування слідів та об'єктів, складання схем, планів, забору зразків для проведення експертизи

7.9. Виготовлення (виробництво) та зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин

Для нелегальних нарколабораторій:

ЗДІЙСНИТИ

Огляд приміщення щодо наявності обладнання, предметів і речовин. Визначити предмети та речовини, що потребують посиленої уваги (підігрівачі, охолоджувачі, засоби водопостачання, посуд із кислотами, лугами тощо)

Детальну фотозйомку виявлених предметів і слідів з урахуванням етапів здійснення процесу синтезу наркотиків, розставити біля кожного предмета відповідні цифрові бирки та масштабні лінійки. Зафіксувати під'єднання обладнання до електромереж і нагрівачів

ВИЛУЧИТИ

Кінцевий продукт синтезу (наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори, які можуть бути вже розфасовані й упаковані)

Предмети з початковою сировиною, прекурсорами, використані для синтезу наркотичних засобів (бочки, каністри, упаковки медичних препаратів)

Інші прекурсори та залишки процесу синтезу всередині обладнання (у вигляді нашарувань, залишків речовини або сухого осаду)

Допоміжні хімічні реактиви, речовини та предмети, які використовували для проведення синтезу (кислоти, луги), відходи технологічного процесу

Хімічне, побутове обладнання та спеціальне устаткування, яке використовують на будь-якій стадії технологічного процесу (сушіння, подрібнення, зважування, фасування, нагрівання, пресування тощо)

Літературу щодо хімічного синтезу та записи із хімічними формулами. Записи, які свідчать про виготовлення та збут наркотичних засобів (у зошитах, на окремих аркушах, обривках паперу тощо)

Матеріали, що залишаються після різноманітних операцій (залишки марлі, ватні тампони, рукавички, захисний одяг, респіратори, інші предмети, на яких можуть бути виявлені сліди наркотичних засобів)

За неможливості вилучення слідів разом з об'єктом-носієм вилучення здійснюють за алгоритмом, визначеним у відповідних розділах довідника

Правила пакування наркотичних засобів

Рідини в пляшках

Тара з рідиною має бути герметично закрита з метою недопущення випаровування речовин і витікання рідин. Кожен об'єкт має бути упакований окремо, щоб під час зберігання або транспортування речовини не змішувалися та не переходили з поверхні одного предмета-носія на інший. Як пакувальний матеріал використовують картонні коробки (ящики), пакети з полімерного матеріалу, паперові пакети й конверти

Рідини в шприцах (із голкою та без неї)

Для запобігання травмуванню на голку шприца необхідно надіти захисний ковпачок. За його браку голку слід помістити в поршень шприца. Бажано для упакування використовувати коробки та пластикові контейнери з кришкою. Категорично заборонено упакувати шприци з оголеними ін'єкційними голками в непрозорі пакети

Речовини у в'язкому стані

Речовини у в'язкому стані підлягають вилученню цілком. З метою недопущення випаровування та витоку рідин для закриття ємностей використовують пластмасові кришки, гумові рукавички одноразового використання тощо. Кожний об'єкт має бути упакований в окрему тару, щоб під час зберігання або транспортування речовини не змішувалися та не переходили з поверхні одного предмета-носія на інший

Як пакувальний матеріал використовують картонні коробки (ящики), пакети з полімерного матеріалу, паперові пакети й конверти. Наповнювачем для пакувального матеріалу (щоб запобігти перевертання предметів і розлиттю рідин) може слугувати стружка з дерева чи пінопласту або зім'ятий папір

Подрібнена рослинна маса

Упаковують у паперові пакети, конверти або поліетиленові пакети

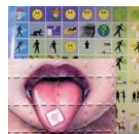
Тверді наркотичні засоби

Пігулки

Порошки

ЛСД-марки

Тверді сипкі речовини, пігулки, марки загортають у щільний папір. Для упакування використовують паперові конверти, поліетиленові пакети, скляну, металеву або пластмасову тару

Речовини рослинного походження

Речовини рослинного походження вміщують до упаковки, яка не перешкоджає їх подальшому висиханню, забезпечує збереження зазначених об'єктів (наприклад, у картонні коробки, паперові конверти чи мішки). Неприпустимо для пакування невисушених (зелених) рослин використовувати поліетиленові пакети (оскільки сировина в такій упаковці схильна до гниття)

Інші предмети

Хімічне, побутове обладнання та спеціальне устаткування, що використовували на різних стадіях під час синтезування наркотичних засобів, предмети із початковою сировиною, лабораторний посуд, допоміжні хімічні реактиви, інші предмети, на яких може бути виявлено сліди наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Пакування за зазначеними вище правилами до кожного об'єкта окремо.

Перед упакуванням предметів слід переконаватися, що процес реакції закінчився, а речовини охолонули. Під час перевезення та зберігання вилучених предметів й обладнання варто пам'ятати, що кислоти та луги не мають змішуватися з іншими речовинами. Їх слід розміщувати окремо від хімічних сполук, екстрактів та інших предметів. Неправильне вилучення, забір, збереження та пакування може змінити фізико-хімічні властивості, призвести до часткової або повної втрати об'єкта, що вплине на результати дослідження. Також необхідно враховувати, що залишки порошку на різьбі склянок під час закриття або відкриття кришки можуть спричинити вибух

7.10. Незаконне виготовлення (виробництво) підроблених документів (цінних паперів)

Типові сліди й об'єкти:

1 – сліди рук; 2 – сліди рукавичок; 3 – сліди взуття; 4 – піт; 5 – волокна, тканини й інші матеріали; 6 – «готова» підроблена продукція та заготовки; 7 – поліграфічне обладнання; 8 – кліше; 9 – преси, копіювально-розмножувальна техніка; 10 – ескізи та графічні зображення банкнот

Рекомендації щодо вилучення та пакування

Старі документи, які можуть бути пошкоджені під час транспортування, упаковують між двома аркушами цупкого паперу чи картону

Виявлені вологі документи перед упакуванням необхідно просушити без застосування штучних обігрівачів, захистити від прямих сонячних променів); вологі зім'яті документи необхідно спробувати розрівняти, після чого висушити

Документи, що склеїлися між собою, розміщують в упаковці не роз'єднуючи

Виявлені частини розірваних документів упаковують, не роз'єднуючи їх

Документи, що зазнали дії високої температури, кладуть у коробку з бавовною на аркуш м'якого цигаркового паперу (слід уникати будь-якого тиску на них)

Документи, які мають специфічний запах, кладуть у скляний посуд і герметично закривають (консервують) його

Для маніпуляцій із документами під час огляду доцільно використовувати пінцет, робочі поверхні якого захищені гумовими насадками, що унеможливить пошкодження паперу та залишення відбитків пальців рук. Заборонено на документах робити будь-які позначки, написи, а також згинати купюри. Пояснювальні написи на упаковці (конверті) необхідно робити до поміщення в них об'єктів. Заклеюючи клапан конверта, слід уникати приклеювання документа до упаковки

Описуючи в протоколі огляду місця події виявлені документи, слід зазначати їхні назву, призначення, розмірні характеристики, реквізити (серію, номер, дату видачі, орган, що видав документ, дані власника документа, наявність фотокарток, вихідні типографські дані тощо), кількість аркушів, елементи спеціального захисту, наявні позначення тощо. Якщо під час огляду документів було виявлено ознаки внесення змін у реквізити, вказують їх локалізацію

Увагу слід акцентувати на купюрах, справжність яких є сумнівною, їхньому зовнішньому вигляді, відтінках фарби, наявності різноманітних помарок, написів, зображень, яких не має бути на справжніх купюрах, вказати значення номіналів, внести відомості про зображення малюнка на купюрах

7.11. Злочини, спосіб учинення яких пов'язаний з використанням комп'ютерної і телекомунікаційної техніки

Типові сліди й об'єкти:

1 – сліди рук; 2 – сліди взуття; 3 – волосся; 4 – сліди губ; 5 – сліди запахів людини; 6 – волокна тканин; 7 – недопалки; 8 – системний блок; 9 – роутер (модем); 10 – монітор; 11 – сканер; 12 – принтер; 13 – клавіатура; 14 – зовнішній жорсткий диск; 15 – маніпулятор (миша); 16 – CD-ROM диски; 17 – документи на комп'ютерну техніку, книги, журнали; 18 – USB флеш-накопичувач

7.12. Тактика дій під час огляду пожежі

Типові сліди й об'єкти:

1 – сліди рук; 2 – сліди взуття; 3 – сліди злому дверей, замка;
4 – сліди запахів людини; 5 – волокна тканини й інші матеріали;
6 – недопалки; 7 – ґрунт; 8 – ємність з-під горючої рідини; 9 – сліди паливно-мастильних матеріалів; 10 – деталі засобів запалювання;
11 – комутаційні апарати; 12 – електроосвітлювальні й електронагрівальні прилади; 13 – розетки; 14 – ділянки електропроводення; 15 – кіптява; 16 – сліди прогару

Виявлення і вилучення слідів й об'єктів пожежі проводять шляхом розбирання окремих конструкцій, майна, просювання пожежного сміття, застосовуючи УФ освітлювачі; шляхом зішкрібання, відібрання окремих носіїв сліду. За необхідності пересувають окремі предмети й обладнання

Деталі огляду пожежі з ознаками короткого замикання

Комутаційні апарати (рубильники, пускачі, штепсельні роз'єднання тощо), якщо на них є сліди руйнування, оплавлення та спрацювання, знімають у виявленому стані разом із приєднаними дротами. **Електронагрівальні й електроосвітлювальні прилади**, якщо на них або на проводці є сліди оплавлення, вилучають разом із вилками та розетками; ділянки електропроведення, що були в зоні пожежі й мають сліди оплавлення, пошкодження ізоляції, вилучають так, щоб ізоляція на відрізку довжиною 500 мм від місця оплавлення обов'язково залишалася непошкодженою

Огляд згорілого транспортного засобу

ЗДІЙСНИТИ

Фото-, відеофіксацію, урахувуючи такі аспекти: автомобіль розташований в місці, де сталася пожежа; транспортний засіб переміщено (на сусідню ділянку, із проїжджої частини у зв'язку з перешкоджанням руху); переміщено в гараж

Огляд території навколо автомобіля або в межах смуги шириною 3–5 м від нього (за наявності підстав – і на більшій відстані)

ЗАФІКСУВАТИ

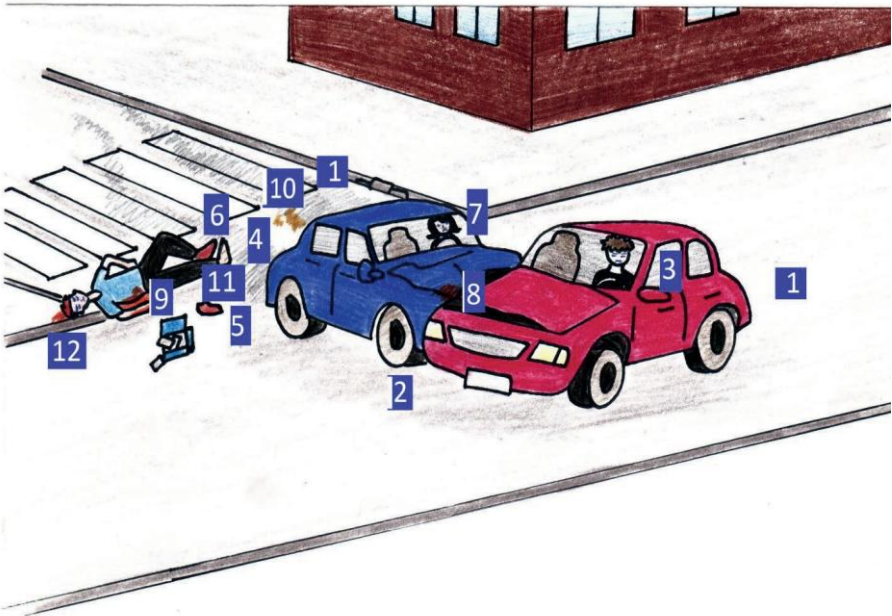
Зовнішні механічні й термічні пошкодження кузова, коліс, дверей, капота, бензобака тощо

Характер руйнування, місце розташування уламків скла, оплавлених частин (усередині або ззовні автомобіля); у разі виявлення уламків скла поза автомобілем фіксувати місця розташування найвіддаленіших із них; характер і ступінь вигорання обшивки салону, сидінь; вигорання лакофарбового покриття, ізоляції дротів

Пошкодження в різних зонах моторного відсіку: обвуглення та вигорання лакофарбового покриття на металевих деталях; вигорання ізоляції дротів, гумових деталей, розплавлення (деформації) та вигорання пластмасових деталей, деталей з кольорових металів і сплавів

Можливі шляхи підходу та відходу злочинця. Здійснити за цими напрямками пошук слідів взуття, волокон, мікрооб'єктів на перешкодах, парканях, а також слідів автотранспорту

7.13. Дорожньо-транспортна пригода

Типові сліди й об'єкти:

1 – сліди шин; 2 – відокремлені частини скла, бампера, вантажу; 3 – сліди лакофарбового покриття; 3 – сліди рук; 4 – сліди паливно-мастильних матеріалів; 5 – осипання ґрунту; 6 – сліди взуття; 7 – волокна тканини й інших матеріалів; 8 – волосся; 9 – кров; 10 – частини тканин та органів; 11 – взуття, одяг; 12 – рана, ушкодження

ОТРИМАТИ
якогого
повнішу
інформацію
про подію

З'ясувати кількість транспортних засобів, що стали учасниками дорожньо-транспортної пригоди, її обставини. Визначити, які зміни було внесено в початкову обстановку місця події, чи не залишили місце події її учасники, можливість вибуху транспортного засобу

Разом зі
слідчим
ВИЗНАЧИТИ

Характер зіткнення (попутне, зустрічне, під кутом), межі огляду (огородити місце огляду)

Забезпечити фіксацію та збереження слідів й об'єктів, які можуть бути втрачені або пошкоджені під впливом погодних умов

У разі зіткнення транспортних засобів:

ЗДІЙСНИТИ

Якщо на місці події проводять рятувальні роботи – фіксацію виконуваних робіт (пов'язавши її з учасниками дорожньо-транспортної пригоди)

Орієнтувальну фотозйомку (бажано з верхніх точок з «прив'язкою» до нерухомого об'єкта). Зафіксувати засоби організації та регулювання руху (світлофори, дорожні знаки, місцеперебування регулювальника, лінії розмітки)

Оглядову фотозйомку на прямолінійних ділянках (здійснювати з трьох точок уздовж дороги – лівий край, центральна повздовжня вісь, правий край). Аналогічні точки визначають на протилежному боці дороги. Бокову фотозйомку проводять із протилежного боку перпендикулярно до осі дороги. В умовах обмеженого простору фотографування здійснюють лінійною панорамою

Оглядову фотозйомку (на перехресті проводять із чотирьох сторін, вибравши для цього по три точки, як і для прямолінійних ділянок)

Оглядову фотозйомку центра місця дорожньо-транспортної пригоди з фіксацією взаємного розміщення транспортних засобів, їх пошкодження, вантажу, відокремлених частин, ґрунту в місці зіткнення тощо

Фіксацію найінформативніших загальних місць дорожньо-транспортної пригоди з глибинним або квадратним масштабом

Фотозйомку (відеозйомку) наявності та характеру всіх пошкоджень автомобілів, що зіткнулися, висоту розташування та розмір вм'ятин, подряпин тощо

Фіксація стану системи управління й інтер'єру салону, положення важеля перемикачів передач, приладової панелі, наявності відеореєстратора, інших слідів та об'єктів (пляшок, шприців тощо)

Якісно проведена фотофіксація місця дорожньо-транспортної пригоди надає можливість установити справжню причину зіткнення

ПРОВЕСТИ

Огляд дорожнього полотна (за необхідності – перешкод) для виявлення, фіксації та вилучення слідів шин, відокремлених частин, лакофарбового покриття, паливно-мастильних матеріалів, ґрунту, інших інформативних слідів та об'єктів

Огляд автомобілів ззовні для виявлення та вилучення частин лакофарбового покриття, не типового для цього транспортного засобу, слідів пластмаси, гуми, слідів біологічного походження

Огляд автомобілів зсередини (за необхідності) для виявлення та вилучення слідів рук, слідів біологічного походження й інших інформативних слідів чи об'єктів

У разі наїзду на пішохода:

ЗДІЙСНИТИ

Орієнтувальну, оглядову фотозйомку із фіксацією особливостей дороги (наявність перешкод, дорожніх знаків, сектор обзирання водія)

Оглядову, вузлову фотозйомку потерпілого з «прив'язкою» до автомобіля та краю дороги (за потреби відмітити окремі сліди й об'єкти крейдою чи іншими маркерами)

ПРОВЕСТИ
пошук і
фіксацію

Слідів шин автомобіля, відокремлених частин і ґрунту (у ймовірному місці зіткнення) на дорожньому полотні й узбіччі

Слідів взуття потерпілого (слідів шин велосипеда), встановивши напрямок його руху

Слідів лакофарбового покриття, шин автомобіля, відокремлених частин і ґрунту на одязі й тілі потерпілого

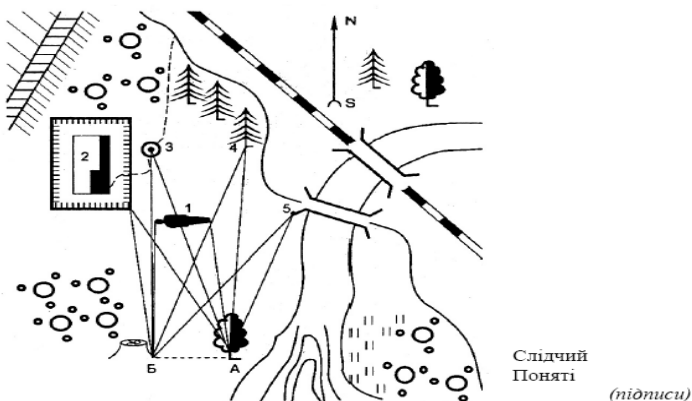
Слідів крові, волосся, частин органів і тканин (увагу акцентувати на наявності їх на відокремлених частинах автомобіля)

Якщо особу потерпілого не встановлено – зафіксувати особливі прикмети (шрами, татування, родимі плями тощо). Перевірити кишені одягу для виявлення документів. За браку документів вилучити інші наявні предмети (візитівки, квитанції, квитки), що можуть допомогти встановити особу

Продовжити фіксування ушкоджень відповідно до етапів огляду трупа судово-медичним експертом

Якщо водій зник, а автомобіль залишився – здійснити огляд автомобіля як ззовні (для виявлення ознак зіткнення), так і всередині (фіксація і вилучення слідів для ідентифікування водія)

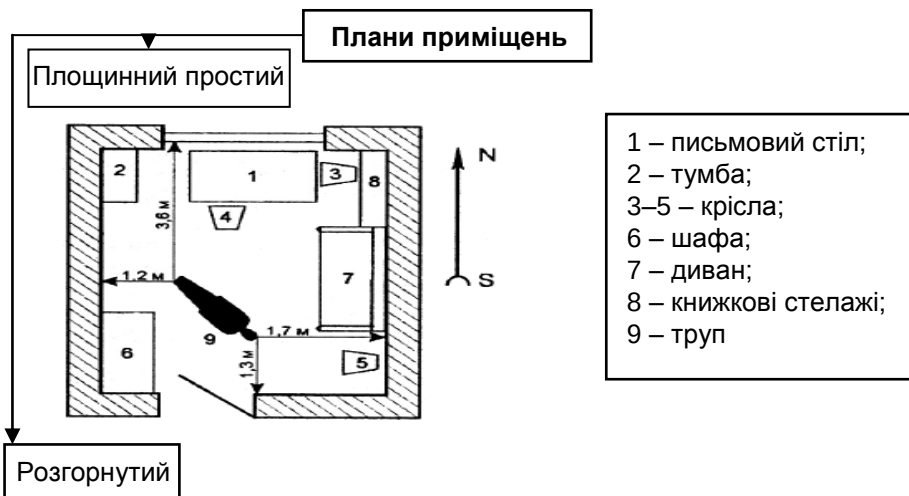
8. СКЛАДАННЯ ПЛАНІВ, СХЕМ

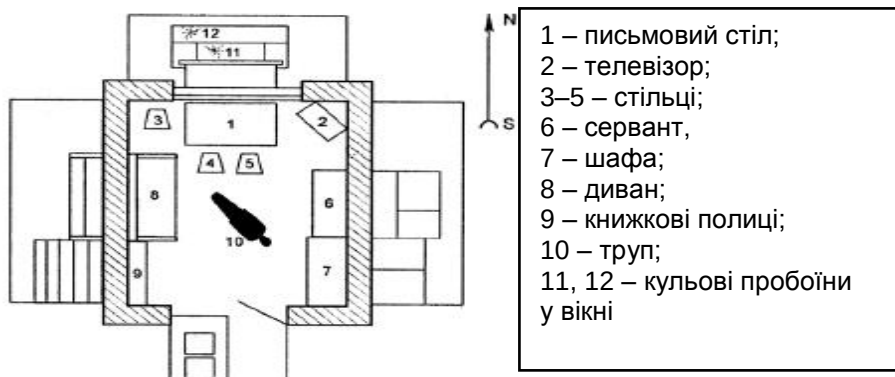
**Схема креслення плану місцевості
способом подвійних засічок**

А – вихідна точка; Б – перший з об'єктів, який наносять на план;
1–5 – об'єкти, на які проводили візування з точок А і Б

Спосіб засічок полягає в тому, що вимірювання між двома об'єктами та відображення на плані відрізка у відповідному масштабі проводять лише після першого візування. Інші об'єкти візують як із початкової точки, так і з точки, на яку проводили перше візування. У цьому разі відрізок між двома точками є основою зйомки. Таке перехрестя відображає місце розташування об'єкта, на який проводили візування. Основа зйомки і дві лінії візування утворюють трикутник, за якими обчислюють відстань між об'єктами

Зображають не лише підлогу кімнати з розташованими на ній речами, а й у розгорнутому вигляді стіни кімнати з усіма предметами та слідами, що на них є, а також стелю, якщо на ній є якісь ознаки, що підлягають фіксації. У разі потреби на стіни наносять проекцію предметів обстановки, що розташовані біля них

9. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ТА ПРИКЛАДИ ОПИСУ СЛІДІВ У ПРОТОКОЛІ ОГЛЯДУ

Сліди рук

У разі виявлення слідів рук у протоколі зазначають:

- місце виявлення предмета зі слідами (відносно нерухомих орієнтирів);
- найменування та призначення предмета і його частин, на якій виявлено слід;
- матеріал і стан предмета (поверхня суха, волога, запилена тощо);
- види слідів (об'ємні, поверхневі, потожирові, ледь видимі, невидимі, пофарбовані);
- колір забарвлених слідів;
- кількість і взаємне розташування слідів: положення слідів і їх частин на предметі (відстань від кожного сліду до двох сторін предмета й до прилеглих слідів);
- типи папілярних візерунків (якщо можливо встановити);
- ознаки, що вказують на те, якою рукою і якими пальцями, а також під час здійснення яких дій залишено сліди;
- способи виявлення, фіксації, вилучення, копіювання слідів;
- спосіб упакування слідів (предметів).

Приклад опису слідів рук

«На чистій сухій поверхні лакованих дерев'яних дверцят шафи під час огляду в кососпрямованому світлі із застосуванням лупи виявлено безколірний потожировий слід – нашарування папілярних ліній. Слід розташований на зовнішньому боці дверцят на відстані 70 мм від їхнього краю з боку петель і 840 мм від їхнього верхнього краю. Максимальна довжина сліду – 24 мм, ширина – 18 мм. Папілярні лінії та будова візерунка виражені чітко.

Візерунок належить до типу петльових. Ніжки петель повернуті ліворуч. Дверцята шафи зі слідом і слід сфотографовані за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON PowerShot SX530 HS у режимах зйомки “Авто” та “Макро”. Слід оброблено за допомогою дактилоскопічного магнітного пензля магнітним порошком чорного кольору і перекопійовано на світлу дактилоскопічну плівку розміром 30х25 мм, яку поміщено в поліетиленовий пакет № Н123567 з логотипом “Національна поліція України”. Клапан пакета заклеєно. У графі “Вилучено” кульковою ручкою з барвником синього кольору здійснено рукописний запис: “Слід пальця руки, виявлений на дверцятах шафи”. Рукописний запис також здійснено в графах “Фабула”, “Дата пакування”. Наявні на упаковці записи завірено підписами слідчого, понятих і спеціаліста».

Сліди зубів

У разі виявлення слідів зубів у протоколі зазначають:

- характеристики об'єкта, на якому виявлено сліди;
- локалізацію сліду на об'єкті;
- вид сліду, кількість зубів, що відобразилися;
- форму зубного ряду;
- форму та розміри відображень окремих зубів, особливості розташування відображень окремих зубів (відхилення від лінії зубного ряду);
- способи виявлення, фіксації та пакування.

Приклад опису слідів зубів у протоколі

«На столі кімнати на відстані 400 мм від переднього краю і 150 мм від правого виявлено шматок сиру прямокутної форми розміром 100х50 мм, товщиною 15 мм. На краю шматка сиру чітко відобразилися сліди зубів у вигляді відкусу: чотирьох різців і двох ікл. Сліди центральних різців мають ширину близько 7 мм, бічних – 5 мм. Ширина слідів від ікл – 6 мм. Відстань між слідами від ікл становить 50 мм. Слід від правого ікла на 2 мм виступає вперед, порівняно з рядом, розташованим слідом від бокового різця. У трасі слідів зубів за кососпрямованого освітлення проглядаються дрібні паралельно розташовані борозенки і валики. Під час огляду використано трикратну лупу та лінійку. Шматок сиру та сліди зубів на ньому сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS у режимах зйомки “Авто” та “Макро”. Під час фотографування траси слідів зубів було освітлено кососпрямованими променями переносного джерела світла. Шматок сиру вилучено, загорнуто в чистий папір і поміщено в картонну коробку сірого кольору, клапани якої скріплено клейкою стрічкою.

Коробку поміщено в поліетиленовий пакет за номером А546372 з логотипом “Національна поліція України”. Клапан пакета заклеєно. У графі “Вилучено” кульковою ручкою з барвником синього кольору зроблено рукописний запис: “Шматок сиру зі слідами зубів, вилучений під час огляду місця події...”. У графах “Фабула”, “Дата пакування” також здійснено відповідні рукописні записи.

Наявні на упаковці записи завірено підписами слідчого, понятих і спеціаліста».

Сліди біологічного походження

Описуючи сліди біологічного походження у протоколі, потрібно зазначити:

- точну локалізацію, частину предмета, на якій знайдено сліди (використовуючи схеми для відображення положення предмета);
- найменування сліду;
- форму сліду (відповідно до видів геометричних фігур);
- загальний розмір сліду, визначений двома перпендикулярними лініями, а також розміри окремих деталей;
- колір (відповідно до шкали кольорів);
- особливості країв (чіткі або нечіткі, рівні чи нерівні, зазублені);

- ступінь просочування предметів слідом;
- стан (сухий, рідкий), наявність у слідах засохлих шкоринок;
- способи фіксації, вилучення та пакування.

Приклад опису слідів крові у протоколі

«Під час огляду підлоги в місці розташування ліжка було виявлено пляму речовини темно-бурого кольору, схожої на кров. Пляма суха, зі шкоринкою, має правильну круглу форму діаметром 15 мм з невеликими зазубринами на краях (загалом 27 зазубрин). Пляму сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS у режимі зйомки “Макро” та вилучено шляхом зішкрібання за допомогою скальпеля на чистий аркуш паперу. Зшкрябану речовину загорнуто в папір та поміщено в паперовий конверт, на якому здійснено написи.

На лівій боковій дерев'яній частині ліжка на відстані 370 мм відносно підлоги та 50 мм відносно стіни виявлено пляму темно-бурого кольору, схожу на кров. Пляма у вигляді мазка витягнутої неправильної форми розміром 5x18 мм має рідкий стан. Пляму сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS у режимі зйомки “Макро”. Рідину сліду вилучено шляхом змиву на марлевий тампон, який після просушування упаковано в паперовий конверт.

Окремо упаковано та вилучено контрольні зразки чистої марлі, за допомогою якої було виконано змиви».

Приклад опису слідів сперми

«На трупі вдягнута трикотажна сукня рожевого кольору довжиною 105 см (від плечових швів). Ширина верхньої частини сукні – 75 см, нижньої – 85 см.

На задній частині на відстані 15 см від нижнього краю сукні та 6 см від правого бокового шва виявлено біло-жовту пляму неправильної форми розміром 6x8 см. Тканина сукні в цьому місці жорстка на дотик, суха. Під час огляду сукні та плями за допомогою УФ освітлювача пляма мала блакитне світіння. Сукню та пляму на ній сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS у режимі зйомки “Макро”. Місце розташування плями на сукні обшито білими нитками (3 см від краю плями), зверху накрито чистим аркушем паперу.

Сукню складено плямою всередину, загорнуто в щільний папір, запаковано в паперовий пакет, клапан якого опечатано паперовою биркою із супровідним текстом: “...”».

Приклад опису слідів запаху

«Під час огляду салону автомобіля марки ... на рукоятці важеля перемикачання коробки передач у кососпрямованому світлі із застосуванням лупи із трикратним збільшенням виявлено безколірний потожировий слід – нашарування окремих папілярних ліній. Вони виражені нечітко та не відображають будову візерунка. Ці сліди не містять достатньої дактилоскопічної інформації, а тому за ними можна припустити лише наявність запахових слідів. З метою вилучення з

рукоятки важеля запахового сліду з герметично упакованої скляної банки пінцетами було вийнято байкову серветку білого кольору розміром 15х15 см, обернуто навколо важеля, потім обгорнуто декількома шарами фольги і закріплено клейкою стрічкою. Через 1 год 30 хв серветку пінцетом перенесли в скляну банку місткістю 0,5 л, щільно закрили металевою кришкою, яку закрутили й опечатали. На ній, а також на наклеєній етикетці зробили пояснювальний напис: “Сліди запаху, вилучені __ березня ____ року з важеля перемикавання... Термін контакту адсорбенту зі слідом – 1 год 30 хв”.

Вилучення слідів запаху здійснено в ясну сонячну погоду за температури повітря 15°С».

Приклад опису слідів слини

«На столі в кухні стоять три тарілки із залишками їжі, порожня пляшка з етикеткою “Горілка столична”, три порожні чарки, три виделки, попільничка. У попільничці виявлено десять згаслих і холодних на дотик недопалків, які є залишками цигарок. Усі недопалки мають такі ознаки: на них є напис “Marlboro”, довжина фільтра становить 21,5 мм, фільтр бурого кольору з білими крапками. Чотири недопалки не пошкоджені, мають на фільтрі сліди рожевої речовини, рівну циліндричну поверхню, лише злегка прим’яту біля кінця з попелом. Решта (шість недопалків) значно деформовані, їхні кінці з попелом сплюснені, цигарковий папір розірваний у декількох місцях. Вдихальні кінці їхніх фільтрів сплюснені, а на протилежних кінцях наявні сліди втиснення стороннього предмета. Під столом виявлено зім’яту по довжині порожню пачку з-під цигарок з написом “Marlboro”, а також одну напісху пляму округлої форми діаметром 2 см, яка має білястий колір, схожа на слід слини.

Поверхню столу, попільничку з недопалками, недопалки, порожню пачку з-під цигарок і пляму білястого кольору сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS у режимі зйомки “Макро”. Недопалки упаковано кожний окремо в паперові поштові конверти й пронумеровано. Рідину сліду, схожого на слину, вилучено шляхом змиву на марлевий тампон, який після просушування упаковано в паперовий конверт. Окремо упаковано та вилучено контрольний зразок чистої марлі, за допомогою якої було виконано змив. Усі упаковані сліди покладено в картонну коробку, обв’язано шпагатом, кінці якого виведено на бирку з написом “...”, після чого цей бік бирки обклеєно прозорою клейкою стрічкою...».

Приклад опису слідів ґрунту

«Під час огляду складського приміщення магазину “Сільпо” на підвіконні виявлено невеликі шматочки ґрунту розміром близько 1х1 мм кожен, розміщені на ділянці овальної форми розміром 8х10 см, розташованому на відстані 15 см від рами і 35 см від правого укусу виконного прорізу. Поруч із рамою на відстані 60 см від правого укусу наявний шматок ґрунту неправильної форми розміром близько 8х25х35 мм. Ґрунт темно-сірого кольору із вкрапленнями у вигляді частинок білого кольору та частин рослин. Ґрунт сухий. На одному боці відобразився рельєфний малюнок у вигляді п’яти паралельних ліній

завиришки 2 мм і завишки 1 мм, розташованих один від одного на відстані 4 мм. Виявлені частки ґрунту сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS у режимі зйомки “Макро”.

Шматок ґрунту упаковано в картонну коробку й обкладено з боків ватою. Клапани коробки заклеєно аркушем паперу, на якому зроблено пояснювальний напис “...”. Дрібні частинки ґрунту пензликом зібрано в паперовий пакет, який обклеєно клейкою стрічкою, а на поверхні зроблено напис “...”. З місця події вилучено також зразки ґрунту, які відібрано з прилеглої території під вікном, а також біля паркану, де виявлено сліди взуття. На схематичному плані місця події місця забору проб ґрунту позначено № 1 і 2.

Зразки упаковано в паперові пакети № 1 і 2, на яких зроблено пояснювальні написи: “...”».

Сліди взуття

У разі виявлення слідів ніг (взуття) у протоколі зазначають:

- місце виявлення слідів та їх розташування відносно навколишніх предметів;
- характеристика поверхні, на якій виявлено сліди (підлога – дерев’яна, кам’яна, тип покриття; ґрунт – глинистий, піщаний, сухий, вологий тощо);
- види слідів (об’ємні, поверхневі, взуття, босих ніг тощо);
- характер і колір речовини, якими утворено сліди;
- дані вимірювання елементів доріжки слідів (довжина, ширина) окремо для лівої та правої ніг, кути розвороту ніг;
- індивідуальні ознаки ходи, особливості ніг, вид взуття;
- які частини взуття (стопи) відображено;
- розміри сліду й частин підошви, що відобразилися, їхню характеристику, зокрема форму відбитка носка (гострий, прямий, круглий), заднього краю підметки (прямий, скошений, увігнутий, фігурний), переднього краю каблука (прямий, увігнутий, опуклий, фігурний), безпосередньо каблука (круглий, овальний, чотирикутний);
- наявність відбитка – рельєфного малюнка підошви взуття;
- форми, розміри та розташування у відбитку особливостей будови підошви взуття (цвяхів, швів, щілин тощо);
- способи фіксації, вилучення й пакування предмета зі слідом або зліпка;
- спосіб, у який скріплено упаковку.

Приклад опису сліду взуття у протоколі

«Під час огляду вхідних дверей у квартиру № 7 унаслідок обробки її зовнішньої поверхні, пофарбованої світлою фарбою, за допомогою темного магнітного порошку й магнітного пензлика на висоті 113 см від нижнього краю дверей і 15 см від замка виявлено поверхневий слід низу взуття для правої ноги. Розмір сліду взуття: загальна довжина сліду – 29 см, найбільша ширина підметкової частини – 10 см, довжина підметкової частини сліду – 12 см, ширина каблучної частини – 7,5 см, довжина каблучної частини – 8 см. Форма носка загострена, передній край каблука – прямий. У сліді підметкової частини відобразився малюнок

у вигляді хвилястих ліній, що почергово віддалені одна від одної на відстані 0,8 см, і дугоподібних ліній, що розходяться в'ялом уздовж сліду. У каблучній частині сліду відобразилися концентричні кола діаметром 1, 2, 3 і 4 см.

Слід сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS у режимі зйомки “Макро”. Зі сліду виконано схематичну замальовку на аркуші паперу формату A4 з відповідними пояснювальними написами й підписами, що доданий до протоколу огляду. Слід взуття, скопійований на відрізок прозорої дактилоплівки розміром 15х30 см, покриту захисним шаром, поміщено в поліетиленовий пакет за номером A546372 з логотипом “Національна поліція України”. Клапан пакета заклеєно. У графі “Вилучено” кульковою ручкою з барвником синього кольору зроблено рукописний запис: “...”. Рукописні записи також зроблено в графах “Фабула”, “Дата пакування”. Наявні на упаковці записи завірено підписами слідчого, понятих і спеціаліста».

Приклад опису доріжки слідів

«На території земельної ділянки № 34 садового товариства “Калинка” виявлено доріжку слідів взуття. Сліди залишено на вологому нещодавно скопаному ґрунті з поодинокими елементами рослинності. Доріжку утворено з чотирьох послідовно залишених об’ємних слідів взуття обох ніг, за якими, відповідно до вимірів, здійснених за допомогою компаса, можна стверджувати, що людина, яка їх залишила, рухалася на південний схід, у напрямку садового будинку, розташованого на ділянці. Протяжність доріжки слідів становить 133 см. Лінія напрямку руху пряма. Доріжка починається на відстані 23 м від лівого краю хвіртки огорожі, якою огорожено земельну ділянку, та 15 м від господарської споруди, імовірно, сараю.

Елементи доріжки слідів: довжина кроку правої ноги (середня за двома вимірами) становить 48 см; довжина кроку лівої ноги – 46 см; ширина кроку – 23 см; кут розвороту лівої ноги за першим слідом – позитивний (20°), за другим слідом лівої ноги – позитивний (20°); кут розвороту правої ноги за першим слідом – позитивний (6°), за другим слідом правої ноги – нульовий (0°).

У виявленій доріжці слідів найчіткіше відобразився другий слід правої ноги. Слід об’ємний, підметкова частина чітко не відділена від проміжної частини, передній край підметки закруглений, широкий. Каблук відділений, задній край закруглений, передній – опуклий, закруглений. Глибина сліду біля підметки – близько 1,5 см, проміжної частини – 1,3 см, каблука – 2 см. Довжина сліду – 28 см, ширина підметки – 10,2 см, ширина проміжної частини – 6 см, ширина каблука – 7,2 см. Досить чітко відображено малюнок протектора взуття у вигляді хвилястих ліній, що почергово віддалені одна від одної на відстані 0,8 см, і дугоподібних ліній, що розходяться в'ялом уздовж сліду.

Зі сліду взуття для лівої ноги виконано схематичну замальовку на аркуші паперу формату A4 з написом “Схематична замальовка сліду взуття

для лівої ноги, виявленого на...” й підписами понятих, фахівця та слідчого. Схематична зарисовка додається до протоколу огляду місця події.

Доріжку слідів сфотографовано способом лінійної панорами, а описаний одиничний слід – масштабним способом цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS у режимі зйомки «А». З описаного сліду правої ноги наливним способом виготовлено гіпсовий зліпок. Під час виготовлення зліпка в нього було вкладено два краї відрізка мотузки з протягнутою на ній биркою. На бирці зроблено напис: “Зліпок сліду взуття для правої ноги, вилучений...”.

Зліпок промито, висушено та запечатано в картонній коробці, де зроблено відповідні записи й поставлено підписи понятих і слідчого».

Сліди ніг і лап тварин

Під час опису слідів ніг і лап тварин у протоколі зазначають:

- їхній напрямок;
- протяжність, на якій їх оглянуто (де їх втрачено або де вони закінчуються);
- вид поверхні, на якій виявлено сліди (земля, пісок, асфальт);
- вид слідів (поверхневі, об’ємні);
- розміри слідів, відстані між відображеними в них особливостями;
- наявність і взаємне розташування особливостей у слідах усіх чотирьох ніг або лап;
- способи фіксації, вилучення та пакування.

Сліди транспортних засобів

У разі виявлення слідів шин автомобіля в протоколі зазначають:

- місце виявлення слідів;
- вид і стан ґрунту або покриття дороги, де виявлено сліди (дорога – асфальтована, ґрунтова; ґрунт – глинистий, чорнозем, піщаний; стан ґрунту – вологий, сухий, пил тощо);
- види слідів (об’ємні, поверхневі);
- сліди гальмування та їх протяжність;
- кількість слідів і їхнє розміщення (на ділянці прямолінійного руху, на повороті);
- співвідношення слідів передніх і задніх коліс (перекриваються цілком або частина слідів передніх коліс збереглася у вигляді смужки – зазначити її ширину);
- ширину колії передніх і задніх коліс;
- ширину бігових доріжок;
- довжину кола колеса;
- максимальну глибину об’ємних слідів відносно поверхні дороги;
- будову малюнка протектора (складаються із шашок, звивистих, ламаних ліній тощо);
- форму, розміри й розміщення відбитків особливостей поверхонь шини кожного колеса (щілин, вибоїн, латок тощо);
- сліди радіатора, інших частин машини на тілі людини, одягу;
- наявність уламків скла фар, кузова, фарби тощо;

- ознаки, що вказують на напрямок руху, зупинки автомобілів;
- способи фіксації, вилучення та пакування предметів зі слідами або зліпків.

Приклад опису слідів автотранспортного засобу в протоколі

«На відстані 25 м від стовпа в напрямку с. Клинь на правому узбіччі шосе на глинистому ґрунті виявлено чотири об'ємні сліди шин. Сліди відходять від полотна дороги під кутом 25°, потім прямують паралельно асфальту і виходять на асфальт під кутом 15° на відстані 47 м від стовпа. Зовнішній слід відходить від краю асфальту в найвіддаленішій частині на 2,2 м і від кювету – на 50 см.

Ширина бігової доріжки кожного сліду (вимірювання здійснено на декількох ділянках) становить 145 мм, найбільша глибина об'ємних слідів – 30 мм. Ширина колії транспортного засобу однакова для передніх і задніх коліс, становить 1440 мм. База транспортного засобу (вимірювання на ділянці з найбільшою кривизною слідів) становить 2400 мм.

У всіх слідах відображено малюнки протекторів шин, що складаються з ромбоподібних елементів, розташованих по осі, ширина – 20 м, довжина – 30 мм, а також пов'язаних із ними під кутом 45° двома паралелограмами розмірами 36х24 мм і 30х36 мм. Під час детального огляду в сліді лівого заднього колеса (напрямок руху автомобіля – до с. Клинь) виявлено особливість розміром 10х15 мм у вигляді опуклості, що повторюється в сліді через кожні 240,5 см.

Сліди коліс сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки, а також методом лінійної панорами цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS у режимі зйомки "А". Зі слідів виготовлено схематичні замальовки в масштабі 1:1 шляхом перемальовування на просвіт, завірені підписами учасників слідчої дії, супровідними записами, їх додано до протоколу огляду. З лівого заднього колеса з наявною особливістю виготовлено гіпсовий зліпок завдовжки 45 см, до якого прикріплено бирку з написом: "Зліпок зі сліду шини, виявленого...". Гіпсовий зліпок поміщено в картонну коробку, опечатано аркушем паперу білого кольору із супровідними записами: "... та підписами спеціаліста, понятих».

Приклад опису відокремлених частин

«На відстані 40 см від краю асфальту на ґрунті є уламки прозорого скла різних розмірів і різної форми; найбільші з них – розмірами 5х6 см і 4х2,5 см. На зовнішній сферичній поверхні уламка розміром 5х6 см є позначення "ZO", а на внутрішній поверхні уламка розміром 4х2,5 см – знаки "А-73", утворені рельєфними випуклими штрихами.

На відстані 1,5 і 2,5 м від уламків скла виявлено шматок лакофарбового покриття неправильної форми розміром 1,2х1,8 см, втиснутий у ґрунт.

Покриття багатшарове, один бік його фрагмента – зеленого кольору, інший – коричневого.

Уламки скла та шматок лакофарбового покриття сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS у режимі зйомки “Макро”. Після цього об’єкти вилучено й упаковано: уламки скла – у пакет № M126791, фрагмент лакофарбового покриття – у пакет № B2678427 із логотипом “Національна поліція України”.

Клапани пакетів заклеєно. У графах “Вилучено” кульковою ручкою з барвником синього кольору зроблено рукописний запис: “...”. У графах “Фабула”, “Дата пакування” також зроблено відповідні рукописні записи.

Наявні на упаковці записи завірено підписами слідчого, понятих і спеціаліста».

Сліди злому

У разі виявлення слідів злому в протоколі зазначають:

- вид перепони, на якій вони розташовані (двері, вікно, стіна, стеля тощо);
- матеріал перепони (дошка, колода, фанера, залізо тощо);
- поверхню перепони (гладка, пофарбована тощо);
- місце розташування сліду (зсередини приміщення або зовні), а також відстань від центра сліду до двох сталих орієнтирів;
- вид сліду (об’ємний, поверхневий, нашарування, відшарування, слід удару, натиску, тертя, розрізу, розпилу);
- форму сліду (кругла, овальна, прямокутна, неправильна тощо);
- розміри сліду (довжина, ширина, глибина);
- характерні особливості сліду у вигляді опуклостей і заглиблень (форма, розміри, розташування);
- наявність у сліді сторонніх часток;
- засоби та способи фотографування;
- спосіб вилучення й пакування.

Приклад опису слідів злому в протоколі

«Вхідні двері у квартиру № 3 одностулкові, з двома фільонками, розміром 85х190 см, товщина рами – 4 см, пофарбовані з обох боків коричневою фарбою.

Двері прикріплено до правого одвірка короба за допомогою двох петель, що відчиняються в бік сходового майданчика. У момент огляду двері були відчинені. До них двома шурупами прикріплено врізний замок із циліндровим механізмом. Відстань від підлоги до нижнього краю лицьової планки замка – 70 см. Ригель замка виступає з короба на 2 см. На поверхні ригеля, звернений назовні, наявні дві подряпини, які мають свіжий блиск металу. Подряпини розміщені паралельно поздовжній осі ригеля та відносно одна одної.

На рамі дверей, над замком, наявні два вдавнені сліди прямокутної форми, розміщені поруч. Розміри першого сліду – 25х28 мм, найбільша глибина – 9 мм. Відстань від центра сліду до нижнього краю дверей – 96 см, до внутрішнього ребра рами – 26 мм. Розміри другого сліду –

25х32 мм, найбільша глибина – 7 мм. Відстань від центру сліду до нижнього краю дверей – 105 см, до внутрішнього ребра рами – 28 мм. Відстань між центрами слідів – 91 мм.

Коротші боки слідів розміщено паралельно внутрішньому і зовнішньому ребрам рам. Глибина слідів поступово збільшується до внутрішнього ребра рами. У верхньому внутрішньому куті кожного сліду є чітко виражена випуклість округлої форми розміром 8х4 мм. Ця опуклість розміщена паралельно коротшому боку сліду.

Вхідні двері сфотографовано за правилами оглядової, детальної, вузлової фотозйомки. Сліди сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS у режимі зйомки “Макро”. Зі слідів на рамі дверей виготовлено пластилінові зліпки. Зліпки упаковано окремо в картонну коробку. Коробку вміщено в пакет № В2678427 з логотипом “Національна поліція України”. Клапан пакета заклеєно. У графі “Вилучено” кульковою ручкою з барвником синього кольору зроблено рукописний запис: “...”. У графах “Фабула”, “Дата пакування” також зроблено відповідні рукописні записи. Наявні на пакуванні записи завірено підписами слідчого, понятих і спеціаліста”.

Сліди знарядь злому

У разі виявлення знарядь злому в протоколі зазначають:

- місце виявлення й умови зберігання, точне найменування і призначення;
- матеріал, колір, якісний стан;
- форму (кругла, прямокутна, трикутна, невизначена тощо);
- розміри (довжина, ширина, товщина) та вагу (за потреби);
- написи, клейма, марки, номери тощо;
- наявність усіх складових;
- дефекти та їхні особливості;
- наявність частинок, сторонніх речовин, плям та інших слідів, їхній колір;
- інші особливості, що дають змогу виокремити предмет з-поміж інших;
- засоби та способи фотографування;
- спосіб пакування знаряддя злому.

Приклад опису знаряддя злому в протоколі

«На сходовому майданчику ліворуч упритул біля дверей квартири № 5 лежить стамеска довжиною 250 мм. Ручка її дерев'яна, завдовжки 100 мм, циліндричної форми, діаметр у середній частині – 20 мм. Наконечник і кільце виготовлені з металу білого кольору. Робоча частина стамески з металу темного кольору, прямокутної форми в розрізі, завширшки 25 мм, завтовшки 4 мм. З одного боку на ній є рельєфні позначення у вигляді букв «ППЗ», обведені овалом. Лезо стамески гостро відточене. Уздовж різального крайка леза є нашарування часток речовини світло-блакитного кольору. Стамеску сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS у режимі зйомки “А”.

Зазначений об'єкт вилучено й упаковано в картонну коробку, клапани якої обклеєно аркушем білого кольору. Клапани коробки заклеєно. У графі “Вилучено” кульковою ручкою з барвником синього кольору зроблено рукописний запис: “...”. У графах “Фабула”, “Дата пакування” також зроблено відповідні рукописні записи. Наявні на упаковці записи завірено підписами слідчого, понятих і спеціаліста».

Опис замків

Під час огляду замка в протоколі зазначають:

- місцезнаходження замка (у дверях, на підлозі, навішений на пробій тощо). Якщо він лежить на підлозі – зазначити відстань до двох постійних орієнтирів;
- вид замка за способом кріплення (врізний, навісний), влаштуванням (циліндричний, пружинний, сувальдний тощо);
- форму замка (квадратна, прямокутна, округла тощо);
- розміри замка, зокрема довжину, ширину, товщину (довжину навісного замка вимірюють разом із дужкою);
- колір металу замка або фарби (якщо замок пофарбовано);
- наявні на замку позначення заводського й іншого походження (назва заводу, рік випуску тощо);
- положення окремих частин (дужки, ригеля тощо);
- наявність на поверхні замка слідів папілярних візерунків;
- наявність на замку сторонніх часток (фарби, металу, іржі);
- форму, розміри та розміщення слідів знарядь злочину на замку;
- наявність слідів знарядь злочину;
- стан пов'язаних із замком запірних пристроїв (наприклад накладки);
- застосовані методи фіксації та спосіб пакування.

Приклад опису замка в протоколі

«На підлозі, на відстані 40 см від північної стіни і 80 см від лівого бруска короба дверей лежить навісний замок із циліндровим механізмом. Короб замка суцільнометалевий, прямокутної форми, розміром 30х10х8 мм, пофарбований у сірий колір. На одному з боків корпусу є рельєфні позначення у вигляді літер “ХТЗ”. Дужка замка діаметром 10 мм круглої форми в розрізі – у відкритому положенні. На внутрішній поверхні запірної кінця дужки, на ділянці від вирізу для ригеля до зрізу кінця дужки паралельно розташовані дві подряпини звивистої форми з металевим блиском. Запірну частину ригеля деформовано.

Під час обробки поверхні замка дактилоскопічним порошком чорного кольору жодних слідів не виявлено.

Замок сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS та упаковано в пакет № B2678427 із логотипом “Національна поліція України”. Клапан пакета заклеєно. У графі “Вилучено” кульковою ручкою з барвником синього кольору зроблено рукописний запис: “...”. У графах “Фабула”, “Дата пакування” також зроблено відповідні рукописні записи. Наявні на упаковці записи завірено підписами слідчого, понятих і спеціаліста».

Опис документів

Описуючи в протоколі документи, зазначають:

- місце виявлення документа;
- назву документа, номер, дату видачі, на чие ім'я його видано;
- розміри документа й характер його країв;
- вид паперу за кольором, щільністю;
- спосіб виготовлення бланка (друкарський, рукописний);
- вид і колір барвника, яким нанесено текст;
- характер і розміщення підписів (колір барвника, з яких знаків і штрихів він складається);
- характер і розміщення відбитків печаток, штампів (зміст текстів відбитків, вид зображень, колір барвника);
- наявність плям, складок, розривів, отворів, ознак, притаманних підробленим документам;
- відмітки про вилучення та пакування документів.

Правила опису вогнепальної зброї

У разі виявлення вогнепальної зброї та боєприпасів у протоколі зазначають:

- місце виявлення;
- вид зброї (пістолет, револьвер, гвинтівка, карабін, обріз тощо);
- систему, модель і калібр зброї;
- наявність на поверхні зброї слідів рук, порохової кіптяви, крові, волосся, землі й інших речовин;
- наявність зовнішніх дефектів (відсутність, пошкодження або заміна зовнішніх деталей, вм'ятини тощо);
- інформацію про положення курка (спущений, на бойовому, запобіжному взводі);
- дані про те, які позначення заводського й іншого походження є на зброї (найменування, номер, рік випуску, фірма, ініціали власника);
- наявність патрона в патроннику, кількість патронів у магазині (барабані);
- маркувальні позначення на патронах;
- наявність на патронах ознак осічок;
- кількість нарізів і напрям каналу ствола;
- стан каналу ствола (наявність мастила, порохової кіптяви, іржі, раковин, порошинок і сторонніх часток);
- запах згорілого пороху;
- способи фіксації, вилучення та пакування зброї, боєприпасів.

Приклад опису вогнепальної зброї у протоколі

«На відстані 45 см від правої руки трупа на підлозі лежить предмет, схожий на зброю. Зброя лежить на своєму правому боці. Ствол зброї спрямовано в бік вікна. Відстань від дульного зрізу до правого краю дверної коробки – 240 см, до найближчого кута підвіконня – 315 см. Відстань до цих самих орієнтирів від заднього кута руків'я пістолета – 255 см і 330 см. З огляду на конструкцію, ця зброя є пістолетом Макарова (ПМ) калібру 9 мм. Пістолет знятий із запобіжника, курок пістолета зведено, затвор знаходиться в крайньому задньому положенні.

Патронник стволу порожній. Після від'єднання магазина набоїв у ньому не виявлено. На деталях пістолета є такі маркувальні позначення: з лівого боку на кожусі затвора – “7325 CP”, на рамці – “7325 CP, 1975” та позначення у вигляді кола з трикутником.

Під час візуального дослідження в кососпрямованому світлі й обробки поверхонь пістолета дактилоскопічним порошком слідів рук не виявлено. У каналі ствола наявна кіптява темно-сірого кольору, відчувається запах згорілого пороху. Після завершення огляду затвор пістолета й курка повернено в попереднє положення та поставлено на запобіжник. Дуло пістолета обгорнуто чистим папером. Пістолет сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS. Пістолет упаковано в картонну коробку, куди поміщено також магазин. Краї коробки заклеєно клейкою стрічкою. Цю коробку упаковано в пакет № B2678427 з логотипом “Національна поліція України”. Клапан пакета заклеєно. У графі “Вилучено” кульковою ручкою з барвником синього кольору зроблено рукописний запис: “...”. У графах “Фабула”, “Дата пакування” також зроблено відповідні рукописні записи. Наявні на упаковці записи завірено підписами слідчого, понятих і спеціаліста».

Правила опису гільзи

У разі виявлення стріляної гільзи в протоколі зазначають:

- місце виявлення;
- розмірні характеристики;
- матеріал;
- конструкцію;
- наявність деформації, індивідуальні ознаки;
- наявність і способи фіксації видимих слідів пальців рук, кіптяви, нашарувань, сторонніх речовин;
- способи фіксації, вилучення та пакування гільзи.

Приклад опису гільзи

«На пішохідній доріжці на відстані 17 м від хвіртки і 9 м від фасаду будинку у траві виявлено гільзу від автоматного патрона пляшкоподібної форми. Метал корпусу гільзи темно-зеленого кольору. Капсуль виготовлено з металу жовтого кольору, по колу покритий лаком червоного кольору. Слідів пальців рук, іржі, інших речовин на гільзі не виявлено. На дульці гільзи сліди порохової кіптяви чорного кольору. Довжина гільзи – 39,2 мм, діаметр капелюшка і корпусу – 9,8 мм, внутрішній діаметр дульця – 5,5 мм. На денці гільзи вдавнено цифри “3” та “85”. Слідів керніння на гільзі немає. Внутрішня поверхня дульця гладка й рівна. Зсередини гільза порожня. З її порожнини відчувається запах згорілого пороху. У центрі капсуля гільзи вм'ятина круглої форми. На краю денця вм'ятина напівкруглої форми. На корпусі гільзи на відстані 17 мм від краю дульця вм'ятина круглої форми. Жодних дефектів на гільзі не виявлено. Гільзу сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS,

загорнуто у вату й покладено в пластиковий контейнер із кришкою. Цей контейнер упаковано в пакет № B2678427 з логотипом “Національна поліція України”. Клапан пакета заклеєно. У графі “Вилучено” кульковою ручкою з барвником синього кольору нанесено рукописний запис: “...”. У графах “Фабула”, “Дата пакування” також зроблено відповідний рукописний текст. Наявні на упаковці записи завірено підписами слідчого, понятих і спеціаліста».

Правила опису стріляної кулі

У разі виявлення стріляної кулі в протоколі фіксують:

- місце виявлення і спосіб вилучення з перешкоди;
- розмірні характеристики, матеріал, конструкцію;
- спосіб кріплення кулі з гільзою;
- наявність слідів від нарізів, їх кількість, нахил, ступінь виразності;
- наявність деформації, а також індивідуальні ознаки;
- наявність або відсутність сторонніх нашарувань на поверхні кулі;
- способи фіксації, вилучення та пакування кулі.

Приклад опису кулі в протоколі

«Куля, витягнута з пробірни в дерев'яній стіні, розташованої на відстані 75 см від краю віконного прорізу і 115 см від підлоги, має циліндрично-овальну форму, оболонкова, з металу червоного кольору. Довжина кулі – 14 мм, діаметр біля денця – 9 мм. На поверхні кулі чітко видно чотири сліди, спрямовані праворуч від полів нарізів. У головній частині кулі є хаотично розміщені подряпини різної глибини. Кулю сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS. Кулю загорнуто в марлю та поміщено в пластиковий контейнер із кришкою. Цей контейнер упаковано в пакет № B2678427 з логотипом “Національна поліція України”. Клапан пакета заклеєно. У графі “Вилучено” кульковою ручкою з барвником синього кольору зроблено рукописний запис: “...”. У графах “Фабула”, “Дата пакування” також зроблено відповідні рукописні записи. Наявні на упаковці записи завірено підписами слідчого, понятих і спеціаліста».

Правила опису вогнепального пошкодження

Описуючи виявлене вогнепальне пошкодження, у протоколі зазначають:

- місце виявлення (від центра пошкодження до двох постійних орієнтирів, а також до частин тіла трупа або частин його одягу);
- вид перепони;
- вид пошкодження (наскрізне, «сліпе»), його глибина;
- форму пошкодження (кругла, овальна, лінійна, радіальна, хрестоподібна);
- розміри ушкодження;
- характер країв ушкодження (рівні, звивисті);

- ознаки пострілу з близької відстані (відбиток дульного зрізу зброї, кіптяви, обпалення, незгорілих порошинок, слідів мастила);
- ознаки напрямку пострілу;
- розміщення вибитих уламків скла (у приміщенні чи ззовні);
- способи фіксації, вилучення та пакування предмета з пошкодженням, його частини.

Опис холодної зброї та конструктивно схожих на неї виробів

У разі виявлення холодної зброї та конструктивно схожих на неї виробів у протоколі зазначають:

- загальну характеристику (найменування предмета, його елементи, загальна довжина, спосіб кріплення клинка і рукоятки (рукоятки й ударної частини або декількох ударних частин);
- характеристику клинка (форма, розміри, колір і магнітні властивості, кількість лез, наявність обуха і його форма (прямий, опуклий, увігнутий, звивистий, східчастий), наявність скосу обуха і його форма; розміщення, форма і розміри дол, ребер жорсткості, розміщення та зміст маркувальних позначень тощо);
- характеристику ударної частини в неклінковій холодній зброї (форма, розміри, матеріал, характер поверхні; наявність, кількість, розташування, форма і розміри зубців або шипів);
- характеристику руків'я (форма, розміри загалом, з яких частин і деталей складається, колір, форма, розміри, матеріал, магнітні властивості окремих деталей, характер поверхні, наявність і розміщення маркувальних позначень, кількість отворів для пальців, їхні розміри (у кастетах);
- характеристика упору (обмежувача), зокрема дані щодо його форми, розмірів, матеріалу, кількості й напрямку «ріжків», їхніх кінців тощо;
- брак деталей, пошкодження, інші дефекти.

Крім власне холодної зброї, вимірюють та описують її футляр (піхви, чохол), зазначаючи матеріал, із якого його виготовлено; форму, загальну довжину, ширину й товщину; наявність і розміри розтруба, кілець, вушок чи ланцюжків, запобіжних ременів; наявність, розміщення та характер прикрас, емблем, орнаменту, маркувальних позначень тощо.

Приклад опису холодної зброї в протоколі

«На дерев'яній підлозі на відстані 1 м 20 см від вхідних дверей, 36 см від лівої стіни і 4 м 40 см від правої ноги трупа виявлено ніж, лезо якого спрямовано від трупа в напрямку дверей. Лезо ножа виготовлене з блискучого металу сірого кольору, рукоятка овальної форми – з полімерного матеріалу чорного кольору. Загальна довжина ножа становить 21 см, довжина рукоятки – 9,1 см, довжина клинка – 11,9 см, його найбільша ширина – 2,3 см, товщина – 2 мм. Ніж має лезо, заточене з обох сторін, упор-запобіжник і наконечник. Скис обуха має заточку. Вістря ножа утворено заокругленням леза та скосу обуха. На зброї немає жодних маркувальних позначень.

Під час огляду поверхні ножа в кососпрямованому світлі на сторонах леза та рукоятки виявлено сухі поверхневі сліди нашарування папілярних ліній, забарвлені речовиною бурого кольору. Поверхню ножа

дактилоскопічними порошками не оброблено. Ніж і виявлені сліди сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS. Ніж упаковано в картонну коробку. Клапани коробки обклеєно аркушем паперу білого кольору, на якому кульковою ручкою з барвником синього кольору зроблено рукописний запис: "...". Наявні на упаковці записи завірено підписами слідчого, понятих і спеціаліста».

Приклад опису слідів холодної зброї у протоколі

«На правій полі піджака наявне ушкодження, розміщене на відстані 12 см від нижнього краю, 8 см – від вертикального шва. Воно має лінійну форму довжиною 2,3 см і проникає через верх піджака й підкладку. Краї його відносно рівні, кінці ниток розміщені на одному рівні, декілька з них розволокнені. Лівий кінець закруглений, правий – гострий. На підкладці піджака наявне пошкодження довжиною 2,6 см, аналогічне пошкодженню його верхньої частини. Тканина підкладки навколо пошкодження наскрізь просякнута підсохлою речовиною бурого кольору на ділянці 5х11 см.

Пошкодження на піджаку сфотографовано за правилами масштабної фотозйомки цифровим фотоапаратом CANON Power Shot SX530 HS з двох боків, потім (після висихання піджака) обшито шматками білої тканини.

Піджак упаковано в паперовий пакет, який опечатано. На упаковці кульковою ручкою з барвником синього кольору зроблено рукописний запис: "...". Наявні на пакуванні записи завірено підписами слідчого, понятих і спеціаліста».

*Виробничо-практичне видання
Довідкове видання*

УЧАСТЬ СПЕЦІАЛІСТА В ОГЛЯДІ МІСЦЯ ПОДІЇ

Практичний посібник

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції
Дк № 4155 від 13.09.2011 р.
Підписано до друку 21.05.2017. Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Обл.-вид. арк. 8,0. Ум. друк. арк. 7,44.
Тираж 50 прим.
